JURISTEN

NR 3 / 2026

WWW.JURISTEN.NO

Tema **Rettssikkerhetsprisen**

Arnfinn Nesset-saken

Slik undersøkte Simen Sætre historien på nytt

Asbjørn Rachlew om bevisvurdering // Olav Helge Thue om utviklingen innen påtalearbeid
Randi Rosenqvist om rettspsykiatri // Eivind Kolflaath om sin forskning på bevisbedømmelse

Rimeligere etterutdanning med *JUS Premium*

- 50 % rabatt på fysiske kurs, livestreamer og webinarer
- Over 750 e-kurs inkludert
- Nettverk og fysiske møteplasser

Les mer på jus.no/abonnement

Redusert pris med bedriftsavtale fra 5 lisenser

Kontakt Niklas Kallis på nk@jus.no

Juristenes Utdanningssenter

Innhold 3|26

6 **Rettssikkerhetsprisen**
Simen Sætre er mottaker av Rettssikkerhetsprisen 2026.

16 **Bevisvurdering**
Asbjørn Rachlew spør hvordan bevisvurdering foregår i praksis.

20 **Påtalemyndigheten**
Førstestatsadvokat Olav Helge Thue forteller om utviklingen innen etterforskning og påtalearbeid.

24 **Rettspsykiater**
Randi Rosenqvist mener jurister er for ukritiske til eksperter.

28 **Forsker**
Professor Eivind Kolflaath har forsket på bevisbedømmelse i over 20 år.

32 **Dommer**
Henrik Westborg Smiseth sier det kan være grunn til å vurdere mer opplæring i rettsgenetikk og DNA-bevis.

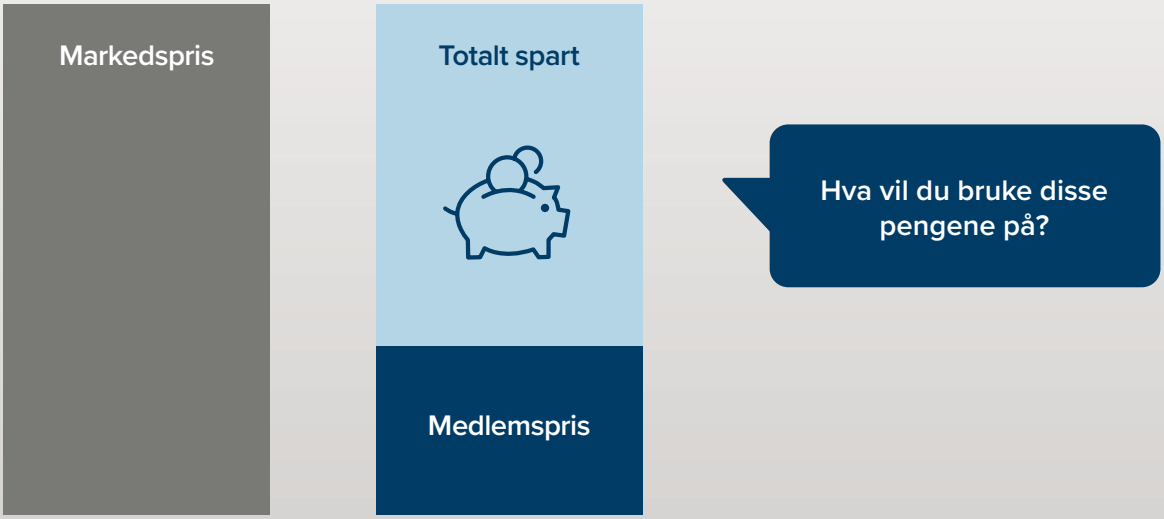
36 **Vitnepsykologi**
Svein Magnussen er pionér innen vitnepsykologi.

40 **Lovdata**
Den nye direktøren varsler endringer for Lovdata.

44 **Menneskerettighetsutvalg**
Dommerne Anne Horn og Frode Elgesem om sitt engasjement.

48 **Ungdomsbok**
Hans Petter Graver skriver om dommere som risikerer alt for rettsstaten.

Store summer å spare på forsikring

Du skal lete lenge etter en bedre forsikringsavtale

Har lommeboken gått litt varm i det siste? Da kan det være verdt å ta en gjennomgang av forsikringene dine.

Som medlem i Juristforbundet har du tilgang til gode forsikringsbetingelser som er forhandlet frem for medlemmene. På personforsikringer får du priser som er lavere enn i det åpne markedet. I tillegg får du 20 % medlemsrabatt på skade-forsikringer fra første forsikring – enten det gjelder hjem, bil, hytte eller andre ting som er viktige for deg.

Scan QR-koden og sjekk selv hvor mye du kan spare.

Les mer her

JURIST FORBUNDET
Forsikring

Telefon: 23 11 33 11 | forsikring@juristforbundetforsikring.no | juristforbundetforsikring.no

Heder til journalistisk graveprosjekt

Rettssikkerhetsprisen, som ble delt ut i september, gikk til journalisten Simen Sætre. I en dokumentarbok belyser han tvil i Norges største seriemordsak – den over 40 år gamle Nesset-saken. I 1983 ble sykehjemsbestyrer Arnfinn Nesset dømt for 22 drap og ett drapsforsøk mot eldre beboere på et sykehjem i Orkdal. Sætre har studert saken over flere år og presenterer funnene i boken «Den usannsynlige seriemorderen: Arnfinn Nesset og hans 31 tilståelser». I denne temautgaven av Juristen kan du blant annet lese et stort intervju med prisvinneren. Juryen for Rettssikkerhetsprisen sier i sin begrunnelse at de ikke har grunnlag for å ta stilling til om Nesset er uriktig dømt for noen eller alle drapene, men mener graveprosjektet gir grunnlag for ansvarlige myndigheter til å se på saken med et ferskt blikk

Nesset tilstod 31 drap under etterforskningen, men trakk senere tilståelsene tilbake. Nesset døde i 2025. Det fremheves at prisvinner Simen Sætre med en nøktern tilnærming stiller spørsmål ved om bevisene holdt for domfellelse for hvert enkelt drap. Sætre analyserer saken i lys av oppdatert kunnskap om avhørsteknikk, falske tilståelser, etterforskningsmetoder, bekreftelsesfeller, vitnepsykologi, forhåndsdømming, bevisvurderingen og rettsprosessen mer generelt. Juryen peker dessuten på at journalistikken ikke bare skal bombardere oss med etablerte sannheter og hyller Sætres påminnelse om verdien av tvil – både i rettssystemet, i krimjournalistikken og mer generelt.

Lenger ut i bladet er det intervjuer med jurister og andre fagprofesjoner som kommenterer både Nesset-saken og hvilken utvikling det har vært innen deres felt de siste årene. Avhørsekspert Asbjørn Rachlew peker på at politiet har brukt flere tiår på å endre måten de avhører og etterforsker på og mener tiden er inne for å stille de samme kritiske spørsmålene til juristers bevisvurdering. Han etterlyser blant annet kunnskap om hvordan påtalejurister går fram når de vurderer bevis, hvilke metoder de bruker og hva metodene bygger på. Rachlew mener det trengs mer uavhengig forskning.

Dette er man inne på også i Baneheiautvalgets andre rapport. Der sier utvalget at det bør etableres undervisningsopplegg i bevisvurdering for både dommere, påtalejurister og forsvarere. Dessuten at opplæringen i bevisvurdering styrkes i masterstudiet i rettsvitenskap og at forskningsmiljøene som fokuserer på ulike aspekter av bevisvurdering bør styrkes.

Ole-Martin Gangnes
redaktør

Redaktør
Ole-Martin Gangnes
omg@juristen.no

Annonseansvarlig
Randi Huth Rogne – Storybold
randi@storybold.no
Tlf.: +47 995 20 500

Journalist
Trine Lejon
tl@juristen.no

Design / layout
Inge Martinsen – Aksell AS
inge.martinsen@aksell.no

Har du flyttet eller byttet jobb?
juristforbundet.no/minside
medlem@juristforbundet.no
40 00 24 25

Redaksjonen forbeholder seg retten til å redigere eller forkorte innlegg.

Forsidebilde
Trine Lejon

Grafisk produksjon
Ålgård Offset As

Utgivelsesplan 2026
– se juristen.no

Redaksjonen avsluttet
8. september 2026.

Tips redaksjonen
redaksjonen@juristen.no
mob. 48 24 83 52
www.juristen.no

Følg oss!

Juristen arbeider etter redaktørplakaten og er en del av Fagpressen OPPLAGSKONTROLLERT

Utgiver
JURISTFORBUNDET

SVANEMERKET Trykksak 2041 0652

TRYKT I NORGE NO - 4660

Simen Sætre om Arnfinn Nesset-saken:

– Dokumentasjonen var langt svakere enn jeg trodde

En av norgeshistoriens mest omfattende straffesaker rommer materiale som bør granskes, mener Sætre. Han utfordrer jurister, politifolk og journalister til å etterprøve konklusjonene hans.

Trine Lejon

Foto: Trine Lejon

– Det startet egentlig med ren nysgjerrighet på saken. Jeg husket Arnfinn Nesset fra barndommen som Norges største seriemorder, og det var en sak som hadde gjort sterkt inntrykk på mange, forteller journalist og forfatter Simen Sætre (52).

Det er en varm dag tidlig i august. Vi sitter utenfor Nasjonalbiblioteket i Oslo, der Sætre jobber.

Mannen foran meg har brukt flere år på Nesset-saken. På å få tilgang til dokumenter og etterforskningsmateriale. Han har oppsøkt kilder, skaffet oversikt og systematisert et enormt sakskompleks.

Det ble nylig kjent at Sætre er tildelt Rettssikkerhetsprisen 2026 for arbeidet med boka «Den usannsynlige seriemorderen: Arnfinn Nesset og hans 31 tilståelser». Boka bygger på over fem års gransking av saken.

Da Sætre grep fatt i arbeidet, regnet han med at Nesset var skyldig i drapene han var dømt for. Han ville prøve å forstå hva som kunne ha drevet ham, få nye kilder i tale og undersøke hvordan politiet hadde arbeidet.

– Jeg satt med en følelse av at man aldri egentlig hadde kommet til bunns i saken, og jeg ville undersøke om det var mulig å gjøre det. Samtidig var jeg opptatt av å forstå motivet. Det var aldri blitt ordentlig forklart, sier han.

Sætre begynte å lete.

> *«Til å begynne med var jeg interessert i å høre ham fortelle om drapene og motivasjonen. Men etter hvert begynte jeg å stille et helt annet spørsmål: Hadde han faktisk vært til stede?*

Arnfinn Nesset i retten, tiltalt for 22 drap og ett drapsforsøk med curacit. (Foto: Arne Iversen / VG)

Jakten på svar

Vi spoler drøyt 40 år tilbake.

På slutten av 1970-tallet begynner det å gå rykter blant ansatte ved et sykehjem i Orkdal i Trøndelag. Flere av sykepleierne mener de har sett bestyreren med en sprøyte i nærheten av eldre pasienter da de døde. Det er Arnfinn Nesset de mener å ha sett.

Sykepleierne begynner å holde øye med ham i hemmelighet. Samtidig er de redde for ham.

Høsten 1980 blir det oppdaget at Nesset har bestilt store mengder Curacit – et muskelavslappende stoff som kan lamme åndedrettet.

Noen år senere, i 1983, blir Nesset dømt for 22 overlagte giftdrap på eldre pasienter ved sykehjemmet. Han ble funnet skyldig i å ha drept pasientene ved å sette Curacit med sprøyte.

Nesten 40 år senere er Simen Sætre på vei til den samme bygda. Han har sagt opp journalistjobben og fått stipend. I Orkdal leier han en hybel og begynner å oppsøke mennesker som fortsatt husker det som skjedde.

– «Ingen har løst gåten Arnfinn Nesset» sto det i en avis på 30-årsdagen for saken, nå skal jeg forsøke. Jeg har fått stipend, jeg har tre år på meg, skriver han i boka.

Han opplevde at lokalsamfunnet lukket seg.

– Folk ville ikke snakke om saken. Jeg oppfattet at den fortsatt var et traume, og at noen følte de beskyttet andre ved å tie, forteller han.

Tilgangen til dokumentene skulle også bli krevende. Først fikk Sætre bare tilgang til dokumenter med omfattende sladding.

Så fulgte flere år med nye søknader, klager og behandlinger. Til slutt fikk han kontrollert gjennomsyn i Riksarkivet og kunne lese dokumentene i sin helhet.

Blant materialet han etter hvert fikk innsyn i, var de første politiavhørene av Arnfinn Nesset. Det han fant der, skulle endre synet hans på saken.

Avhørene

– *Var det noe som overrasket deg underveis?*

– Mange ting, svarer han. En av dem var politiavhørene.

– Det overrasket meg hvor annerledes de var enn jeg hadde forestilt meg. Gjennom avhørene framsto Nesset som stadig mer sliten og nedbrutt. Han tilsto en rekke forhold

> *For å kunne vurdere saken skikkelig mener jeg at hvert enkelt dødsfall måtte vært behandlet separat. Man måtte spurt: Finnes det bevis for akkurat dette drapet?*

uten å kunne beskrive dem med konkrete detaljer, forklarer Sætre.

I boka viser han til at Nesset kunne sitte i avhør mellom ti og tolv timer i strekk, og at han til sammen ble avhørt i nærmere 1.000 timer.

Han trekker også fram at Nesset brukte flere medisiner mot depresjon og søvnvansker, en kombinasjon som ikke anbefales i dag. Den kan ha påvirket både Nessets hukommelse og evne til å resonnere.

– Til å begynne med var jeg interessert i å høre ham fortelle om drapene og motivasjonen. Men etter hvert begynte jeg å stille et helt annet spørsmål: Hadde han faktisk vært til stede?

Sætre mener det ofte var politiet som satt med detaljene, mens Nesset bekreftet dem. Han viser også til at Nesset tok på seg forhold fordi vitner hadde sagt noe.

Sætre oppfattet det som om Nesset tenkte at dersom vitnene fortalte det, måtte det være riktig.

– Sprikte betydelig

Etter hvert fikk Sætre også innsyn i vitneavhør, helsejournaler og annen dokumentasjon. Flere av pasientene lå for døden, og etter hans vurdering var det i mange av tilfellene ikke mulig å fastslå at de døde på en unaturlig måte.

– Jeg oppdaget også at de første vitneforklaringene sprikte betydelig. Etter hvert som politiet gikk tilbake til vitnene med nye opplysninger, ble forklaringene mer samstemte og passet bedre sammen. For meg begynte saken gradvis å framstå som mer konstruert, sier Sætre.

– *Hva overrasket deg mest?*

– Hvor svak dokumentasjonen egentlig var, og hvor mye tvil som fantes. Da begynte jeg å lese mer om vitnepsykologi, avhørsteknikk og beviskrav. Jeg ble gradvis mer skeptisk til hele saken, svarer han.

Avhørene og vitneforklaringene var ikke det eneste Sætre gikk tilbake til. En del av arbeidet besto også i å undersøke de rettspsykiatriske vurderingene av Nesset.

De første rettspsykiatriske sakkyndige mente at Nesset hadde det som den gangen ble omtalt som «mangelfullt utviklede sjelsevner». Begrepet var juridisk og rettspsykiatrisk, ikke en psykiatrisk diagnose i klinisk forstand, ifølge Store medisinske leksikon.

Da Sætre leste de gamle vurderingene, reagerte han særlig på premisset.

– Vurderingene bygget på en forutsetning om at han var skyldig. Diagnosen ble nærmest en forklaring på hvorfor han var blitt drapsmann. Men dersom han faktisk kunne være uskyldig, burde vurderingen vært gjort på et annet grunnlag, understreker han.

Sætre skriver i boka at Nesset senere fikk psykiatrisk behandling. Nesset forklarte selv at det var etter behandlingen han innså at han ikke hadde drept noen.

Sætres bok om saken ble gitt ut i 2025. (Foto: Cappelen Damm)

Senere ble Nesset vurdert av nye rettspsykiatere etter soningen. Ifølge Sætre fant de ikke den samme typen avvik.

– Må ha blitt overveldet

Da saken kom for retten, var materialet omfattende. Det er veldig få som faktisk hadde oversikt over hele saken, mener Sætre.

– Den var enorm. Vitnene kjente bare sin lille del. Etterforskerne hadde ofte bare ansvar for enkelte avhør. Det var egentlig bare etterforskningsledelsen, påtalemyndigheten og forsvarerne som hadde et samlet overblikk.

Rettssaken varte i flere måneder.

– Det var så mange tiltalepunkter og så mye informasjon at både juryen og mange av aktørene må ha blitt overveldet, forklarer han.

Da Sætre selv gikk tilbake til saken, valgte han derfor en annen tilnærming. Han tok for seg ett dødsfall av gangen.

For hvert tiltalepunkt samlet han dokumentasjonen og forsøkte å følge hvordan bevisbildet hadde utviklet seg: når Nesset endret forklaring, hva vitnene hadde sagt på ulike tidspunkter, om vitner kunne ha påvirket hverandre, og om alternative forklaringer var blitt skjøvet til side.

Gjennomgangen fikk ham til å stille spørsmål ved hva som egentlig kunne regnes som bevis.

– Det mener jeg er et av de viktigste spørsmålene saken reiser. Et bevis kan være mange ting: tekniske funn, vitneforklaringer, dokumentasjon eller andre opplysninger. Men man må skille mellom indikasjoner og faktiske bevis, sier han, og legger til:

– Vi må hele tiden spørre hvor sterke bevisene faktisk er, og hvor mye usikkerhet som fortsatt står igjen.

For Sætre reiser dette et mer grunnleggende spørsmål: Hvordan blir usikre opplysninger gradvis omgjort til etablerte sannheter og til slutt til en dom?

Rettsikkerheten

Sætre trekker særlig fram avhørene når han peker på det han mener er rettssikkerhetsproblemer i saken. Nessets forsvarer var ikke til stede ved én eneste tilståelse.

– Det ble heller ikke gjort lyd- eller videoopptak av avhørene. Det eneste vi har i dag, er politiets referater og Nessets underskrifter. Dermed vet vi ikke nøyaktig hvordan avhørene foregikk, forklarer han.

Sætre mener også at påtalemyndigheten i for stor grad søkte opplysninger som kunne bekrefte hypotesen om at pasientene var blitt drept. Etter hans vurdering kom usikkerheten og de alternative forklaringene i materialet i mindre grad fram.

Han reagerer også på det som skjedde da saken kom for retten.

– Jeg mener at lagmannen i denne saken ga juryen et tydelig signal om at Nesset var skyldig og burde dømmes. Jeg opplever ikke at forsvaret ble behandlet som en helt likeverdig part. Etter mitt syn var det en slagside i prosessen.

– Jeg satt med en følelse av at man aldri egentlig hadde kommet til bunns i saken, og jeg ville undersøke om det var mulig å gjøre det, sier Sætre.(Foto: Trine Lejon)

– Hva mener du er det mest problematiske ved dommen?

– Hele prosessen fram mot dommen. Jeg mener tiltalen burde vært betydelig kortere. Flere av forholdene burde aldri vært tatt med fordi bevisene var for svake, svarer Sætre.

For ham handler kritikken om beviskravet. Han mener det sto igjen alternative forklaringer i flere av forholdene som ikke ble tilstrekkelig avklart.

– Det skal egentlig ganske lite rimelig tvil til før man lar være å dømme. I denne saken mener jeg det hele veien står igjen alternative forklaringer som aldri ble ordentlig avklart, understreker Sætre.

Han er samtidig forsiktig med å

> *Kontrasten var slående. Den offentlige personen var blitt et symbol på ondskap. Mannen jeg møtte, var rolig, mild og levde et stille liv.*

trekke en direkte linje fra Nesset-saken til dagens strafferettspleie.

Sætre understreker at han ikke har undersøkt dagens praksis på samme måte, og tror bevisstheten om beviskrav og rettssikkerhet er større i dag.

Solgte godt

Nesset tilsto etter hvert 31 drap i politiavhørene. Flere av tilståelsene ble senere trukket tilbake, men mens etterforskningen pågikk, ble de fortløpende omtalt i mediene.

Da rettssaken startet, hadde bildet av Nesset som massemorder allerede fått halvannet år på å feste seg i offentligheten.

– På det tidspunktet var det nesten ingen som stilte det grunnleggende spørsmålet: Er han faktisk skyldig? sier Sætre.

Også pressens dekning overrasket Sætre da han gikk tilbake til saken. Journalistene hadde ikke tilgang til dokumentene som kunne gjort det mulig å kontrollere opplysningene de selv publiserte.

– Historien solgte svært godt. Det ble et kappløp om nye avsløringer, ofte basert på anonyme kilder, forteller Sætre.

– *Så ingen kunne egentlig kontrollere om det som sto i avisene, var riktig?*

– I praksis måtte det ha vært politiet.

Da Alf Nordhus kom inn som forsvarer for Nesset, mener Sætre at forestillingen om Nesset allerede var så etablert at det var vanskelig å få en objektiv vurdering av bevisene.

Han understreker at han ikke mener dette skyldtes ond vilje.

– Jeg tror det handler om hvordan mennesker fungerer. Når en hypotese først er etablert, blir det lett å tolke ny informasjon slik at den bekrefter det man allerede tror.

Mannen bak saken

Etter flere år med gjennomgang av dokumenter, avhør og vitneforklaringer satt Sætre fortsatt med ett spørsmål han ikke kunne lese seg fram til svaret på.

Han hadde skrevet til Arnfinn Nesset i 2011.

Etter to års arbeid sendte han et nytt brev. Denne gangen fortalte han Nesset hva arbeidet hadde gjort med hans eget syn på saken: Han mente det var betydelig tvil om dommen.

Sætre tror det var avgjørende for at Nesset gikk med på å møte ham.

– Jeg opplevde at han delte mennesker inn i to grupper: De som trodde på ham, og de som ikke gjorde det. Derfor var det viktig for meg å vise at jeg faktisk hadde gjort et grundig arbeid.

Men Sætre ville heller ikke bare bekrefte Nessets versjon.

– Jeg måtte også utfordre ham og be ham forklare ting som ikke hang sammen. Det var han mindre begeistret for. Jeg ønsket å beholde en profesjonell avstand. Jeg ville ikke bli en del av hans prosjekt. Jeg måtte gjøre mine egne vurderinger.

VG

OVER 1 MILLION LESERE

GRO

÷ 1.4

KÅRE

÷ 1.2

KÅRE

+ 1.4

AP og Høyre går tilbake, Kr. F. fram, viser VG-gallupen. ● SIDE 5

Nesset drepte i kaffepausen:

Moderne JEKYLL OG HYDE

Arnfinn Nesset begikk de fleste drapene han har tilstått i kontordøren. Mens kollegene tok kaffepause, tok han liv. Hans endemme står i sterk kontrast til det han er siktet for. Han er en moderne Dr. Jekyll og Mr. Hyde — en spaltet personlighet. ● SIDE 10

Faksimile VG.

– Rolig og mild

– Hvordan opplevde du ham da du møtte ham?

– Kontrasten var slående. Den offentlige personen var blitt et symbol på ondskap. Mannen jeg møtte, var rolig, mild og levde et stille liv. Han bodde alene, hadde katt, drev med håndarbeid og holdt på i hagen, svarer Sætre.

Det var vanskelig å få de to bildene til å henge sammen. Sætre viser til at Nesset senere i livet ikke gjorde noe som tydet på at han var en farlig person, og at han hadde vært en eksemplarisk innsatt.

Men møtet ga heller ikke klare svar på alt.

– Jeg forsøkte flere ganger å få ham til å forklare konkrete hendelser tydeligere.

Svarene ble ofte vage, forteller Sætre. Noe mener han kan skyldes at det var gått mange år, og at Nesset var blitt gammel. Men han satt likevel igjen med spørsmål.

– Dersom han var fullstendig uskyldig, burde han kanskje hatt tydeligere forklaringer på enkelte punkter. Det var flere steder hvor svarene ble litt svevende, sier han.

Motivet

Da Sætre startet arbeidet, regnet han med at Nesset var skyldig. Ett av spørsmålene han ønsket svar på, var hvorfor en sykehjemsbestyrer skulle drepe pasientene han hadde ansvar for.

Flere år senere har han fortsatt ikke noe sikkert svar. For Sætre er nettopp mannen han møtte, en del av det som gjør motivspørsmålet krevende.

– Hvis han faktisk drepte disse menneskene, er det vanskelig å få det til å stemme med hvordan han ellers fungerte, sier han og utdyper:

– Kanskje tenkte han at disse gamle menneskene ikke hadde noe liv igjen, og at han gjorde dem en tjeneste ved å ta livet av dem. Men hvis han tenkte slik, må han samtidig ha vært i en avvikende psykisk tilstand, som neppe er forenlig med tilregnelighet. Det er den eneste forklaringen jeg klarer å se for meg, sier Sætre.

Skyldspørsmålet

Men det forutsetter at Nesset faktisk drepte noen.

– Tror du han var skyldig?

– Jeg får ofte det spørsmålet. Det er mulig. Men jeg tror sannsynligheten for at han var skyldig i alt han ble dømt for, er liten. Samtidig sier jeg hele tiden at det finnes rimelig tvil i hvert eneste tiltalepunkt. Hvis jeg skulle gjettet, ville jeg kanskje sagt at han kunne ha vært skyldig i noen få tilfeller.

Sætre understreker at det nettopp er en gjetning.

– Jeg vet ikke. Derfor er jeg veldig opptatt av å skille mellom det jeg faktisk vet, og det jeg bare kan spekulere i.

– Klarer du å lande på en konklusjon?

– Ja. Jeg lander på at han kan ha vært helt uskyldig. Han kan også ha vært skyldig i enkelte tilfeller. Hvis noen tvang meg til å tippe, ville jeg kanskje sagt noen få. Men det kan jeg ikke dokumentere.

For Sætre ligger konklusjonen et annet sted.

– Det viktigste for meg er ikke hvor mange han eventuelt gjorde. Det viktigste er at jeg mener bevisene ikke var sterke nok til å dømme ham.

– Fordi du mener det var for mye tvil?

– Ja. Det er egentlig hovedkonklusjonen.

Det han ikke kan forklare

Samtidig er det forhold i saken Sætre fortsatt har vanskelig for å forklare. Ett av dem er Nessets bestilling av Curacit.

Dagbladet

Nyheter - Reportasjer

«DRIFTER SOM EN PYRO-MAN»

TRONDHEIM — Jeg ble sammenlignet med en brannstifter, ilalge etterforskere som kom fra Oslo, lignet jeg en pyroman. De snakket om drifter, men jeg syntes det var en rar sammenligning. Dette hevder Arnfinn Nesset var politietterforskernes oppfatning av ham under avhør i april i fjor. Under sin forklaring i går sa også Nesset: — Jeg fikk stadig høre at jeg var en avvikø.

Faksimile Dagbladet

For Sætre er bestillingen en av de sterkeste indikasjonene mot Nesset. Som anestesisykepleier måtte han ha kjent til virkningen av stoffet. Nesset forklarte senere at Curacit var bestilt til intubering. Den forklaringen overbeviser ikke Sætre.

– For meg virker den forklaringen lite troverdig. Hvis det faktisk var grunnen, burde han ha sagt det allerede i de første avhørene. Han burde også brukt den forklaringen i senere intervjuer. Det gjorde han ikke.

Men heller ikke Curacit-bestillingen gir Sætre noe sikkert svar på hva Nesset faktisk gjorde, og han mener at han aldri har gitt noen god forklaring på hvorfor han bestilte Curacit.

– Det kan hende det ikke lå noen bestemt plan bak bestillingen. Kanskje bestilte han det uten noen klar hensikt. Det vet vi rett og slett ikke.

Vil gjerne bli utfordret

For Sætre handler Nesset-saken i dag om mer enn spørsmålet om hva én mann gjorde eller ikke gjorde. Han mener materialet kan ha faglig verdi innenfor blant annet vitnepsykologi, rettspsykiatri, etterforskningsmetoder, bevisbedømming og krimjournalistikk.

– Jeg håper at den kan bidra til debatt og refleksjon i profesjonene som saken angår, særlig blant jurister, politifolk og journalister. Den kan også tilføre kunnskap til den voksende forskningslitteraturen om falske tilståelser og gi innsikt i mekanismene bak forhåndsdømming i saker som får stor medieoppmerksomhet.

Sætre ønsker heller ikke at hans egen gjennomgang skal bli stående uimotsagt.

– Jeg håper jurister, politifolk og forskere vil lese materialet kritisk og utfordre konklusjonene mine. Det er en så stor og viktig sak at den fortjener å bli undersøkt fra flere faglige perspektiver.

Arnfinn Nesset fikk aldri lest boka.

– Jeg tilbød meg å lese den høyt for ham, men han orket ikke. Jeg tror han var veldig sliten av hele saken. Andre rundt ham leste boka og ga ham tilbakemeldinger.

Sætre sitter igjen med et inntrykk av at arbeidet likevel betydde noe for Nesset mot slutten av livet.

– Jeg sitter igjen med inntrykk av at han døde med en god følelse, kanskje av en slags oppreisning.

Arnfinn Nesset døde i 2025, 89 år gammel. (Foto: Jostein Janøy)

Tviler ikke på Nessets skyld

Juristen kontaktet i slutten av august Olaf Jakhelln, som var hovedaktor i saken mot Arnfinn Nesset, for å gi ham mulighet til å kommentere.

– Jeg står fortsatt ved mitt tidligere syn: Jeg tviler ikke på at Arnfinn Nesset var skyldig, sier Jakhelln.

Han ønsker ikke å kommentere saken ytterligere.

Dette er Arnfinn Nesset-saken

I 1983 blir sykepleier og sykehjemsbestyrer Arnfinn Nesset dømt for overlagt drap på 22 eldre pasienter ved et sykehjem i Orkdal. Tilståelsene hans står sentralt i en av de mest omfattende drapssakene i norsk rettshistorie.

Trine Lejon

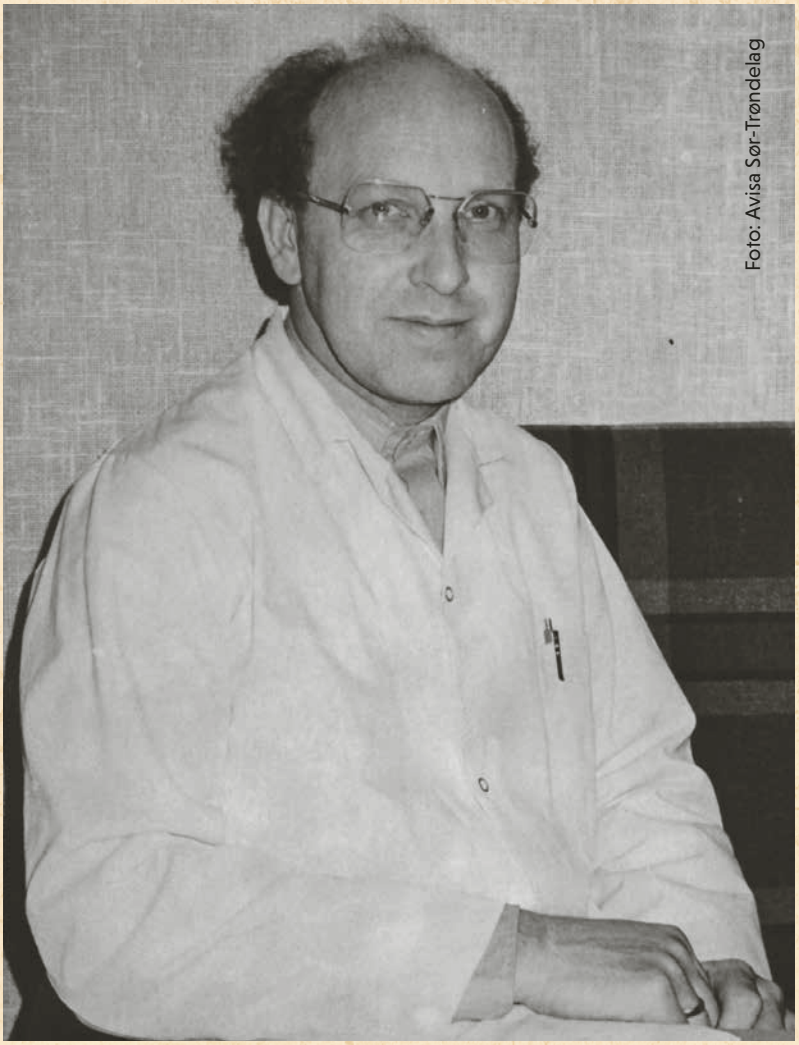

Foto: Avisa Sør-Trøndelag

– Nå har han vært her igjen.

Året er 1977. En ung vikar ved sykehjemmet i Orkdal i Trøndelag får kommentaren fra en eldre hjelpepleier mens hun er på jobb.

Episoden blir beskrevet i boka Den usannsynlige seriemorderen – Arnfinn Nesset og hans 31 tilståelser av Simen Sætre.

Slik får vikaren høre om mistankene som allerede har begynt å spre seg blant pleierne ved sykehjemmet. De snakker om dødsfall de oppfatter som mistenkelige. Ansatte reagerer på sprøytestikk på enkelte av de døde som ikke kan forklares ut fra pasientjournalene.

Curacit

En gruppe sykepleiere begynner i det skjulte å følge med på bestyreren og sykepleieren Arnfinn Nesset. De leter etter bevis.

I november 1980 kommer det fram at Nesset ved flere anledninger har bestilt Curacit til sykehjemmet. Det muskelavslappende stoffet kan lamme pustemuskulaturen og brukes under narkose når full muskelavslapning er nødvendig. Ingen kan imidlertid forklare hva stoffet skal brukes til ved sykehjemmet.

Fylkeslegen begynner å undersøke Nessets bestillinger av legemiddelet og kaller inn til møter om saken.

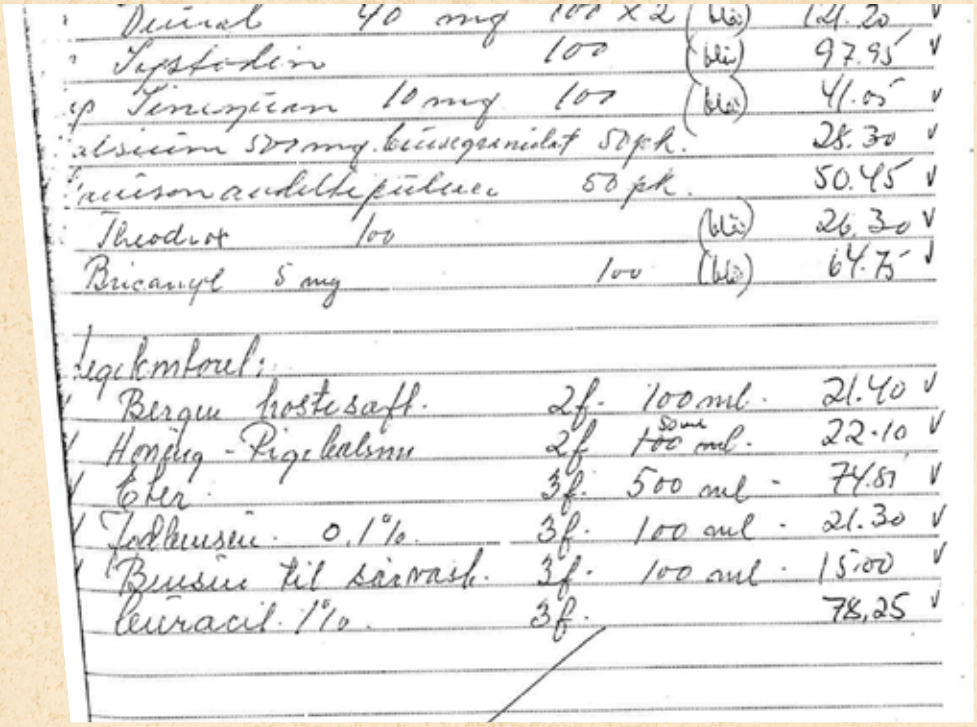
I februar 1981 blir politiet koblet inn.

En uvanlig etterforskning

Politiet sto overfor en bakvendt drapsetterforskning. De hadde ikke et bestemt offer og lette etter en gjerningsperson. De hadde en mistenkt mann, bestillinger av Curacit og en rekke tidligere dødsfall ved sykehjemmet som måtte undersøkes på nytt. Det beskriver Sætre i boka om Nesset-saken.

Nesset satt i politiavhør i nærmere 1000 timer. Enkelte avhør varte mellom ti og tolv timer.

Etter hvert tilsto han 31 drap. I samtalene med etterforskerne fortalte Nesset inngående om livet sitt

Nesset bestilte ved flere anledninger Curacit til sykehjemmet. (Faksimile Sætres bok. Hentet fra politiets etterforskningsmateriale.)

og om drap han hevdet å ha begått. Han forsøkte også å forklare hvorfor han hadde drept.

Nesset hadde selv oppgitt flere mulige motiver for drapene. Ett av dem var barmhjertighet: Han hadde forklart at han ville hjelpe pasientene «over den siste kneika».

Forsvareren hans var ikke til stede i noen av politiavhørene. Før rettssaken trakk Nesset tilståelsene tilbake.

I retten nektet han for å ha drept noen og hevdet at han var blitt presset under avhørene. Nesset fastholdt overfor forsvareren at han var uskyldig.

Dømt for 22 drap

Rettssaken var omfattende. 123 vitner og ni sakkyndige forklarte seg, ifølge dommen.

I mars 1983 ble Nesset funnet skyldig i 22 overlagte drap og dømt til 21 års fengsel og ti års sikring.

Retten klarte imidlertid ikke å peke på noe hovedmotiv, men mente det sannsynligvis dreide seg om flere motiver som virket sammen.

Nesset hevdet også senere at han var uskyldig. Forsvareren har senere ment at tilståelsene var helt avgjørende for saken mot Nesset, og at det uten dem neppe ville vært mulig å få ham dømt.

– Du tror kanskje du har gjort det

Over 40 år senere tok Nesset selv til orde for at saken burde undersøkes på nytt.

– Jeg ble såpass kjørt at jeg tilsto uansett. Når du sitter i slike avhør hver eneste dag, så kanskje du gjør ting for å komme deg ut av det. Og du tror kanskje at du har gjort det, sa Nesset til NRK i 2024.

Sætre har senere gått tilbake til politiavhørene, vitneforklaringene og det øvrige materialet fra saken. I boka reiser han spørsmål ved blant annet avhørsmetodene, hvordan vitneforklaringene utviklet seg og hvilken betydning tilståelsene fikk for resten av bevisbildet.

Overfor Sætre hevdet Nesset at han var utsatt for et justismord. På spørsmål om hvorfor han tilsto første gang, svarte Nesset:

– Man blir medtatt etter å ha fått en slik beskyldning mot seg. Det er bare slik.

Arnfinn Nesset sonet flere år ved Ila landsfengsel og hadde ifølge Sætre plettfri oppførsel under soningen. I 1993 ble han overført til fri sikring.

Arnfinn Nesset døde 2. desember 2025, 89 år gammel.

Kilder

Simen Sætre: Den usannsynlige seriemorderen – Arnfinn Nesset og hans 31 tilståelser, dommen i straffesaken mot Arnfinn Nesset, NRK: Seriemorder snakker ut etter 40 års taushet og Arnfinn Nesset (89) er død, Store medisinske leksikon.

Curacit er et legemiddel som kan lamme pustemuskulaturen. (Faksimile Sætres bok)

Asbjørn Rachlew:
– Vi har gransket oss selv. Hva med påtalemyndigheten?

Politiet har brukt flere tiår på å endre måten de avhører og etterforsker på, sier avhørsekspert Asbjørn Rachlew. I lys av Arnfinn Nesset-saken mener han tiden er inne for å stille de samme kritiske spørsmålene til påtalemyndighetens bevisvurdering.

Trine Lejon

– Vi i politiet har gransket oss selv ganske inngående. Men det er ikke forsket en eneste studie på justisfeil ved påtalejuristenes bevisvurdering, sier tidligere politioverbetjent Asbjørn Rachlew til Juristen.

Rachlew regnes som en av pionerne innen politiets avhørsmetodikk. Han har nær 35 år bak seg i etaten og har doktorgrad med avhandlingen Justisfeil ved politiets etterforskning. I dag er han forsker ved Norsk senter for menneskerettigheter (SMR) ved Universitetet i Oslo og medlem i Europarådets torturforebyggingskomité (CPT).

Rachlew har selv stått midt i omleggingen av politiets avhørsmetoder, fra en tilståelsesfokusert kultur til en mer forskningsbasert tilnærming.

– Manipulative avhørsmetoder

Rachlew peker på Birgitte Tengs-saken som et vendepunkt. Da den islandske professoren Gisli H. Gudjonsson vitnet som sakkyndig i 1998, rettet han sterk kritikk mot avhørsmetodene.

– Han sa at norsk politi brukte manipulative, tilståelsesfokuserte avhørsmetoder. Jeg husker hvordan vi i politiet reagerte på denne akademikeren som kom til Norge og kritiserte oss: «Hva vet han om ekte politiarbeid?» Det var den første reaksjonen.

Rachlew mener kritikken traff en «tilståelseskultur» der målet var å få den mistenkte til å tilstå.

– Med en tilståelsesfokusert og bekreftelsessøkende tilnærming følger det med en logikk om at politiet allerede har gjort seg opp en mening om skyld. Da handler det om å få vedkommende til å tilstå. Det gjør noe med hele etterforskningen, sier Rachlew.

– Fra hva og til hva?

Senere førte forskning, erfaringer fra alvorlige justisfeil og ny kunnskap om blant annet falske tilståelser og bekreftelsesfeller til store endringer i avhørsmetodikken.

Rachlew mener politiet derfor i dag kan svare ganske presist på fire spørsmål om sin egen utvikling:

– Når endret vi oss? Hvorfor endret vi oss? Fra hva? Og til hva? spør han, før han legger til:

– Har påtalemyndigheten endret seg? Eventuelt når? Og i så fall fra hva til hva?

For Rachlew handler spørsmålet ikke bare om hvorvidt påtalemyndigheten har innført nye rutiner eller gjennomført kompetansetiltak.

Han etterlyser kunnskap om selve bevisvurderingen: hvordan påtalejurister går fram når de vurderer bevis, hvilke metoder de bruker – og hva metodene bygger på.

– Er bevisvurdering et fag? Hvilken forskning trekker det veksler på? Hvilke metoder trenes de opp i, og hvordan er de testet? spør han videre.

– Røde flagg i alle ledd

Det er med denne faglige bakgrunnen Rachlew har lest Simen Sætres bok Den usannsynlige seriemorderen: Arnfinn Nesset og hans 31 tilståelser.

Rachlew fulgte Sætres arbeid med boka. Han delte blant annet forskning med forfatteren og leste manus før utgivelsen. Gjennom arbeidet fikk han inngående kjennskap til Sætres gjennomgang av etterforskningen og avhørene i Nesset-saken.

– Da jeg begynte å lese funnene hans, reiste det røde flagg i alle ledd. Her er det mange fellesnevnere med de øvrige rettsskandalene, sier Rachlew.

Særlig tilståelsesforløpet vekket interesse hans.

Nesset tilsto en rekke drap under etterforskningen, før han senere trakk tilståelsene. Når man faglig skal vurdere bevisverdien av en tilståelse, mener Rachlew at et helt sentralt spørsmål er hvor opplysningene i den faktisk kommer fra.

Bevisvurdering kan ikke løses med juridisk metode. Det handler også om beslutninger: Hva stimulerer gode beslutninger, og hva er typiske feil og feilslutninger?

Asbjørn Rachlew vitner i Birgitte Tengssaken i 2022. (Foto: Jan Kåre Ness / NTB)

Rachlew reagerer blant annet på at Nesset, slik saken beskrives av Sætre, tilsto forhold som ikke kunne ha skjedd slik han forklarte dem.

– Aktørene ble underveis klar over at han tilsto drap han ikke kunne ha begått. Det i seg selv er et kraftig rødt flagg: Her er det store spørsmålstegn ved påliteligheten av disse tilståelsene. Å bare gå videre med dem man mener kan stemme, er et av de røde flaggene jeg ser i denne saken, understreker han.

For Rachlew reiser dette et større spørsmål: Hva gjør man med de andre tilståelsene når man oppdager at noen av dem ikke kan være riktige?

–Paralleller til Tengs-saken

Han peker også på forholdene rundt selve avhørene av Arnfinn Nesset. I boka om Nesset-saken viser Sætre til at Nesset kunne sitte i avhør mellom ti og tolv timer i strekk, og at han til sammen ble avhørt i nærmere 1.000 timer.

– Han ble avhørt dag etter dag etter dag og satt på isolasjon. Han fikk hjemmelekser på cella om å tenke på hvordan disse drapene kunne ha skjedd. Avhørsregimet Nesset ble underkastet, har mange paralleller med avhørene av fetteren til Birgitte Tengs, forklarer Rachlew.

Rachlew mener et slikt avhørsforløp over tid kan påvirke den som blir avhørt

– Det som kan skje, er at vedkommende mister autonomien og begynner å tvile på sin egen hukommelse, hvem han er og hva han kan ha gjort. Man kan miste grepet om realiteten, utdyper han.

Når én tilståelse påvirker resten

Problemet med en uriktig tilståelse stopper ikke nødvendigvis ved selve tilståelsen, ifølge Rachlew.

Han viser til forskning som tyder på at en falsk tilståelse kan få ringvirkninger langt utover selve avhøret.

– Når det foreligger falske tilståelser, kan de andre bevisene i saken – vitneforklaringer og til og med sakkyndige vurderinger – begynne å tilpasse seg tilståelsen.

Dermed blir det avgjørende å undersøke hvor opplysninger som senere framstår som gjerningskunnskap, faktisk stammer fra.

– Når vi går inn og gransker slike saker, ser vi at informasjon kan ha kommet til den mistenkte gjennom blant annet ledende og hypotetiske spørsmål. Det er kjente mekanismer fra forskning på uriktige domfellelser hvor det foreligger falske tilståelser, sier han.

–Bevissthet og kunnskap er ikke nok

Mye er annerledes i politiet i dag. Avhør tas opp, metodikken er endret, og etterforskere trenes blant annet i hypotesetenkning og i å være oppmerksomme på bekreftelsesfeller.

Men Rachlew advarer mot å tro at kunnskap om slike mekanismer i seg selv beskytter mot dem.

– Bevissthet er ikke nok. Først må man erkjenne at også profesjonelle beslutningstakere er sårbare for kognitive feil. Så må kunnskapen økes. Deretter må det utvikles metoder som hjelper aktørene til

ikke å falle ned i bekreftelsesfellene, poengterer han.

Men heller ikke metodikk er tilstrekkelig. Det må også utvikles systemer som sørger for at metodene faktisk blir fulgt.

For å utvikle slike metoder mener Rachlew man først må undersøke hvordan arbeidet faktisk gjøres. Det må forskes på hvordan man faktisk går fram i dag.

–Kan ikke bruke juridisk metode i bevisvurdering

Rachlew har tidligere forsøkt å undersøke hvordan påtalejurister går fram når de skal sette seg inn i og vurdere bevisene i en straffesak.

I forbindelse med gjennomgangen av de norske drapssakene som var knyttet til Sture Bergwall, som ble uriktig domfelt for syv drap, intervjuet han påtalejurister om hvordan de arbeidet med bevisvurdering. Noen svarte at det ikke fantes noen bestemt metode, mens to statsadvokater mente det ikke var mulig å ha en fast metodikk fordi bevisvurderingen er erfaringsbasert og alle saker er forskjellige.

Da Rachlew spurte hvordan de faktisk gikk fram, sprikte svarene.

– Noen startet med å lese det siste avhøret av den mistenkte. Andre startet med sakens første dokument. Noen ville ha tett kontakt med politiet underveis, mens andre ikke ønsket kontakt med politiet fordi de ikke ville bli farget. Ingen svar var like.

Rachlew mener spriket i arbeidsmåtene illustrerer hvor lite standardisert bevisvurderingen kan være. Juridisk metode alene er etter hans syn ikke tilstrekkelig når man skal avgjøre hva som faktisk har skjedd.

– Bevisvurdering kan ikke løses med juridisk metode. Det krever innsikt i for eksempel vitnepsykologi. Det handler også om beslutninger: Hva stimulerer gode beslutninger, og hva er typiske feil og feilslutninger?

Etterlyser uavhengig forskning

Riksadvokatembetet viser på sin side til at det har skjedd en betydelig utvikling i både etterforskning og påtalearbeid siden Nesset-saken. Embetet trekker blant annet fram kvalitetsrundskrivet fra 2018, krav om etterforskingsplaner og opplæring i bevisbedømmelse og objektivitetsplikten.

Rachlew bestrider ikke at det har skjedd utvikling. Men han mener opplæring, rundskriv og kvalitetsmarkører ikke gir svar på spørsmålet han stiller: Hvordan foregår påtalejuristenes bevisvurdering i praksis – og hvor godt virker metodene? Hva har de endret – fra hva til hva?

Rachlew mener det trengs uavhengig forskning på hvordan påtalejurister faktisk går fram når de vurderer bevis, og hva metodene bygger på.

– Påtalemyndigheten og myndighetene må avsette midler slik at det kan startes kritisk, uavhengig og universitetsdrevet forskning på påtalemyndighetens kjernevirksomhet: bevisvurdering. Jeg kjenner ikke til slik forskning i Norge, konstaterer han.

Rachlew mener forskningen også må brukes til å utvikle bedre metodikk som kan støtte påtalejuristene i krevende bevisvurderinger.

– Før det kan utvikles metodikk, må det forskes på hvordan de faktisk går fram i dag. Jeg kjenner ikke til slik forskning, konstaterer han.

Rachlew viser til at spørsmålet ikke er nytt. I 2014 satt han i en arbeidsgruppe oppnevnt av Riksadvokaten for å gjennomgå norske myndigheters behandling av straffesakene mot Sture Bergwall i et læringsperspektiv. Gruppen leverte rapporten året etter. Den anbefalte allerede da mer forskning på påtalemyndighetens metodikk og bevisvurdering.

– Ti år senere kom Baneheia-granskningen, som kunne konstatere at ingen slik forskning hadde funnet sted, påpeker Rachlew.

Baneheia-utvalgets NOU 2026: 3 Straffeforfølgelsen av Viggo Kristiansen har høringsfrist i november. Utvalget peker blant annet på behovet for forskning og metodeutvikling om bevisvurdering i påtalemyndigheten.

Vil ikke hvile på laurbærene

Samtidig vil Rachlew ikke gi inntrykk av at politiets eget forbedringsarbeid er ferdig.

Han mener blant annet at det bør innføres sertifiseringsordninger for etterforskere og avhørere, slik at de med jevne mellomrom må dokumentere at de fortsatt behersker kunnskapen og metodene de er opplært i.

– På innsatssiden må ansatte gjennom godkjenningsordninger og vise at de har ferdighetene som kreves. Jeg har etterlyst tilsvarende sertifiseringsordninger for etterforskere, men fagmiljøet har ikke fått gehør, sier han.

Poenget er at kunnskap ikke bare kan læres én gang. Man må kunne demonstrere at kunnskapen og ferdighetene fortsatt er der etter noen år.

Rachlew advarer mot å tro at omleggingen av norsk politi betyr at faren for tunnelsyn og bekreftelsesfeller er borte.

– Det øyeblikket vi begynner å lene oss tilbake, vender vi tilbake til intuisjonen og bekreftelsestendensene. Dette er menneskelige, kognitive mekanismer. Når kravet til beslutningene våre er objektivitet og profesjonalitet, må vi ha metodikk som motvirker dem, sier han.

Rachlew mener en Nesset-lignende feilutvikling ikke ville sett lik ut i dag.

– Det vanvittige kjøret Nesset ble dratt gjennom, ville vært umulig i dag. Vi har fått opplæring, metodikk og lyd- og videoopptak.

Men nettopp derfor mener han spørsmålene må stilles videre i straffesakskjeden.

– Hva så med de andre institusjonene? Har det vært et paradigmeskifte der, i deres tilnærming til oppgavene hvor bevisvurderingen står helt sentralt? Hva er endret, hvorfor og hvordan?

Førstestatsadvokat hos Riksadvokaten:

Har ikke målt effekten av ny metode for bevisvurdering

For åtte år siden innførte Riksadvokaten en mer strukturert måte å vurdere bevis på. Justisfeil i flere saker var en del av bakgrunnen. Ifølge førstestatsadvokaten har ikke Den høyere påtalemyndighet undersøkt på overordnet nivå om endringen har hatt effekt.

Trine Lejon

– Det har både innenfor etterforskning og påtalearbeid skjedd en rivende utvikling siden straffesaken mot Arnfinn Nesset ble behandlet. Særlig etter årtusenskiftet har utviklingen gått i retning av klarere kvalitetsmarkører og nasjonale standarder for hvordan ulike etterforskingsskritt og påtalearbeid skal gjennomføres, sier førstestatsadvokat Olav Helge Thue ved Riksadvokatembetet til Juristen.

Han understreker at Riksadvokaten ikke vil gå inn i de konkrete spørsmålene knyttet til straffesaken mot Arnfinn Nesset.

Thue viser til flere rundskriv, direktiver og tiltak fra 2015 til 2025 som eksempler på hvordan etterforskning og påtalearbeid er blitt mer standardisert og kvalitetssikret.

Blant annet fastsetter Riksadvokatens kvalitetsrundskriv fra 2018 overordnede krav til straffesaksbehandlingen i politiet og påtalemyndigheten, med egne punkter om blant annet etterlevelse av objektivitetskravet, beviskrav og bevisvurdering.

Viser til Fritz Moen-sakene

I rundskrivet fastsetter Riksadvokaten en mer strukturert metode for å vurdere om beviskravet er oppfylt. Bevisene skal ikke bare vurderes ut fra en antakelse om at den mistenkte er skyldig, men også opp mot alternative hypoteser der den ikke er skyldig.

Bakgrunnen for at Riksadvokaten anbefalte metoden, var blant annet flere saker der det hadde kommet fram at det var begått justisfeil, opplyser Thue.

I selve rundskrivet trekker Riksadvokaten fram erfaringer fra blant annet Liland-saken, Fritz Moen-sakene, Monika-saken, Bergwall-sakene og Transocean-saken. Gjennomgangene av sakene brukes i rundskrivet til å belyse politiets og påtalemyndighetens plikt til å være objektive under etterforskningen.

I mer alvorlige saker skal det gjøres selvstendige påtalevurderinger på flere nivåer. Dette skal blant annet bidra til å motvirke bekreftelsesfeller og at feil blir sementert, heter det i skrivet.

– Mulighet til å etterprøve

Det har også skjedd endringer i hvordan etterforskningen blir dokumentert.

Thue viser til Riksadvokatens rundskriv om politiavhør fra 2016. Det innebar blant annet at alle avhør skal tas opp på lyd, og flere med både lyd og bilde.

Han viser også til at domstolene arbeider med å innføre et system for opptak av hoved- og ankeforhandlinger på lyd og eventuelt video.

– Dette vil gi mulighet til å etterprøve det som rent faktisk blir sagt og gjort i retten, skriver han.

Riksadvokaten har i tillegg gitt direktiver om bruk av etterforskingsplaner i alvorlige straffesaker. Planene skal blant annet gi bedre oversikt over beslutninger som tas underveis i etterforskningen, ifølge Thue.

– I den obligatoriske årlige opplæringen om bruk av etterforskingsplan har vi blant annet hatt særlig oppmerksomhet på hypotesedrevet etterforskning for å motvirke bekreftelsesfeller og forutinntatthet, sier han.

– Bevisvurdering: en skjønnsmessig øvelse

– Politiets avhørsmetoder har endret seg betydelig siden 1980-tallet. Har det skjedd en tilsvarende utvikling i måten påtalemyndigheten vurderer bevis på? Hva gjorde man annerledes

– Særlig etter årtusenskiftet har utviklingen gått i retning av klarere kvalitetsmarkører og nasjonale standarder, sier førstestatsadvokat Olav Helge Thue (Foto: Riksadvokaten/Sturlason)

før, hva gjør man i dag – og hvorfor ble praksisen endret?

– Det finnes ingen sikre fremgangsmåter for å gjennomføre bevisvurdering. Det gjelder både i Norge og internasjonalt. Bevisvurdering er en utpreget skjønnsmessig øvelse i en virkelighet som er så nyansert at det ikke lar seg gjøre å lage faste og ufravikelige regler. Vi mennesker er dessuten ulike i vurderingen av når beviskravet er oppfylt, sier Thue, og utdyper:

– I tingrettene og lagmannsrettene har dommerne hørt og sett de samme bevisene. Likevel forekommer det dissenser. Det illustrerer hvor forskjellige vurderingene kan være fra person til person.

Når påtalemyndigheten vurderer om det skal tas ut tiltale, skal den legge samme strenge bevisterskel til grunn som domstolene bruker for å avsi fellende dom, ifølge Thue.

Påtalemyndigheten må også vurdere om de nødvendige bevisene faktisk kan føres i retten.

Thue viser her tilbake til den mer strukturerte metoden for å vurdere om beviskravet er oppfylt. Han mener den også kan bidra til å redusere forskjellene mellom enkeltmenneskers vurderinger.

– Bygger på Kolflaaths forskning

På spørsmål om hvilket faglig kunnskapsgrunnlag Riksadvokatens metode for bevisvurdering bygger på, viser Thue til forskningen til Eivind Kolflaath, professor ved Universitetet i Bergen og professor II ved Politihøgskolen.

– Vår metode for bevisvurdering og operasjonalisering av beviskravet er i stor utstrekning basert på hans forskning. Vi bygger naturligvis også på den erfaring og kompetanse om fremgangsmåter som erfarne påtalejurister har ervervet gjennom praktisk erfaring med domstolene, påpeker Thue.

Han opplyser at Den høyere påtalemyndighet i sin egen opplæring kombinerer teoretiske innlegg om bevisvurdering med praktiske øvelser. Det brukes også tid på bias og forståelse av ulike typer bevis.

– Ikke foretatt overordnede analyser

– Hvordan vet dere at metodene og opplæringen i bevisvurdering faktisk virker? Er de evaluert eller forskningsmessig testet, og finnes det dokumentasjon dere kan vise til?

– Den høyere påtalemyndighet har ikke foretatt overordnede analyser av om den oppmerksomheten vi har viet bevisvurdering i kompetansearbeidet, har hatt målbare resultater. Vår etat har ingen forskningsinstitusjon til disposisjon, svarer Thue.

Han opplyser at han heller ikke kjenner til at Politihøgskolen har foretatt grundige evalueringer av dette på tvers av enkeltsaker, men viser til høgskolen for spørsmål om slikt arbeid er i gang.

Thue peker samtidig på at påtalemyndighetens bevisvurderinger blir prøvd på enkeltsaksnivå. Det skjer blant annet når saker føres for tingretten og lagmannsretten, og når politijurister sender saker til statsadvokaten.

Tiltak fra 2015 til 2025

Riksadvokatembetet viser til flere tiltak for å styrke kvaliteten i etterforskning og påtalearbeid, blant annet:

- 2015 – etterforskingsplaner: Riksadvokaten ga direktiver om bruk av etterforskingsplaner i alvorlige straffesaker, blant annet for å sikre bedre styring og oversikt over beslutninger underveis.
- 2016 – politiavhør: Et nytt rundskriv ga tydeligere rammer for avhør. Alle avhør skal tas opp på lyd, og flere med både lyd og bilde. Rapportene skal skrives etter samme mal.
- 2018 – kvalitetskrav: Riksadvokatens kvalitetsrundskriv fastsatte overordnede krav til straffesaksbehandlingen, blant annet knyttet til objektivitetskravet, beviskrav og bevisvurdering.
- 2021 – etterforskingsledelse: Riksadvokaten klargjorde forventningene til den påtalefaglige etterforskingslederen og betydningen av aktiv bruk av kvalitetsmarkørene, samt nærhet og tilstrekkelig avstand i den integrerte påtalefunksjonen.
- 2023 – bevisbedømmelse: Riksadvokatembetet gjennomførte et undervisningsopplegg for landets påtalejurister. Kompetanseheving knyttet til bevisbedømmelse og objektivitetsplikten var blant temaene.
- 2024 – legalitetskontroll: Påtalejurister fikk nasjonal opplæring om rollen som legalitetskontrollør og hvordan avdekkede feil og mangler bør følges opp.
- 2025 – svakheter i politiavhør: To fagledelsesprosjekter avdekket ifølge Thue gjennomgående svakheter i politiavhørene. Det bidro til endringer i Politihøgskolens avhørsundervisning for studentene.
- Utdanning av påtalejurister: Den høyere påtalemyndighet har deltatt i arbeidet med å revidere grunnutdanningen for politiets påtalejurister og bidrar i undervisning om blant annet bevisvurdering og systematisk erfaringslæring.

(Kilde: Riksadvokatembetet)

Utvalg foreslår å styrke forskningsmiljøene

I Baneheiautvalgets andre rapport – som går gjennom prosessen som førte til at Viggo Kristiansen ble uriktig dømt i Baneheia-saken, foreslås å lovfeste beviskravet i straffesaker.

Det foreslås å «operasjonalisere beviskravet ved å stille krav til strukturering av bevisvurderingen". I stedet for å presisere beviskravet ved hjelp av generelle formuleringer om hva som ligger i «rimelig tvil», utpekes det i lovteksten en metode for bevisvurderingen som operasjonaliserer beviskravet.

Utvalget mener også det bør etableres undervisningsopplegg i bevisvurdering for både dommere, påtalejurister og forsvarere. Dessuten at opplæringen i bevisvurdering styrkes i masterstudiet i rettsvitenskap og at forskningsmiljøene som fokuserer på ulike aspekter av bevisvurdering bør styrkes.

Når det gjelder domstolene, sier utvalget at opplæring i bevisvurdering og rettspsykologi bør styrkes vesentlig i domstolene. Det foreslås å etablere et undervisningsopplegg for advokater som arbeider som forsvarere i straffesaker.

«Etter utvalgets syn bør Domstoladministrasjonen, påtalemyndigheten og Advokatforeningen vurdere å samarbeide om et felles opplegg for opplæring i bevisvurdering, hvor både dommere, påtalejurister og forsvarere deltar", heter det i rapporten.

Nyhet! Få personlig boliglånsrente i Handelsbanken

Økonomi er personlig, derfor mener vi at boliglånsrenten din også bør være det. Nå har du muligheten til å få enda bedre rente. Flytter du hele økonomien til Handelsbanken, kan det være mulighet for enda bedre pris på boliglånet ditt. I prislisten finner du utgangspunktet vi har forhandlet frem. Akkurat din rente finner du sammen med rådgiveren din.

Les mer her

I Handelsbanken får du et komplett banktilbud med konkurransedyktige priser og en personlig rådgiver som hjelper deg å finne de løsningene som passer best for økonomien din.

Se alle fordelene på handelsbanken.no/juristforbundet

Boliglån fordel inntil 60 %. Nom. rente 5,09 %. Eff. rente 5,26 % v/2 mill. kr o/25 år, kostnad kr 1 554 906, tot. kr 3 554 906.

60 år

JURIST FORBUNDET

Rosenqvist om Nesset-avhørene:

– Det burde fått en klokke til å ringe

Rettspsykiater Randi Rosenqvist reagerer på rollen de sakkyndige hadde i Nesset-saken. Hun mener jurister er for ukritiske til eksperter – og at deler av dagens rettspsykiatri bør endres.

Trine Lejon

– Jeg ble provosert da jeg leste den boka, det må jeg si.

Rettspsykiater Randi Rosenqvist sikter til Simen Sætres bok om Arnfinn Nesset-saken. Hun reagerer på rollen de rettspsykiatrisk sakkyndige hadde under etterforskningen.

– Det jeg forsto, var at de sakkyndige hadde snakket veldig mye med Arnfinn Nesset, og at de deretter hadde gitt råd til politiet. Samrøret med politiet og politilegen var uheldig, understreker hun, før hun legger til:

–Dette ble senere påpekt i NOU 2001: 12 Rettsmedisinsk sakkyndighet i straffesaker, som kom lenge etter Nesset-saken.

–Rolleblanding

Rosenqvist har arbeidet med rettspsykiatri i mer enn 40 år. Hun har fulgt utviklingen i fagområdet fra 1980-tallet, da Nesset ble utredet.

Hun har vært både varamedlem, medlem og leder for den psykiatriske gruppen i Den rettsmedisinske kommisjon (DRK), i tillegg til leder for DRK fra 1983 til 2009.

DRKs oppgave har vært å kvalitetssikre rettsmedisinske sakkyndigrapporter for domstolene, blant annet ved å vurdere om form og innhold holder faglig standard.

Rosenqvist mener at flere av de eldre sakkyndige har vært opptatt av å gi påtalemyndigheten råd om hvordan selve kriminaliteten skulle bli forstått.

– De påklagede handlingene, hvilket motiv det kunne være, hvordan man skulle forstå hva som skjedde, hva som var sannsynlig, hvordan ting hang sammen – i stedet for bare å vurdere siktedes sinnstilstand, sier hun.

Tilståelsen som premiss

Etter å ha lest boken til Sætre om Nesset, mener hun det foregikk en rolleblanding mellom de sakkyndige og etterforskerne i saken.

– I den tiden jeg var leder for Den rettsmedisinske kommisjon var jeg veldig opptatt av at man bare skulle besvare mandatet, som da primært var å gi retten et råd om tilregnelighet hos den antatte gjerningsmannen, og ikke komme med sine vurderinger om hendelsesforløp og andre bevisvurderinger, understreker hun.

Når det gjelder selve vurderingene av Nesset, hadde de sakkyndige et utgangspunkt å forholde seg til. Nesset hadde på et tidspunkt tilstått drap. Rosenqvist mener derfor at det ikke var urimelig at tilståelsene ble lagt til grunn.

– Når tiltalte har tilstått, og man ikke finner at vedkommende var sinnssyk eller psykotisk, så må man nesten legge til grunn at tiltalte har begått handlingene. I Nesset-saken tilsto jo Nesset, og det kan man ikke bebreide de sakkyndige for.

Men senere trakk Nesset tilståelsene, mener Rosenqvist at det burde ha fått betydning for de sakkyndiges vurderinger av ham.

– Når de sakkyndige får beskjed om at tilståelsen er trukket tilbake, bør man se på saken med nye øyne og eventuelt skrive en tilleggserklæring hvor de kunne vurdere sinnstilstanden dersom han var uskyldig. Det er et vesentlig poeng om han har tilstått eller ikke tilstått, påpeker hun.

Vanskelig å vurdere på ny

Rosenqvist mener de sakkyndige burde ha vært tydelige på hva de la til grunn som fakta. Dersom vurderingen av Nesset forutsatte at han hadde begått drapene, burde det ha kommet tydelig fram som et premiss i erklæringen.

–Det er lett å si at en person som har drept svært mange gamle mennesker må ha alvorlige psykiske problemer, men hva om han ikke hadde gjort det?

Rosenqvist peker også på hvor vanskelig det kan være å revurdere en konklusjon når den først er etablert.

– Vi ser dessverre at når sakkyndige først har bestemt seg, vil de ofte stå på sine vurderinger, selv om det dukker opp ny informasjon. Det er nok ikke så veldig lett å si: «Hvis det er situasjonen, da var min vurdering gal».

Sirkelresonnement – en utfordring i dag

I boken om Nesset peker Sætre også på et mulig sirkelresonnement i saken. Tilståelsene ble brukt som premiss for den psykiatriske vurderingen, samtidig som vurderingen kunne bidra til å styrke oppfatningen av at tilståelsene var troverdige.

– Var det et sirkelresonnement?

– Det var et sirkelresonnement.

Rosenqvist mener dette også illustrerer et generelt dilemma i rettspsykiatrien.

– Ideelt sett bør jo en rettspsykiatrisk vurdering skje helt uavhengig av de påklagede handlingene. Men det blir umulig.

Rosenqvist trekker fram voldsrisikovurderinger som et eksempel. Der kan det være vanskelig å se bort fra handlingene personen er siktet for. Nettopp derfor mener hun det må være tydelig hva den sakkyndige faktisk legger til grunn: Er handlingen bevist, har den siktede tilstått – eller er det påtalemyndighetens versjon?

Har selv gått i fella

I boka om Nesset-saken skriver Sætre at det også oppsto spørsmål om påliteligheten av tilståelsene.

– Hva tenker du om muligheten for at falske tilståelser burde ha vært vurdert underveis?

– Det var kanskje litt for sofistikert for den tiden, men det viste seg allerede under etterforskningen at han tilsto drap som han ikke kunne ha begått, fordi han ikke var på sykehjemmet. Det burde jo ha fått en klokke til å ringe, poengterer Rosenqvist, og legger til:

Randi Rosenqvist har arbeidet med rettspsykiatri i mer enn 40 år. Her vitner hun i 22. juli-saken. (Foto: Lise Åserud / NTB)

–Jeg vet ikke hva som er sant. Det er det vel ingen som vet. Men jeg ser ikke bort fra at situasjonen er at Nesset tilsto veldig mange flere saker enn det var rimelig å tilstå.

Mye har endret seg i rettspsykiatrien siden Nesset-saken. Men spørsmålet om hva de sakkyndige bygger vurderingene sine på, er fortsatt aktuelt, mener Rosenqvist.

– Jeg ser at det også i dag av og til syndes mot dette. Jeg har faktisk gjort det selv også i en sak, husker jeg, sier hun, og legger til:

– Det var heldigvis en veldig våken dommer som sa til meg: «Du kan jo ikke legge til grunn at vitnet snakker sant og siktede ikke gjør det.» For det hadde jeg gjort. Jeg var veldig glad for den tilbakemeldingen.

– Så dette kan fortsatt være en utfordring?

– Ja.

Rosenqvist tar samtidig forbehold om at hun ikke har lest alle rettspsykiatriske erklæringer de siste årene. Men hun mener faren fortsatt finnes for at den sakkyndige fester større lit til én forklaring enn en annen.

Det kan også påvirke hvilke deler av saksmaterialet den sakkyndige legger vekt på. En sakkyndig kan ha en forutinntatthet, mener hun.

– Sakkyndige kan ta inn i erklæringen den informasjonen som støtter deres oppfatning, og så hoppe over informasjon i politidokumentene som kunne gitt en annen vurdering. DRK ser kun den informasjonen som de sakkyndige har referert i erklæringen, så selv om DRK ikke har bemerkninger til vurderingen, garanterer ikke dette at vurderingen er riktig, sier hun.

– Må våge å utfordre ekspertene

Rosenqvist mener forsvarere, påtalemyndighet og domstoler må være mer aktive i å etterprøve hva de sakkyndiges vurderinger faktisk bygger på. Hun mener dette ikke gjøres godt nok i dag.

Hun mener også at domstolene historisk har hatt for stor tillit til de sakkyndige.

– Jeg tenker at domstolene i stor grad har trodd at de sakkyndige visste hva de snakket om. Spesielt hvis de sakkyndige var professorer og

respekterte, eldre psykiatere, så tenkte man at «de vet hva dette er», sier hun.

Men Rosenqvist mener juristene i større grad må våge å utfordre ekspertene.

– Jeg tror det er mange skjær i sjøen for sakkyndige, men også at resten av retten, partene og domstolen bør ha mindre respekt for sakkyndige, og være sikre på at det de kommer med, bygger på tydelige premisser og henvisninger til fakta, eller til det man antar er fakta. Slik at man skjønner forskjellen.

– Imponerer meg ikke veldig mye

Rettssystemet er likevel et annet enn på Nessets tid. Rosenqvist trekker særlig fram at det i dag er tydeligere og mer detaljerte mandater til de sakkyndige, der også usikkerheten i vurderingene skal komme fram.

For Rosenqvist er premissene viktigere enn den bastante konklusjonen.

– For det er premissene som er interessante. Det er egentlig ikke konklusjonen, men premissene som domstolen må forstå.

Men slik har ikke holdningen alltid vært, mener hun. Rosenqvist husker en eldre sakkyndig som reagerte da hun argumenterte for mer nyanserte vurderinger:

– «Vi kan jo ikke forvirre domstolen med diskusjoner om pavens skjegg», sa han.

Rosenqvist likte dårlig holdningen.

– Det synes jeg var en veldig sleivete og kritikkverdig uttalelse. For man må nettopp formidle premissene, også når de er usikre.

Og selv med dagens mer detaljerte mandater er hun ikke udelt imponert.

– Nå ser jeg jo en del saker, og det er ikke alltid de sakkyndige imponerer meg veldig mye.

– Bør heller granske dagens rettspsykiatri

Rosenqvist mener ikke det vil være særlig meningsfullt å granske den rettspsykiatriske delen av Nessetsaken på nytt.

– Jeg tenker at denne saken er så gammel at det er vanskelig, og at det ikke er noe meningsfylt å granske den nå. Den er nok preget av holdningene til datidens rettspsykiatriske sakkyndige.

Men dermed mener hun ikke at spørsmålet Sætres bok reiser, bør legges bort.

– Hvis man skal granske, burde man heller granske rettspsykiatrien i dag: Om sakkyndige er ryddige på hvilke premisser de velger å legge til grunn, og hvilke premisser som faktisk er dokumentert.

– Diagnosen er ikke en konklusjon

Etter lovendringen i 2020 er det domstolen alene – ikke sakkyndige – som skal avgjøre om vilkårene for strafferettslig utilregnelighet er oppfylt. De sakkyndiges oppgave er å utrede den psykiske tilstanden.

Men også her mener Rosenqvist det er rom for forbedring.

– Jeg synes de sakkyndige kunne vært flinkere til å presisere premisser. Diagnosen er ikke en konklusjon. Det som er viktig for domstolen, er en beskrivelse av siktedes eventuelle realitetsbrist og funksjonsevne.

Rosenqvist mener derfor at det avgjørende ikke bare er hvilken diagnose de sakkyndige kommer fram til, men at retten kan forstå hva vurderingen bygger på – og hva som er fakta, antakelser og faglige, skjønnsmessige vurderinger.

Vil skille voldsrisiko fra skyld

Rosenqvist mener også at det er én del av dagens rettspsykiatriske praksis som bør endres. I saker der tiltalte ikke har tilstått, mener hun retten bør avgjøre skyldspørsmålet før den får presentert en vurdering av voldsrisiko – som kan omhandle en omfattende dyssosial adferd.

Selv har hun forsøkt å praktisere dette som sakkyndig.

– Jeg har i noen rettssaker sagt at jeg kan legge frem for retten vurderinger om utilregnelighet, men at jeg ikke vil presentere en voldsrisikovurdering før etter at skyldspørsmålet er avgjort. Da har jeg delt den sakkyndige framleggelsen i to, konstaterer hun, og legger til:

– Det liker ikke domstolene, for de vil gjerne ha alt sammen på én gang.

– Hvorfor mener du det er viktig å skille de to?

– Hvis jeg skal legge fram en voldsrisikovurdering som er ganske alvorlig, så kan det påvirke vurderingen av skyldspørsmålet. Derfor vil jeg gjerne ha den etterpå. Men det er ikke rutinen i rettssaker, og det synes jeg egentlig er bekymringsfullt.

– Synes du det bør være en rutine?

– Jeg synes det bør være en rutine der hvor det ikke finnes en egen tilståelse i saken.

For Rosenqvist handler det igjen om å holde de sakkyndige unna en vurdering som tilhører retten.

– Jeg har sett saker hvor det har vært to siktede som begge har gitt skylden på den andre, og hvor de sakkyndige på en måte har tatt stilling til hvem av de to kjeltringene som faktisk hadde gjort det. Det er galt. Riktignok er det noe billigere for retten dersom de samme sakkyndige observerer flere i samme sak, men de sakkyndige vil kunne bli preget av egne, mindre bevisste vurderinger av bevisene i saken.

Hun har også sett sakkyndige gå direkte inn i tolkningen av hva som har skjedd.

– Jeg har sett en erklæring vedrørende en litt bisarr hendelse hvor den sakkyndige så muntlig fortalte retten hvordan han antok at hendelsesforløpet egentlig var. Han la til grunn premisser som aldri hadde vært presentert, hverken i erklæringen eller politidokumentene, men som han mente var sannsynlige. Da dette resonnementet aldri var skrevet ned, kunne ikke DRK si at den sakkyndige gikk langt utenfor sitt mandat. Men saken ble referert i avisene, så DRK kunne i ettertid påpeke feilen.

Professor:
– For mye er overlatt til den enkelte dommer

Domstolene mangler en felles metode for bevisbedømmelse, mener professor Eivind Kolflaath. Det kan føre til tilfeldigheter i framgangsmåte, vekting og utfall.

Trine Lejon

– Det finnes ingen bransjestandard for bevisbedømmelsen i domstolene. I utgangspunktet er det opp til den enkelte dommer å velge hvordan man går fram.

Det sier professor Eivind Kolflaath ved Universitetet i Bergen (UiB) til Juristen. Han har forsket på bevisbedømmelse i over 20 år, og har blant annet fulgt 105 straffesaker fra hovedforhandling og inn i dommernes rådslagning.

Kolflaath underviser også påtalejurister, dommere og dommerfullmektiger i bevisbedømmelse.

Nesset-saken har han dessuten tatt inn i undervisningen ved UiB. Etter at Simen Sætres bok Den usannsynlige seriemorderen: Arnfinn Nesset og hans 31 tilståelser ble utgitt, brukte han saken, slik den presenteres i boka, som utgangspunkt for en seminaroppgave som ble skrevet av rundt 40 jusstudenter.

– Vi plukket ut ett dødsfall og konsentrerte oss om det. Studentene skulle sette opp en argumentasjon for at Nesset hadde forårsaket dødsfallet, og en argumentasjon for at han ikke hadde gjort det, forklarer Kolflaath.

Han understreker at hans vurderinger om Nesset-saken bygger på framstillingen i Sætres bok.

– Fare for å bli fartsblind

Arnfinn Nesset var tiltalt for en rekke forhold. Kolflaath mener omfanget i seg selv kan gjøre bevisvurderingen vanskeligere og føre til sirkularitet i resonnementene.

– At en svakt underbygget sak bevisst eller ubevisst brukes som støtte til en annen svakt underbygget sak, og så brukes den andre svakt underbygde saken som støtte for den første igjen. Slik kan det se ut fra Sætres framstilling, forklarer han, og legger til:

– Det er en fare for at man blir litt fartsblind når det er mange mulige tilfeller av samme type straffbar handling, og at man da blir mer ukritisk i vurderingen av enkelte tiltalepunkter. Hvert tiltalepunkt må være bevist utover enhver rimelig tvil.

Men Kolflaath understreker at det ikke betyr at hvert tiltalepunkt nødvendigvis skal vurderes helt isolert fra resten av saken.

– Dette er ikke svart-hvitt, det er nyanser i dette. Hvis man har et veldig sterkt underbygget tilfelle, kan det i utgangspunktet brukes som støtte for andre tilfeller som isolert sett ikke ville nådd opp til beviskravet, sier han.

Problemet oppstår når det ikke finnes noen mer sikre utgangspunkter som kan brukes som støtte i de andre tilfellene, eller når de andre tilfellene isolert sett er et godt stykke unna å oppfylle beviskravet, mener Kolflaath.

Reagerer på tilståelsene

Det var også noe annet ved Sætres framstilling som fikk Kolflaath til å stusse: tilståelsene. Nesset tilsto under etterforskningen en rekke drap, men trakk senere tilståelsene.

– Jeg ble litt overrasket over at det også var åpenbart falske tilståelser, slik det framstilles i boka.

Foto Amanda Schei UiB

For Kolflaath får dette også betydning for hvordan de øvrige tilståelsene bør vurderes.

– Når det finnes falske tilståelser, burde man bli mer kritisk – også til de tilståelsene man ikke vet om er falske eller ikke. Slik virker det ikke her, sier han.

– Kunne ikke kommet på samme måte i dag

Mer enn 40 år har gått siden Nesset-saken ble etterforsket. I løpet av den tiden har mye endret seg i måten straffesaker blir etterforsket og bevis blir vurdert på.

Kolflaath trekker blant annet fram endrede avhørsmetoder, bruk av lyd- og bildeopptak og større kunnskap om bekreftelsestendenser.

– Jeg tror ikke Nesset-saken kunne ha kommet i dag på den måten som beskrives i Sætres bok. Det skyldes blant annet endringer i avhørsmetodene og økt bevissthet om bekreftelsestilbøyeligheten vi har som mennesker, sier han.

Bekreftelsestilbøyelighet innebærer, enkelt sagt, en tendens til å søke etter og tolke informasjon på en måte som støtter en oppfatning man allerede har.

Kolflaath mener forståelsen av slike mekanismer har endret synet på hva som kreves for å foreta en forsvarlig bevisvurdering.

– Selv om man har tenkt at bevisbedømmelse er noe enhver normalt utrustet person kan gjøre, er det i dag en økende erkjennelse av at det finnes psykologiske mekanismer hos mennesker som gjør at den forsvarlige bevisbedømmelsen ikke kommer av seg selv.

Å kjenne til mekanismene er heller ikke nødvendigvis nok, mener han. Det trengs metoder som motvirker dem.

I politiets etterforskning brukes blant annet alternative hypoteser: Informasjonen skal ikke bare vurderes ut fra en hypotese om at den mistenkte er skyldig, men også i lys av muligheten for at vedkommende er uskyldig.

Kolflaath mener denne måten å tenke på også er i ferd med å få større fotfeste i domstolene, og viser til HR-2025-458-A, der Høyesterett uttaler at retten også bør vurdere bevissituasjonen fra motsatt perspektiv: om bevisene kan forstås slik at tiltalte er uskyldig.

– Ingen bransjestandard

Selv om kunnskapen har økt, mener Kolflaath at domstolene fortsatt mangler noe vesentlig: en felles metode for hvordan bevisbedømmelsen i straffesaker.

Domstolene har et beviskrav som må være oppfylt for å dømme i ►

straffesaker. Men hvordan dommeren metodisk skal gå fram for å vurdere bevisene, er i stor grad overlatt til den enkelte, påpeker han.

– Når bevisbedømmelse får lite oppmerksomhet i opplæringen, blir den enkelte dommer mer eller mindre overlatt til seg selv når det gjelder å finne ut hvordan den best kan gjennomføres og gjøres mest mulig forsvarlig. Det blir mye variasjon i hvordan bevisbedømmelsen utføres, og bevisbedømmelsen kan bli preget av tilfeldigheter, både når det gjelder fremgangsmåte, vekting og utfall.

Han mener det mangler en felles metodisk referanseramme.

– Det finnes ingen bransjestandard for bevisbedømmelsen i domstolene. I utgangspunktet er det opp til den enkelte dommer å velge hvordan man går fram.

Høyesterett har vært tydelig på krav

Kolflaath understreker at det ikke i seg selv er et problem at dommere kan komme til forskjellige konklusjoner. Uenighet om bevisene vil forekomme, og dissenser er ikke nødvendigvis et tegn på at noe har gått galt. Skjønnsmessige vurderinger kommer man ikke utenom.

Poenget hans er hvordan man arbeider seg fram til konklusjonen.

Selve bevisbedømmelsen er dessuten vanskelig å få innsyn i. Kolflaath har gjennom forskningen fulgt dommernes rådslagninger i 105 straffesaker, og peker på at det som normalt blir synlig utad, er den ferdige dommen.

– Diskusjonene skjer bak lukkede dører, og så får man en domstekst. Det man ser, er domsteksten, sier han.

Kolflaath mener samtidig at Høyesterett de siste årene har vært tydeligere på kravene til domsgrunnene i saker der det kan være tvil om bevisbedømmelsen har vært forsvarlig. Han nevner i den sammenhengen HR-2025-458-A og HR-2025-2472-A, der Høyesterett stiller tydeligere krav til begrunnelsen for bevisvurderingen.

– Høyesterett kan ikke overprøve selve bevisbedømmelsen i straffesaker, men kan prøve lovanvendelsen og saksbehandlingen. Både beviskravet og domsgrunnene har store berøringsflater mot bevisbedømmelsen, sier Kolflaath.

Når et bevis ikke «passer inn»

Hva dette kan bety i praksis, illustrerer Kolflaath med en situasjon der hovedtyngden av bevisene peker mot skyld, men hvor det samtidig finnes et bevis som er vanskelig å forklare dersom tiltalte faktisk er skyldig.

– Det kan dreie seg om at det finnes noe i saken som blir vanskelig å forklare hvis tiltalte er skyldig. Den ene dommeren kan tenke at det står i veien for domfellelse, mens den andre slår seg til ro med at det sikkert finnes en eller annen forklaring som er forenlig med at tiltalte er skyldig.

Som eksempel på et bevis som skaper problemer for skyldig-hypotesen, trekker han fram telebeviset i Baneheia-saken.

– Telebeviset i Baneheia-saken ble ignorert eller bortforklart, og Baneheia-utvalget har kommet med tydelig kritikk av hvordan dette beviset ble håndtert i bevisbedømmelsen, påpeker han.

- Kraftig tiltak mot bekreftelsestilbøyelighet

Det kan imidlertid være en endring på vei.

Kolflaath viser til Baneheia-utvalgets utredning, NOU 2026: 3. Utvalget foreslår blant annet en ny § 305a i straffeprosessloven om beviskravet i straffesaker, i tillegg til endringer i § 40 om begrunnelsen for dommen.

Slik forslaget er utformet, kan det bidra til større systematikk i bevisbedømmelsen og tvinge fram en vurdering av alternative forklaringer, mener han.

I forslaget er det stilt to nødvendige betingelser for at beviskravet i straffesaker skal være oppfylt. Betingelsene er at det samlet sett må finnes opplysninger som er vanskelige å forklare hvis tiltalte er uskyldig, og ikke finnes opplysninger som er vanskelige å forklare hvis tiltalte er skyldig.

– Det vil være et kraftfullt tiltak mot bekreftelsestilbøyelighet, fordi man da må forsøke å forklare opplysninger i motsatt retning av førsteinntrykket. Opplysninger som dommeren oppfatter som å være til skade for tiltalte, skal dommeren forsøke å forklare i motsatt retning, altså i samsvar med at tiltalte er uskyldig. Slik kan bekreftelsestilbøyeligheten motarbeides, og det gir en systematikk i bevisbedømmelsen som ikke tidligere har vært særlig utbredt, selv om en del dommere allerede har praktisert på denne måten.

Han mener forslaget kan bidra til å etablere den felles metoden han mener mangler i dag.

– Det blir en felles referanseramme på tvers av etterforskningsfasen, påtalefasen og domstolene. Denne tenkemåten er allerede helt sentral i hypotesedrevet etterforskning.

Bevisbedømmelse har vært undervurdert

Kolflaath mener samtidig at en lovendring ikke alene løser utfordringene. Også opplæringen i bevisbedømmelse bør styrkes.

Han mener bevisbedømmelse med fordel kan få større plass allerede i jusstudiet. Dersom Baneheia-utvalgets forslag blir vedtatt, tror han også det vil føre til større oppmerksomhet om bevisbedømmelse i opplæringen av dommere.

–Utfordringene ved bevisbedømmelse har vært undervurdert. Bevisbedømmelse bør få mer oppmerksomhet på jusstudiet, i påtalemyndigheten og i domstolene, slik Baneheia-utvalget foreslår, sier Kolflaath.

Kolflaath skriver også om Baneheia-utvalgets forslag om lovfesting av beviskravet i en artikkel i *Tidsskrift for Strafferett* som blir publisert like over nyttår.

Foto: 123rf.com/arthurhidden

Digital legehjelp inkludert i medlemskapet

Som medlem i Juristforbundet har du digital legehjelp inkludert i medlemskapet, helt uten ekstra kostnad. Du får snakke med lege eller sykepleier, som gir deg medisinsk rådgivning uansett hvor du er. Tjenesten er åpen hver dag, hele året – og gjelder også for ektefelle, samboer og barn.

Les mer her

Prøv digital legehjelp neste gang du trenger hjelp.

Ta kontakt på telefon 21 89 79 23

60 år

JURIST FORBUNDET

Dommer:

Domstolene kan bli bedre på sakkyndigbevis

Det er grunn til å se nærmere på Baneheia-utvalgets forslag om mer opplæring i rettsgenetikk og bruk av DNA-bevis, mener Henrik Westborg Smiseth.

Trine Lejon

– Er det noe man som dommer frykter og ønsker å unngå, så er det å begå alvorlige eller store feil. Også vi dommere må hele tiden utvikle oss og lære av erfaringene fra tidligere saker, sier Henrik Westborg Smiseth til Juristen.

Smiseth har ledet Dommerforeningen i Juristforbundet siden juni i år. Til daglig er han dommer i Borgarting lagmannsrett, der han har arbeidet i åtte år. Han har tidligere vært tingrettsdommer i flere år og har bred erfaring med straffesaker.

Smiseth understreker at han uttaler seg som fagperson, uavhengig av verv og stilling.

Han har lest Simen Sætres bok Den usannsynlige seriemorderen: Arnfinn Nesset og hans 31 tilståelser.

– Når man leser en slik bok, hvor forfatteren fortløpende stiller kritiske spørsmål ved vurderingene som ble gjort i den saken, så er det en påminnelse om de krevende oppgavene som ligger i behandlingen av en straffesak fra etterforskningen starter og helt til den avgjøres i domstolen, understreker Smiseth.

Han vil ikke kommentere skyldspørsmålet eller den konkrete bevisvurderingen i saken, men mener problemstillingene boka reiser, er relevante også for dagens dommere.

– En tilståelse er ikke nok

Smiseth mener mye har endret seg siden Nesset-saken på 1980-tallet, både i politiets avhørsmetoder og i bevisstheten om mulige feilkilder i straffesaker.

Han understreker samtidig, på generelt grunnlag, at en tilståelse ikke fritar retten fra å gjøre en selvstendig bevisvurdering.

– Hvis det foreligger en tilståelse, har man både på etterforskningsstadiet og under domstolsbehandlingen en plikt til å kontrollere at det vedkommende tilstår å ha gjort, faktisk stemmer, og om tilståelsen støttes tilstrekkelig av andre bevis. Her finnes det nok ikke én oppskrift eller én systematikk som alle dommere bruker fra sak til sak. Man må vurdere konkret hvordan man skal gå fram. Men man må i hvert fall gjøre en grundig vurdering, påpeker han.

–Risikoen for å låse seg

De siste tiårene har det også kommet mer kunnskap om vitnepsykologi, beslutningsteori og bekreftelsestendenser. Temaene inngår i dag i introduksjonsprogrammet og etterutdanningen for dommere. Domstoladministrasjonen ble etablert tidlig på 2000-tallet. Siden er det bygget opp et mer systematisk kompetansearbeid for dommere.

Men mer kunnskap fjerner ikke risikoen for at også dommere kan påvirkes av menneskelige mekanismer i møte med bevisene, mener Smiseth.

– Noe vi dommere er veldig opptatt av, og som vi også forteller meddommerne, er at det er viktig ikke å

låse seg til en oppfatning av saken på et tidlig tidspunkt. Rent menneskelig er det for eksempel fort gjort at hvis man får høre en overbevisende forklaring som gir mening, og som isolert sett ikke gir grunn til å stille spørsmål, så låser man seg til den forklaringen, sier han.

Smiseth mener derfor det er viktig å minne meddommerne om at inntrykket av saken kan endre seg etter hvert som nye bevis blir ført.

– Man kan for eksempel si: «Nå har vi hørt en forklaring som har gjort inntrykk på oss alle. Men vi skal høre mange andre bevis, og da er det viktig å møte de neste forklaringene med et åpent sinn. Det kan hende ting ser helt annerledes ut etterpå.» Så skal vi vurdere bevisene samlet til slutt, når vi har hørt alle bevisene i saken, forklarer han.

På spørsmål om dommere kan rammes av de samme mekanismene knyttet til tunnelsyn og hypotesebekreftelse som har vært diskutert etter blant annet Baneheia-saken, svarer Smiseth at risikoen finnes.

– Generelt er det vanskelig å avvise muligheten for at det kan skje. Men jeg tror Baneheia og de andre sakene vi har hatt med uriktige domfellelser er saker mange dommere har fulgt med på. Vi ser på hvilke feil som er begått og hva man kan lære av dem.

Strengere krav til begrunnelse

Siden begynnelsen av 1980-tallet har det også skjedd en utvikling i hvordan domstolene arbeider. I dag stilles det strengere krav til hvordan domstolene må begrunne bevisvurderingen.

Smiseth mener en god begrunnelse virker disiplinerende på beslutningsprosessen og gjør det lettere å oppdage mulige feil. Det bidrar til å kvalitetssikre vurderingen og gjøre den etterprøvbar.

Han trekker også fram to-instansreformen på 1990-tallet og avviklingen av juryordningen i 2018. At bevisvurderingen kan prøves i to instanser er en viktig rettssikkerhetsgaranti, mener han.

– Etter mitt syn er det også en forbedring at saker i lagmannsretten som tidligere ville blitt avgjort av en jury uten begrunnelse for skyldspørsmålet, i dag avgjøres av en meddomsrett som må begrunne resultatet, sier Smiseth.

> Vi må være lydhøre for kritikk av arbeidsmåtene våre og for hva de ulike aktørene i straffesakskjeden kan bli bedre på. Og vi må ta vår viktige del av ansvaret fra dommerhold.

– Viktig at dommeren stiller kritiske spørsmål

Til tross for endringene mener Smiseth at det fortsatt finnes områder der domstolene kan utvikle seg og bli bedre. Et eksempel på det er håndteringen av sakkyndigbevis.

Sakkyndige brukes blant annet innen rettspsykiatri, medisin og ved vurdering av tekniske bevis. Slike bevis kan stille dommeren overfor en særlig utfordring: Retten skal vurdere en faglig uttalelse på et område der dommeren selv ikke er ekspert.

Smiseth viser til at det allerede er gjort mye arbeid med retningslinjer for sakkyndigarbeid i domstolene og for eksempel standardiserte mandater på flere fagfelt.

– Men som Baneheia-utvalget har påpekt, kan det være grunn til å se på om det er behov for å styrke dette arbeidet på enkelte områder. Utvalget har også for eksempel foreslått at dommere gis mer omfattende opplæring om rettsgenetikk og bruk av DNA-analyser som bevis. Jeg tror det kan være grunn til å se nærmere på disse forslagene, sier han.

Det finnes allerede viktige kontrollmekanismer, blant annet gjennom Den rettsmedisinske kommisjon.

Smiseth mener det er viktig at dommeren selv er i stand til å stille kritiske spørsmål til den sakkyndige.

– Det er dommerens oppgave – og det opplever jeg at vi er bevisste på i dag – å forsøke å kontrollere og etterprøve den sakkyndiges vurderinger og hvilken betydning disse har for det bevisspørsmålet retten skal ta stilling til, sier han.

– Må ta vår del av ansvaret

Smiseth mener opplæringen i temaer knyttet til bevisvurderinger er blitt styrket de siste årene. Samtidig mener han det fortsatt er rom for å videreutvikle kompetansen, både blant dommere og andre aktører i straffesakskjeden.

– Vi må hele tiden utvikle oss og gjerne styrke opplæringen hos alle aktørene – herunder oss dommere. Det har skjedd mye bra gjennom opplærings- og etterutdanningsprogrammene som har kommet på plass med årene, men det er selvfølgelig fortsatt rom for å videreutvikle dette.

Smiseth vil ikke ta stilling til skyldspørsmålet i Nesset-saken. Men han mener den uansett kan ha verdi som læringsmateriale for rettsvesenet.

– Jeg tror absolutt det er en sak det kan være noe å lære av. Denne saken, Baneheia-saken og andre alvorlige straffesaker der det rettes kritikk mot straffesaksprosessen, tjener som viktige og alvorlige påminnelser om behovet for kontinuerlig læring og ydmykhet for at feil kan skje, sier han og legger til:

– Alle ledd i straffesaksprosessen bør hele tiden utvikles. Vi må være lydhøre for kritikk av arbeidsmåtene våre og for hva de ulike aktørene i straffesakskjeden kan bli bedre på. Og vi må ta vår viktige del av ansvaret fra dommerhold.

Foto: iStock/ Goodboy Picture Company

Ny som tillitsvalgt

Introduksjonskurs for tillitsvalgte i kommunal sektor

Dato: **29. – 30. oktober 2026** | Sted: **Quality Hotel™ Expo, Fornebu**
Målgruppe: **Tillitsvalgte i kommunal sektor (unntatt Oslo kommune)**

Dette kurset er obligatorisk for alle tillitsvalgte i kommunal sektor (unntatt Oslo kommune). Kurset skal i utgangspunktet gjennomføres før man kan delta på de andre kursene og vil gi deg verktøy for påvirkning og innflytelse.

Kurset har som mål å gjøre deg tryggere i rollen som tillitsvalgt. Tillitsvalgte som er trygge i rolleforståelsen er bedre til å oppdage og gripe fatt i ulike problemstillinger som berører medlemmene. Det gjør deg også bedre egnet til å delta aktivt i gode prosesser. Dette krever kjennskap til avtaleverk, organisasjonsforståelse og Juristforbundets politikk, samt bevissthet på egen rolle og relasjoner overfor øvrige parter i arbeidslivet.

Les mer om kurset og gjør påmelding via QR-koden

60 år

JURIST FORBUNDET

Professor:
– Gjenopptakelses-kommisjonen bør vurdere Nesset-saken

Vitneforklaringene i Arnfinn Nesset-saken ville fått langt hardere motstand i en rettssak i dag, mener professor emeritus Svein Magnussen.

Trine Lejon

Professor emeritus i psykologi, Svein Magnussen ved Universitetet i Oslo (UiO), er en pioner innen vitnepsykologi. Rundt årtusenskiftet var han med på å etablere forskning på feltet ved UiO, der det etter hvert vokste fram et eget fagmiljø.

Han har blant annet forsket på hukommelse og vitneforklaringer, og på dommeres kunnskap om faktorer som kan påvirke hukommelsen.

Magnussen er også intervjuet av forfatter og journalist Simen Sætre i hans bok om Arnfinn Nesset, der han uttaler seg om de vitnepsykologiske problemstillingene saken reiser.

Når Magnussen ser på hvordan vitneforklaringene i Nesset-saken utviklet seg, reagerer han særlig på hvordan vitnene kan ha påvirket hverandre over tid.

Snakket sammen over lang tid

– Det første jeg forsto, var at politiet her hadde kommet helt galt ut. Men jeg tror også at man på det tidspunktet ikke var klar over alle feilkildene ved vitneforklaringer og deres pålitelighet, sier Magnussen.

En av feilkildene handler om hvordan hukommelsen påvirkes av informasjon vi får etter en hendelse.

– Hukommelsen vår handler ikke bare om det vi selv observerte, så eller hørte. Den påvirkes også av det vi senere får vite, hva vi snakker med andre om, hva vi selv spekulerer på om hva som hadde skjedd, og så videre, utdyper han.

I Nesset-saken hadde flere av de ansatte snakket sammen over lang tid om hendelser ved sykehjemmet og om hva de mente å ha sett og opplevd. Dette skjedde før saken ble en politisak og de formelle avhørene startet.

– Her handler det blant annet om langtidshukommelse, om ting som kanskje hadde skjedd flere måneder eller år tidligere, og om at vitnene over tid hadde snakket sammen slik at man fikk mer koordinerte forklaringer, sier Magnussen.

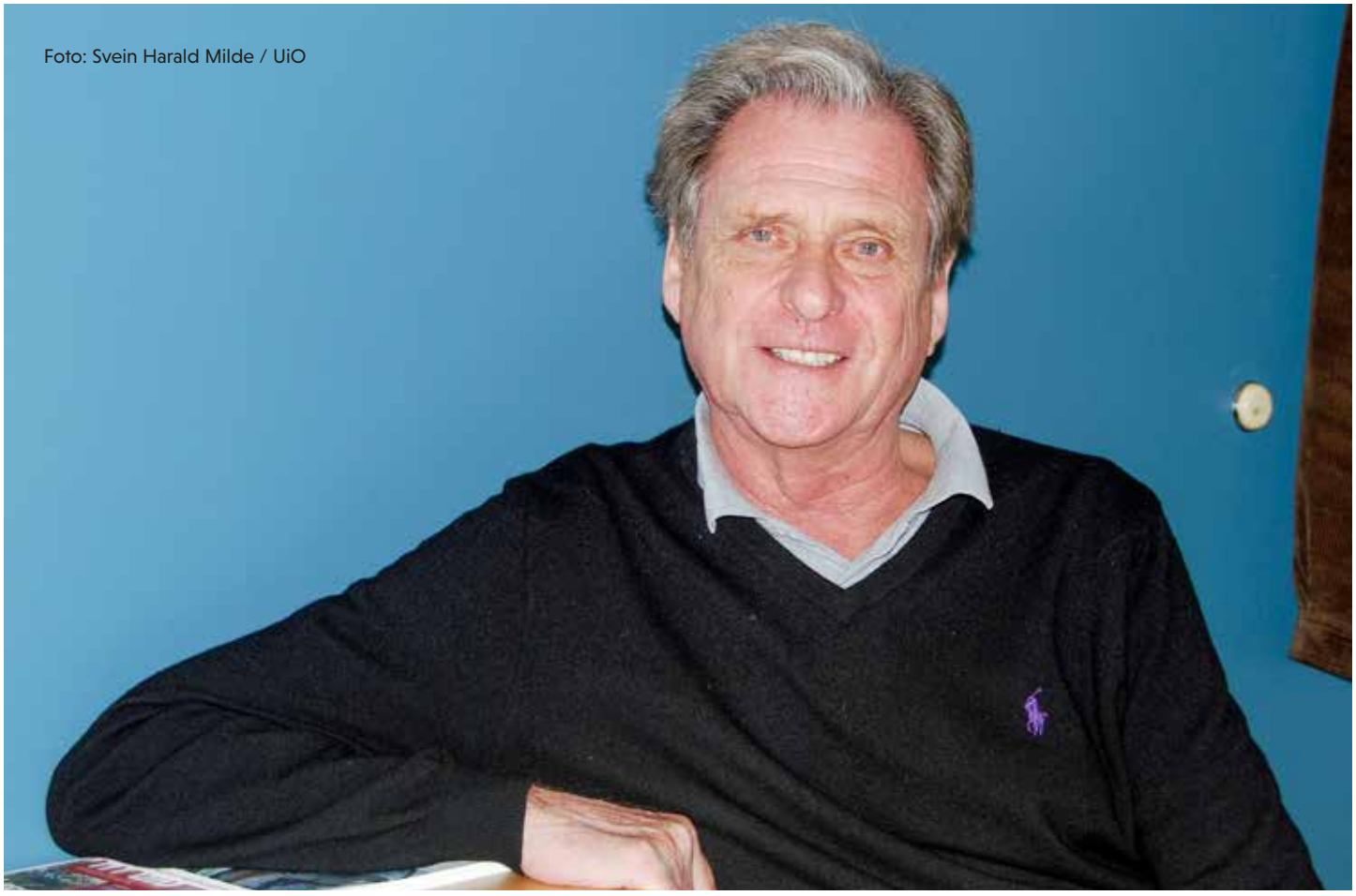
–Svært potent effekt

I vitnepsykologien omtales påvirkning mellom vitner gjerne som medvitne-effekten. Det innebærer at informasjon fra andre kan påvirke vår egen erindring av en hendelse, ifølge Magnussen.

Han mener denne mekanismen er særlig relevant i Nesset-saken, fordi de ansatte snakket sammen over tid.

– Det begynte vel også å gå rykter. Det utviklet seg over tid til en økende mistanke og etter hvert nærmest en bekreftelse på at han var skyldig i disse giftdrapene, sier Magnussen.

Påvirkningen trenger ikke å være bevisst. Vitnene kan selv oppleve det de forteller som et eget minne, selv om erindringen underveis er blitt påvirket av informa-

Foto: Svein Harald Milde / UiO

sjon fra andre. Han understreker at slike mekanismer er godt dokumentert i forskningen.

– Informasjon andre tilfører oss, kan nærmest automatisk inkorporeres i våre egne minner og etter hvert framstå som et eget minne. I vitnepsykologi omtaler vi dette som svikt i kildehukommelse, at vi ikke husker hvor de forskjellige informasjonsbrokker kom fra og alt fremstår som egen hukommelse. Det er uten tvil en svært potent effekt på hukommelsen og en feilkilde som både etterforskere og retten må være svært bevisste på.

Det er også en viktig grunn til at Magnussen mener de tidligste forklaringene kan få særlig betydning når påliteligheten skal vurderes.

– I slike tilfeller må man legge stor vekt på de første forklaringene som blir gitt, og ikke nødvendigvis de som kommer etter hvert, når vitnene – som i denne saken – har snakket sammen og nærmest ubevisst koordinert forklaringene sine, påpeker han.

– Kan bli sikrere mens minnet blir dårligere

At et vitne blir sikrere på sin egen forklaring over tid, er heller ikke et tegn på at forklaringen er mer pålitelig.

– Det er ganske paradoksalt, fordi vi vet at hukommelsen svekkes over tid. Tiden er den viktigste faktoren for glemsel. Jo lengre tid det går, desto dårligere husker vi, sier Magnussen.

Samtidig kan vitnet bli sikrere på at minnet er riktig. Det er en vanlig effekt at vitner kan bli mer og mer sikre på forklaringene sine. At et vitne forteller noe nytt eller annerledes i et senere avhør, trenger likevel ikke å være problematisk. Det er naturlig at man kan komme på opplysninger som ikke kom fram første gang man ble avhørt.

Men det er når senere forklaringer motsier de tidlige forklaringene at varsellampa må lyse. Da blir spørsmålet hva som har skjedd i mellomtiden – og hvilken informasjon vitnet kan ha blitt eksponert for før neste avhør, mener Magnussen.

– Blir de påvirket av etterforskeren, som gir dem informasjon de selv ikke hadde? Blir de spurt om forhold de selv ikke har observert? Journalister refererer hva vitner sier i rettssaken. Vitner som skal forklare seg senere, kan lese dette og bli påvirket av hva andre vitner har sagt, forklarer han.

Hvor stor betydning slike påvirkningskilder har for det enkelte vitnet, er imidlertid langt vanskeligere å fastslå.

Samstemte vitner gir ikke alltid sterkere bevis

Hvor stor bevisverdi har det at flere vitner etter hvert gir sammenfall- ►

Illustrasjon: Colourbox.com

> Informasjon andre tilfører oss, kan nærmest automatisk inkorporeres i våre egne minner og etter hvert framstå som et eget minne

ende forklaringer? Ifølge Magnussen avhenger det av hvordan samstemtheten har oppstått.

– Hvis flere vitner er samstemte og ikke har snakket sammen, er det ganske rimelig å si at dette styrker pålitelighetene. De husker det samme, beskriver de samme elementene og forteller historien på samme måte uten å ha påvirket hverandre.

Men dersom vitnene har utvekslet informasjon, kan selve samstemtheten ha en annen forklaring.

– Dersom de gjennom en prosess har snakket sammen og utvekslet informasjon, er det større grunn til å mistenke at samstemtheten skyldes samtalene mellom dem, og ikke nødvendigvis at de hver for seg observerte og husker det samme, sier han.

Det er bakgrunnen for at vitner til den samme hendelsen bør holdes atskilt og bes om ikke å diskutere det de har sett med hverandre.

– Forsiktig med troverdighetsvurdering

På 1980-tallet var kunnskapen om feilkildene ved vitneforklaringer langt mindre utbredt i Norge enn i dag, ifølge Magnussen.

Han trekker fram to hovedområder i vitnepsykologien: pålitelighet og troverdighet. Pålitelighet handler blant annet om hva et vitne kan forventes å huske, mens troverdighet handler om muligheten for å vurdere om et vitne snakker sant.

– De konklusjonene man kunne trekke om de to hovedtemaene for 20 år siden, er først og fremst blitt mer solid begrunnet gjennom forskningen de senere årene.

Kunnskapen har også i større grad funnet veien inn i rettssystemet. Vitnepsykologi kom inn i kursene for nyutnevnte dommere for rundt 20 år siden.

I undersøkelser gjennomført med tolv års mellomrom har Magnussen og medarbeidere sett på hvor mye dommere vet om faktorer som påvirker hukommelsen. Resultatene tyder ifølge ham på at dommere som gruppe er mer bevisste på disse problemstillingene enn de var for 20 år siden.

– Jo mer rettens aktører vet om vitner, vurdering av pålitelighet og troverdighet, hva vi kan forvente at vitner husker og hva som er urimelig å forvente, desto tryggere blir avgjørelsene rettssikkerhetsmessig.

Magnussen mener utviklingen også kan spores i rettspraksis. Han viser blant annet til en avgjørelse fra Høyesterett i fjor, HR-2025-458-A, som sier at retten må være svært for-

siktig med å dømme på grunnlag av en troverdighetsvurdering alene.

– Troverdighetsvurderinger er basert på hvordan mennesker framstår, hvordan de forklarer seg, og hvordan de framstår i retten. En slik vurdering alene ligger på sjansenivå. Du kan ikke avgjøre om folk lyver eller ikke ut fra hvordan de framstår eller hvordan de forklarer seg, sier Magnussen.

En vurdering av troverdighet må derfor bygge på mer enn inntrykket av personen som forklarer seg, mener han.

– Det må finnes andre faktorer og annen kunnskap om saken som kan gi grunnlag for å vurdere om et vitne forklarer seg korrekt eller ukorrekt, sant eller usant.

Samtidig understreker Magnussen at jurister ikke kan forventes å være spesialister i psykologi. Poenget er at rettens aktører bør kjenne til de sentrale fallgruvene når de vurderer vitneforklaringer. Det vitnepsykologien og forskere som arbeider med vitnepsykologi kan gjøre, er å gi retten et solid kunnskapsgrunnlag for egne vurderinger.

Når Magnussen vurderer Nesset-saken i lys av dagens kunnskap om vitnepsykologi, mener han det er grunn til å se nærmere på hvordan vitneforklaringene utviklet seg.

– Jeg mener vel at Gjenopptakelseskommisjonen burde ha sett på denne saken. Den endelige vurderingen – altså en faglig vurdering av vitneforklaringene, hvordan de utviklet seg, avhørene og så videre – er vanskelig å gjøre uten en grundig gjennomgang, sier Magnussen.

Magnussen har selv ikke lest avhørene i saken. En ny vurdering måtte derfor gå systematisk inn i materialet.

– Jeg tror man er nødt til å se på hele saken. Man kunne blant annet se på vitner som er blitt avhørt flere ganger, og undersøke hvordan forklaringene deres utvikler seg. Man må vurdere hvorfor forklaringene har endret seg. At forklaringer endrer seg, er i utgangspunktet et lite faresignal når man vurderer pålitelighet av det vitnene forklarer seg om.

Magnussen mener en gjennomgang mer enn 40 år senere fortsatt kan ha verdi – og ikke bare for å belyse hvordan vitneforklaringene ble behandlet den gangen.

– Den kan også gi ny kunnskap om skyldspørsmålet og selve saken. Jeg tviler på om Nesset ville blitt dømt på det grunnlaget som forelå den gangen dersom saken hadde kommet opp i dag.

Han mener også at selve etterforskningen trolig ville sett annerledes ut med kunnskapen politiet har i dag.

– Etterforskningen ville også antakelig vært helt annerledes. Etterforskere i dag kjenner til mange av de feilkildene vi nå snakker om, er langt mer bevisste på dem og har denne kunnskapen med seg.

Magnussen understreker samtidig at kritikken av vitneforklaringene ikke innebærer at han mener vitnene bevisst ga uriktige opplysninger.

– Dette er folk som helt åpenbart har forsøkt å gjøre det beste de kunne. Det handler ikke om at vitnene bevisst fordreier historien. De rapporterer og forteller det de selv mener å huske. Men det vi selv mener å huske, er ikke nødvendigvis det samme som det vi faktisk observerte og fortolket på det aktuelle tidspunktet. Minnet kan være påvirket av mange faktorer.

Gjenopptakelseskommisjonen om Nesset-saken:

– Terskelen er svært høy

Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker kan ikke uttale seg om den har mottatt en begjæring om gjenåpning av Nesset-saken. Bare den som eventuelt har sendt inn en slik begjæring, kan opplyse om det.

Kommisjonen har også en hjemmel for å vurdere en straffesak på eget initiativ.

– Terskelen for dette er meget høy, og så vidt jeg vet har den aldri vært benyttet i de 22 årene som kommisjonen har eksistert, sier leder Kamilla Silseth til Juristen.

Silseth viser til at utgangspunktet er at den domfelte eller en av arvingene må begjære gjenåpning. Dersom det skjer, vil kommisjonen vurdere saken på vanlig måte.

Hun vil ikke uttale seg om hvordan kommisjonen vil vurdere Nesset-saken dersom det foreligger eller kommer en begjæring om gjenåpning.

Fersk Lovdata-sjef Bente Franck-Sætervoll har bred bakgrunn med å håndtere digitalt det som tidligere var innbundne bøker.

Varsler endringer for Lovdata – nå kan du si meningen din

Den nye Lovdata-sjefen begynner jobben med å spørre om råd. – Det skjer så mange endringer som påvirker oss, og der tror jeg ikke vi har svarene ennå, sier Bente Franck-Sætervoll.

Georg Mathisen

Hun er profesjonell dataforedler.

– Fra et Lovdata-perspektiv er det mest interessante med bakgrunnen min at jeg har vært ansvarlig for Juridika i Aschehoug. Så har jeg en bakgrunn fra Bokbasen, som katalogiserer og vedlikeholder den norske bokdatabasen, sier hun.

Bente Franck-Sætervoll kom til Lovdata fra stillingen som direktør for utdanning i Aschehoug.

– Jeg har erfaring med dataproduksjon og kvalitet i datakilder, selv om det ikke bare er juridisk. Her er det mange likhetstrekk. I begge jobbene handler det om å strukturere, sammenstille og forbedre data, sier hun.

I Lovdata leder hun en stiftelse med 43 fast ansatte og en engasjert gruppe med studentmedarbeidere – jusstudenter som arbeider på deltid med dataforedling. Foreløpig er hun så fersk i jobben at hun er forsiktig med programerklæringene.

Ikke bare å sette sammen data

– Jeg er veldig ydmyk for den tilliten jeg har fått og den posisjonen som Lovdata har bygd gjennom 40 år. Vi har vært garantist for kvalitet i rettskildeinformasjon. Det er ikke bare å sammenstille dataene – du skal også gjøre dem gjenfinnbare og mulige å bruke, sier hun.

Franck-Sætervoll forteller om et møte med kolleger som ikke inngår kompromisser om datakvaliteten.

Det betyr at hun mener Lovdatas rolle blir mer, ikke mindre, viktig i en fremtid der kunstig intelligens overtar oppgaver.

KI + kvalitetsdata

– Kjernen i Lovdatas samfunnsoppdrag er å sørge for høy kvalitet i rettskildedata. Kvalitet i data blir mye viktigere i en KI-fremtid. Har du dårlige, ustrukturerte og uforedlede data og du legger KI-teknologi på toppen av det, blir problemet mangedoblet. Du får feil svar, men du vet ikke hvor feilen kommer fra, beskriver hun.

– KI på toppen av kvalitetssikrede data, derimot, er et kjempeverktøy. Nå får dataforedling en renessanse. Det blir mye viktigere for mange flere, og det blir mye mer synlig hvor viktig dataforedlingen er. Vi er leverandør av noe som blir enda viktigere i fremtiden. Kompetanse på dataforedling er ikke noe du lærer på en dag, og her sitter det i ryggmargen på alle ansatte etter 40 år, sier Franck-Sætervoll.

Ber om endringshjelp

Endringer må det likevel bli. Nå går hun ut og ber alle om innspill til hvordan Lovdata bør endre seg:

– Det skjer mange endringer som påvirker Lovdata og hvordan vi skal levere dataene våre. Der tror jeg ikke vi har svarene ennå. Derfor går vi inn i en fase hvor vi skal be om innspill. Vi skal være åpne og interesserte i å høre innspill fra alle om hva de ønsker seg. Etter det skal

Franck-Sætervoll gjør seg klar til å møte dem som har innspill til hvordan tjenesten bør utvikle seg.

vi sette i gang en strategiprosess for å finne ut hvordan vi best leverer på de behovene, sier hun.

Lovdata-sjefen omtaler dette tiltredelsesintervjuet som en annonse. En annonse for at hun går i gang med en stor innsiktsprosess, skal kontakte mange og planlegger åpne innspillsmøter.

– De som ikke blir kontaktet og som tror de har noe å melde, må veldig gjerne kontakte oss. Nå er vi åpne for å høre alle stemmer. Der har du en kontaktannonse, smiler hun.

– KI kan ikke overta

Men kan ikke en KI-modell gjøre akkurat den jobben som Lovdata gjør i dag? Slett ikke, ifølge Bente Franck-Sætervoll:

– En KI-modell blir aldri bedre enn de dataene den er basert på. Hvis den er basert på altfor stor bredde i data, vil den kunne gi dårlig svar på et spesifikt spørsmål. Det er ikke alltid slik at jo mer data, jo bedre. KI-modellen er avhengig av hvilke data du fôrer den med, hvor godt kvalitetssikret de er, hvor godt metamerket de er – det er mange ting som påvirker kvaliteten på output fra en KI-modell.

Lovdata eksperimenterer med å bruke KI-modeller på sine egne datastrukturer. Det lærer de ansatte masse av, understreker sjefen. Hun ønsker også å snakke med teknologimiljøene om hva slags data de regner med å få bruk for og i hvilken struktur.

Selvfinansiering

Hun liker å gå på jobb og føle at hun bidrar til samfunnsutviklingen.

– Så er det en dualitet i stiftelsesformen. Vi har et veldig tydelig samfunnsoppdrag i formålsparagrafen vår. Men vi har også elementet av selvfinansiering, sier hun. Det betyr å kunne konkurrere om å levere produkter som brukerne betaler for.

Franck-Sætervoll vil også styrke det tredje beinet som Lovdata står på: Å samarbeide med forskningsmiljøene og bidra til forskning.

Diskusjonen om åpne rettskilder som alle bør ha gratis tilgang til kontra innhold som Lovdata tar betalt for, dem vil hun ikke kommentere før hun er bedre inne i den nye jobben.

– Det er en imponerende mengde rettskildeer som ligger åpent tilgjengelig for alle på lovdata.no. Majoriteten av data vi har, ligger åpent tilgjengelig for alle. I tillegg har Lovdata vært veldig gode historisk på å bygge tjenester, som Lovdata Pro, som har vært verdiøkende for det profesjonelle markedet, sier hun.

– I teknologiskiftet tar det litt tid å lande på de optimale løsningene. Det er viktig at vi sørger for å gjøre et grundig innsiktsarbeid og strategiarbeid nå først, før vi hopper til noen konklusjoner på hvordan ting skal leveres i fremtiden, mener Franck-Sætervoll.

Mikro-endringsledelse

Det hun først og fremst håper å bidra med i den nye jobben, er en nysgjerrighet rundt hvordan det er nødvendig å endre seg for å være i takt med utviklingen, men uten å gi fra seg kjernen i hvem Lovdata er.

– Det er endringsledelseskompetanse, men endring på mikronivå. Kontinuerlig endring for å tilpasse seg og hele tiden være lydhør for å slippe å gjøre de store omveltningene. Jeg vil ikke si at det er noe konkret vi vet vi skal endre – men det er noe konkret som jeg vet vi ikke skal endre på. Det er den kompromissløse holdningen til datakvalitet. Den er veldig viktig, sier Bente Franck-Sætervoll.

Ny som tillitsvalgt

Introduksjonskurs for tillitsvalgte i statlig sektor

Dato: **29. – 30. oktober 2026** | Sted: **Quality Hotel™ Expo, Fornebu**
Målgruppe: **Tillitsvalgte i statlig sektor**

Dette kurset er obligatorisk for alle tillitsvalgte i staten. Kurset skal i utgangspunktet gjennomføres før man kan delta på de andre kursene og vil gi deg verktøy for påvirkning og innflytelse.

Kurset har som mål å gjøre deg tryggere i rollen som tillitsvalgt. Tillitsvalgte som er trygge i rolleforståelsen er bedre til å oppdage og gripe fatt i ulike problemstillinger som berører medlemmene. Det gjør deg også bedre egnet til å delta aktivt i gode prosesser. Dette krever kjennskap til avtaleverk, organisasjonsforståelse og Juristforbundets politikk, samt bevissthet på egen rolle og relasjoner overfor øvrige parter i arbeidslivet.

Les mer om kurset og gjør påmelding via QR-koden

60 år

JURIST FORBUNDET

Dommere i menneskerettighetsutvalg

– Det er en økende politisk appetitt på å akseptere at domstoler utsettes for press

Mange domstoler i verden er under press fra både politiske og økonomiske interesser. Norske dommere vil være motkrefter. Anne Horn og Frode Elgesem forteller om sitt engasjement i Dommerforeningens fagutvalg for menneskerettigheter.

Ole-Martin Gangnes

– Vi dommere kan ikke sitte stille i vårt gullbur når dramatiske ting skjer med kollegaer som er under press. Da må vi snakke ut, sier Anne Horn og Frode Elgesem, henholdsvis leder og medlem av Dommerforeningens fagutvalg for menneskerettigheter.

Anne Horn er til daglig dommer i Gulating lagmannsrett og Frode Elgesem er dommer i Borgarting lagmannsrett.

Dommerforeningens fagutvalg for menneskerettigheter består av engasjerte dommere og har aktiviteter både nasjonalt og internasjonalt som gjelder ulike tema om menneskerettigheter og rettsstat. Utvalget har engasjert seg i menneskerettigheter både i samarbeid med norske myndigheter og med Den Internasjonale Dommerunion (IAJ).

I juni var de palestinske dommerne Yasmeen Hanna Salim Jarad, Saad Abdalhadi Mohammed Swaitti og Hala I. M. Shejaeya på besøk i Norge. Besøket var initiert og organisert av Dommerforeningens menneskerettighetsutvalg i samarbeid med Domstoladministrasjonen med finansiering fra Juristforbundet. Før besøket i Oslo deltok delegasjonen i forbindelse med Dommerforeningens årsmøte i Trondheim. Der holdt dommerne en presentasjon som blant annet tok for seg domstolenes uavhengighet, menneskerettigheter, dommerutdanning og de svært vanskelige forholdene for rettsvesenet på Vestbredden.

Dessuten arrangerte Dommerforeningens menneskerettighetsutvalg i juni, sammen med Advokatforeningen, et møte om «Rettens aktører på USAs sanksjonsliste – konsekvenser for ICC og folkeretten». Der var bakteppet at USA har innført sanksjoner mot flere dommere og aktorer ved Den internasjonale straffedomstolen (ICC) og det ble en samtale med Nicolas Guillou, dommer i ICC, om situasjonen ved domstolen og praktiske og prinsipielle effekter av sanksjonene.

– Lærer veldig mye

Anne Horn og Frode Elgesem peker på viktigheten av å støtte domstoler og menneskerettigheter både nasjonalt og internasjonalt, og forteller at dette arbeidet har vært en del av deres engasjement i mange år.

– En fellesnevner for mye av det vi ser handler om domstoler under press. Det gjelder mange domstoler for tiden og i mange deler av verden. Vi har hatt langvarige samarbeid med blant annet dommere i Polen, Guatemala og Tyrkia. Og det siste året har vi altså hatt møter med palestinske dommere, sier Horn.

– Nicolas Guillou og ICC er en annen variant av situasjonen som mange domstoler og dommere er i. Der er det internasjonale amerikanske sanksjoner mot dommere som fører til sterkt press og en veldig vanskelig kontekst å arbeide i.

– Noe av motivasjonen for oss er at vi lærer veldig mye av å ha denne kontakten med våre utenlandske kollegaer. Det gjør det lettere å få øye på mulige svakheter her hjemme, sier Elgesem.

– Jeg ser hvor vanskelig og tidkrevende det er å rette opp igjen feil som har blitt gjort, når først skadene på rettstaten er begynt, sier Anne Horn. (Foto: Privat)

– Hvis domstolenes uavhengighet faller, da faller jo rettighetene til befolkningen. Det er den sammenhengen som er så viktig å få fram, sier Frode Elgesem (Foto: Fredrik Naumann)

– Må omfatte rettsstat

– Når det gjelder støtten til de palestinske dommerne, har jo det mye å gjøre med at Norge har anerkjent Palestina som stat. Hvis dette skal være et vellykket prosjekt, må det omfatte styrking av rettsstaten. Uten en velfungerende rettsstat vil ikke statsdannelsen bli vellykket. At vi får frem dette er veldig viktig, og det er noe vi kan bidra med, sier han.

– I Gaza ligger alt i grus, mens det på Vestbredden er et rettssystem til tross for svakheter, utfordringer og problemer.

Tema for møtene med de palestinske dommerne er blant annet hvordan de skal kunne klare å holde hjulene i gang i rettsapparatet, men også hvordan domstolene kan beskytte menneskerettighetene og praktiske spørsmål knyttet til domstolsadministrasjon.

– Det er veldig givende å være med og støtte noe av det som fungerer der og som det er viktig at ikke blir helt ødelagt, sier Horn.

Møte med palestinske dommere. F.v. Yasmeen Hanna Salim Jarad, Juristforbundets president Sverre Bromander, Juristforbundets visepresident Benedicte Gram-Knutsen, Saad Abdalhadi Mohammed Swaitti, Hala I. M. Shejaeya, Frode Elgesem og Anne Horn (Foto: Juristen)

De to forteller at dommerne på Vestbredden melder om svært mange praktiske problemer. Det er vanskelig i det hele tatt å komme seg på jobb gjennom de mange checkpoints som finnes på Vestbredden, og for parter i saker å møte. Dommerne på Vestbredden dømmer i «vanlige» palestinske saker – både straffesaker og familiesaker. Det er israelske militærdomstoler som behandler «sikkerhetssaker» og håndhever militære ordrer.

– De palestinske dommerne lever under et sterkt press. Situasjonen er ekstrem og mye er på nippet til å knekke. Det gjelder ikke bare domstolene, men også hele myndighetsapparatet, sier Horn.

Beredskap hjemme

De to forteller at de lærer mye av å møte dommere som arbeider i vanskelige situasjoner – lærdom de tar med seg.

– Ikke minst når det gjelder arbeid med beredskap her hjemme, enten det gjelder digitale rettsmøter eller annet. Vi ser egne sårbarheter. Hva kan skje hvis vi blir hacket og våre digitale systemer settes ut av funksjon? Man kan ramme våre domstoler fort på den måten. Gjennom dialog med andre får du perspektiver du ellers ikke tenker så mye på, sier Horn.

De beskriver dommerne de møter som menneskerettighetsforkjempere.

– Tradisjonelt har gjerne advokater stått i spissen og tatt menneskerettighetskampene gjennom sine saker. Men på grunn av økt press mot domstoler, må også mange dommere ta den kampen for å beskytte sin uavhengighet og kunne gjøre jobben sin i tråd med de internasjonale menneskerettighetene eller med EU-lovgivningen – slik som vi så i Polen. De som gjør det, blir ofte utsatt for sanksjoner. Men hvis domstolenes uavhengighet faller, da faller jo rettighetene til befolkningen. Det er den sammenhengen som er så viktig å få fram, sier Elgesem.

De mener det er mange eksempler på domstoler og dommere under press.

– Tyrkia var et mer sekulært samfunn, men er blitt autoritært. Andre kjente eksempler er Ungarn, Polen og i USA, men man har også sett utfordringer i europeiske land som Italia, Frankrike og Spania.

– Det er en økende politisk appetitt på å akseptere at domstoler, som skal kontrollere makt, utsettes for press. Domstolene skal gjerne reduseres og gjøres svakere. Der forståelsen for at rettsstaten er viktig svikter, øker aksepten for å gripe inn overfor domstolene og kanskje sette dem på sidelinjen. I Polen ble jo dommerne rakket ned på systematisk og fremstilt som en grisk elite som bare tenker på seg selv. Det var

> Noe av motivasjonen for oss er at vi lærer veldig mye av å ha denne kontakten med våre utenlandske kollegaer. Det gjør det lettere å få øye på mulige svakheter her hjemme

en stygg svertekampanje som var støttet opp under av politiske partier, sier Elgesem.

De norske dommerne sier deres polske kolleger svarte på en god måte.

– I tillegg til mye annet startet de en utradisjonell kampanje for å styrke tilliten til domstolene. De laget t-skjorter som ble ikoniske og var rundt på rockekonserter for å snakke med ungdom for å få opp oppslutningen om domstolen og grunnloven.

– Vi må snakke med folk

– Ut fra det bildet dere tegner av rettsstaten mange steder, ser dere lyspunkter?

– Jeg tror stadig større deler av befolkningen, både her i landet og kanskje internasjonalt, skjønner at domstolen ikke er til for seg selv, men for å sikre en rettsstat. Og dette er viktig – vi må innse at vi som dommere ikke kan overleve alene: Vi må ha med oss akademia, pressen og juristene – ikke minst innenfor forvaltningen. I Norge er vi en fredelig plett i verden, men samtidig må vi ruste oss for en regnværsdag, vi også, sier Elgesem.

De peker på at motkrefter våkner når man blir utfordret.

– I Polen synes jeg man så en oppvåkning og starten på en slags europeisk motstandsbevegelse som skaper større bevissthet om hva som står på spill, sier Horn.

De tar også med seg en annen lærdom og erfaring fra arbeidet i menneskerettighetsutvalget:

– Vi dommere må snakke med folk. Vi skal ikke drive politikk, men ha en bevissthet og rolleforståelse når vi blir utfordret. Som dommere har vi en plikt til å si fra når uavhengigheten og grunnleggende rettigheter blir utfordret. Men i dette arbeidet må vi likevel ofte tenke oss om en gang til og sørge for at vi får frem det helt grunnleggende av hva vi egentlig jobber med og hvilken rolle vi har i samfunnsmaskineriet.

De ser også at åpenhet er viktig.

– Og ikke minst hvordan bruker vi den og hvordan vi kommuniserer. Vi skal tåle søkelys på oss selv, men så må vi også kommunisere på en måte som gjør at folk forstår oss.

– Hvorfor har dere engasjert dere i dette arbeidet?

– Fordi jeg har sett at det nytter å støtte dem som står i frontlinjen. Og så ser jeg hvor vanskelig og tidkrevende det er å rette opp igjen feil som har blitt gjort, når først skadene på rettstaten er begynt. Derfor må vi ta tak i dette før dørene slås inn. Den typen erfaringer er utrolig lærerike og givende, sier Anne Horn.

– Som privilegerte borgere av verden og fra Norge kan vi ikke sitte her oppe uten å bidra med det vi kan. Jeg synes vi har klar plikt til å bidra der vi ser urett og behov, sier Frode Elgesem.

– Vi møter mennesker som arbeider under veldig vanskelige forhold, men det har alltid fascinert meg i møte med utenlandske kollegaer at vi deler så mye av de grunnleggende synene på juss og domstoler, selv om kontekstene vi jobber i er svært forskjellige, sier han.

Dommerne er helter i ungdomsbok

Hvordan forklarer du en tolvåring hvorfor dommere er viktige? Når Hans Petter Graver skriver for ungdom, blir dommeren en helt – en ridder som rykker ut for å forsvare rettsstaten.

Georg Mathisen

Hva er nå egentlig en rettsstat? Og er ikke juss og dommere ganske kjedelige greier?

Ikke ifølge Hans Petter Graver. Han har skrevet bok om akkurat de dommerne som har risikert både karrieren og livet for å stå opp for loven og stå imot maktmisbruk. Reaksjonene tyder på at han har lykkes.

– Denne boken burde vært pensum på ungdomsskolen, skriver Anne Cathrine Straume, som har anmeldt «Rettferdighetens helter» for NRK.

– Jeg vet ikke om jeg har klart det. Jeg har ikke fått så mange tilbakemeldinger fra tenåringene selv ennå, sier Graver selv.

Det som ble til en bok beregnet på 12- til 16-åringer, begynte med «Jussens helter» for noen år siden. Hans Petter Graver skrev bok for voksne lesere om jurister som forsvarer rettssikkerheten under press. Boken fortalte historien om tolv jurister som valgte å følge sin egen samvittighet og sto opp mot makt og autoriteter. Den var en del av begrunnelsen da han fikk Akademikerprisen i 2020.

– Så snakket jeg om boken til en som drev nyhetsformidling for barn og ungdom, forteller han.

Graver forsto at dette var noe som han burde prøve å formidle også til

«Rettferdighetens helter» bruker scener fra historien for å vise frem dommere som har stått opp mot maktmisbruk.

den gruppen. Spartecus Forlag tente på idéen. Han fikk med seg illustratør og tegneserieskaper Kristian Krohg-Sørensen, kjent ikke minst for historiske tegneserieromaner, og resultatet ble boken «Rettferdighetens helter».

Fant dem i forskning

– Jeg har forsket i mange år på rettsstaten og dommernes opptreden og rolle når de blir utsatt for et sterkt press og samfunnet går over i autoritær retning. De aller fleste dommere innretter seg etter et sånt regime. Egentlig er det trist forskning, sier Graver.

Likevel: Gjennom forskningen har han kommet over eksempler på dommere som sto opp mot makten og gjorde noe for å beskytte rettsstaten. Bøkene begynte med personer som han fant nærmest som et biprodukt av forskningen sin.

– Da jeg skulle skrive denne boken, tok jeg utgangspunkt i de historiene som jeg hadde i «Jussens helter». For å gjøre den litt mer tilnærmelig for barn og unge, valgte jeg å begynne med noen fortellinger som jeg kunne knytte til ting de kjenner til, sier han.

Magna Carta er kanskje ikke så tilgjengelig eller kjent – men det er Robin Hood. Dermed kunne han bruke Robin Hood som sloss mot kong Johan og sheriffen av Nottingham, som inngang til å fortelle om Magna Carta.

– En annen person som jeg tenkte at barn sikkert har hørt om, er Henrik VIII. Da kom jeg på Thomas More, dommeren som forsøkte å stanse ham, forteller ungdomsbokforfatter Graver.

Polen og USA

De dramatiske historiene er innom keiserens kanossagang for paven, hekseprosessene i Finnmark, Scottsboro-saken i Alabama og annen verdenskrig – og også flykapring til Vest-Berlin, militærdiktatur i Guatemala og kamp om Polens høyesterett. Den mest dagsaktuelle historien handler om USA med Donald Trump som president.

– Den handler om en gruppe barn som myndighetene ville sende ut av landet. Forsøket ble stoppet av en dommer i USA, sier Graver.

Dommer Sparkle L. Sooknanan blokkerte utsendelsen av 76 mindreårige asylsøkere.

Budskap gjennom fortellinger

Men hvordan kan en erfaren jurist og akademiker skrive så engasjerende og lettlest at det passer for de yngste tenåringene? Hans Petter Graver har arbeidet med klarspråk i mange år, og han sier selv at han har prøvd gjennom karrieren å skrive så lett som mulig samtidig som han opprettholder presisjonen.

– Det er selvfølgelig en helt annen utfordring å skrive for barn, sier han.

Da snakker han ikke bare om språket, men enda mer om oppbyggingen av teksten for å gjøre historiene interessante.

– I stedet for å begynne med «dette er problemstillingen» eller en oppsummering og oversikt over alle personene, begynner hvert av kapittelene med en scene. «Show, don't tell». Jeg prøver å gi det samme budskapet som jeg gir i de teoretiske diskusjonene, men gjennom fortellinger, sier han.

Holocaust neste?

«Jussens helter» er oversatt til en rekke språk. Det har vært interesse for «Rettferdighetens helter», også, fra land som Sverige og Brasil, men foreløpig er den bare ute på norsk.

Erfaringen med å skrive for barn og ungdom har gitt mersmak for forfatteren. Han lurer på om han skal skrive en bok med utgangspunkt i Holocaust.

– Yad Vashem-museet i Jerusalem har en kjempedatabase over folk som hjalp jødene med å flykte fra utryddelsene. Kanskje jeg kan bruke den databasen for å finne historier om sivilt mot og folk som har brydd seg, sier han.

Det reiser samme spørsmål som også dukket opp i forbindelse med «Rettferdighetens helter»: Er historier fra virkeligheten om tortur, drap og herjinger for sterke for dagens 12- til 16-åringer?

Hans Petter Graver innrømmer at han har vært i tvil. Historiene er ikke beskrevet i alle sine brutale detaljer, men boken skjuler ikke vold og overgrep. Likevel: For den som har lest Asbjørnsen og Moe, er beskrivelsene i «Rettferdighetens helter» temmelig forsiktige.

Forskere advarer:
Automatisering i Nav kan svekke rettssikkerheten

Kan Nav gjøre lov til kode? I så tilfelle kan saker som ikke passer inn i systemet, bli stående uten reell behandling. Digital saksbehandling og rettsanvendelse kan gå ut over rettssikkerheten.

Georg Mathisen

Prinsipielle juridiske spørsmål blir avgjort langt nede i organisasjonen. Når Nav koder inn lovverket i et digitalt system, er det en tverrfaglig gruppe som tar de juridiske valgene om hvordan lovene skal forstås. Noen tolkningsvalg er så vanskelige at de kan bety en fare for at de som har en rettighet, ikke engang får vurdert den.

En forskningsrapport om digitaliseringen i Nav advarer mot at saker kan falle utenfor. Det kan skje når situasjonen til en søker ikke passer inn i de alternativene og lovtolkningene som systemet er programmert for.

– Vi har forsket på målet til Arbeids- og velferdsdirektoratet om at mest mulig saksbehandling kan automatiseres, forteller Julia Köhler-Olsen. Hun er professor i rettsvitenskap ved Oslomet.

Sammen med kollegene har hun kommet frem til at digitalisering kan føre til at de juridiske valgene tas for tidlig og at det ikke alltid er de riktige fagfolkene og lederne som tar dem. Det er fare for at vedtak blir feil og at rettighetene til enkeltpersoner blir svekket.

Mangler enkeltsaker

Rapporten fra prosjektet «Pålitelig digital velferdsforvaltning» viser dessuten at automatisering reduserer rommet for å bruke skjønn. Lovgiveren har laget rom for skjønn. Det skjønnet blir borte hvis det er en maskin som bruker forhåndstolket lov.

– Det juristen og de andre som sitter rundt bordet, mangler, det er enkeltsaker. Vanligvis når jurister tolker lov, har de en enkeltsak foran seg. Da kan de være presise og få et nokså konkret tolkningsresultat. Når jeg eller en annen forfatter skriver pensumbøker og jussbøker, trenger vi ikke å være like presise. Vi tolker til en viss grad, men resten må gjøres når du har en konkret sak, sier hun.

– Når du automatiserer juss, går du fra saksdrevet tolkning til systemdrevet tolkning. Det er ikke den juridiske metoden laget for, sier Köhler-Olsen.

Trenger manuelt system

– Lovgiveren kan ikke overskue alle konsekvenser av et komplisert liv. Du kan ha rett på en ytelse, men du får den ikke fordi systemet ikke forstår at du har rett. Når dette automatiseres, øker det faren for at noen kan ha rett, men ikke får rett. Digitalisering kan gå på rettssikkerheten løs, sier Julia Köhler-Olsen.

I rapporten skriver hun og kollegene klart at hvis lovgivningen skal automatiseres på denne måten, krever det et veldig godt manuelt system.

– Det finnes veldig mye på nav.no om selvbetjeningsløsninger. Men hvordan skal de fange opp dem som ikke forstår hva de skal gjøre og dem som ikke passer inn i boksene? Det er en fare for at borgere som kunne ha rett, ikke engang får testet det. Vi koder dem vekk. Nav må ha et veldig godt system for å fange opp de tilfellene, sier Köhler-Olsen.

Raskt, men skummelt

Det er ikke alltid noen motsetning mellom effektivitet og rettssikkerhet. Du kan få behandlet barnetrygden raskt og enkelt.

– Men er det noen fare for at noen blir ekskludert, må offentlig forvaltning vurdere om det bør automatiseres eller ikke, sier hun.

– Systemdrevet tolkning, eller automatisering av mest mulig rettsanvendelse, ligner litt på lovgivning. I stedet for at vi er helt nede på enkeltsaksbehandling, løfter vi det et nivå opp, forklarer Köhler-Olsen. Den som koder et helt regelverk, klarer ikke å være så konkret som den som saksbehandler én enkelt sak.

– Det fine med å standardisere, er at like tilfeller behandles likt. Ulempen er at ulike tilfeller ikke nødvendigvis behandles ulikt. Rettferdighet handler om å unngå urimelige skjevheter. Rettssikkerhet betyr at vi treffer avgjørelser som er rettsriktige. Klarer vi å kode denne loven? Hva

Julia Köhler-Olsen har forsket på hva som skjer når Nav automatiserer systemene sine for å tolke regler og behandle saker. Hun har skrevet rapporten «Pålitelig og tillitsverdig digital velferdsforvaltning» sammen med Knut Fossestøl, Emily Weitzenboeck, Aina A. Kane, Edmund Henden og Elizabeth Langsrud.

gjør vi med de tilfellene vi ikke klarer å kode? Da fortjener borgeren også riktig, god saksbehandling.

Ny type lover

Egentlig krever digital saksbehandling at lovene er klare for digitalisering. Hvis kapittel 11 i folketrygdloven gjøres digitaliseringsklart, må lovgiveren gjøre de vurderingene som i dag er saksbehandling og skjønn rundt hvem som skal få arbeidsavklaringspenger.

– Da må loven være språklig mer presis, og det kan hende den ikke klarer å ta vare på alle mulighetene. Hvis du ønsker digitaliseringsklar lovgivning, må du være mer tydelig i utredningen om hvem som skal ha krav på ytelsen skal omfatte og hvem ikke, sier Köhler-Olsen.

Hun trekker gjerne frem boken «Digitaliseringsklar lovgivning». Johan Næser, som har skrevet den, sitter i utvalget som skal revidere folketrygdloven. – De har som et av mandatpunktene sine å komme med forslag om lovtekst som er egnet for digitalisering, peker hun på.

KI uten etterprøving

Hvis det er kunstig intelligens som skal gjøre saksbehandlingen, blir det vanskelig å etterprøve begrunnelsen.

– Generativ KI kan utvikle seg og bli bedre og bedre, men den anvender ikke rett på én konkret sak. Den kommer med et avgjørelsesforslag basert på en haug med saker og tidligere informasjon, sier Julia Köhler-Olsen. KI kan være egnet som beslutningsstøtte, men ikke som den som tar beslutningene.

Fusk, forskning og KI-tolkninger

Fra professoren som forsker på kunstig intelligens til studentene som lurer på hvor grensen går for hva som er fusk og hva de har lov til å bruke KI til. Emma Bævre Smith finner ut av KI-reglene for hele NTNU.

Georg Mathisen

– Ja, det er veldig spennende. Som jurister i universitetssektoren jobber vi veldig bredt med veldig mange forskjellige ting, sier Smith.

Hun er jurist og rådgiver ved NTNU. Der er hun en del av avdelingen for virksomhetsstyring, økonomi og sikkerhet i Trondheim. En del av jobben gjør hun sammen med resten av KI-klyngen på universitetet.

– Vi er egentlig ennå i en oppstartfase, men vi har hatt retningslinjer for bruk av KI-verktøy lenge. NTNU var med på et sandkasseprosjekt med Datatilsynet og bruk av Copilot for noen år tilbake. Den gangen ble det laget retningslinjer, forteller hun.

Nå har de gjort en stor revisjon av de retningslinjene.

– Jeg som jurist er inne i KI-klyngen med kompetansen min. Så sitter det ansatte i administrasjon, IT og utdanning der. Vi har representanter fra flere forskjellige fagområder: Kommunikasjon, bibliotek – den er bredt bemannet, sier Smith.

Klyngen møtes hver uke for å gå gjennom alt som kommer inn av saker. Det kommer nemlig inn veldig mange spørsmål om bruken av kunstig intelligens og KI-verktøy.

– Vi i gruppen har jobbet i vinter og i vår for å tilpasse retningslinjene bedre til dagens virkelighet. Da kommer juristrollen inn: Jeg har litt ekstra ansvar for oppfølging opp mot lovverket, sier hun.

Fra fusk til forskning

Det betyr at hun spesifikt arbeider med KI-forordningen og de norske reglene som skal komme og ser på hva de har å si for en stor virksomhet som NTNU. Forordningen treffer veldig ulikt på de ulike områdene som et universitet arbeider med.

I første omgang må Smith og kollegene kartlegge hva som er dagens situasjon for en mangfoldig brukerbase med nærmere 9000 ansatte og over 40.000 studenter.

Noe av det som er vanskelig, er de store forskjellene:

– Vi har forskere som forsker på KI. Så har vi hver enkelt student

Smith synes KI-vurderingene er en morsom del av jobben som jurist på NTNU. (Foto: NTNU)

Hva kan studentene bruke KI til? Og professorene? (Illustrasjonsfoto: Pexels)

som lurer på «kan jeg bruke KI til det og det». De er veldig opptatt av fusk, forteller Smith.

Akkurat arbeidet rundt fusk er hun ikke involvert i selv, men hun ser at det opptar studentene å vite hva de kan bruke KI til og hva de må unngå. Det handler om både å følge med på ønskene om bruk og hva som er innenfor regelverket.

Mye mer enn forordningen

Men KI handler ikke bare om den ene forordningen.

– Det er viktig. Én ting er KI-forordningen i seg selv, men vi har ganske mye annet lovverk som i utgangspunktet er teknologinøytralt. Juristrollen er å se sammenhengene, slår Emma J. Bævre Smith fast.

Universitetet skal for eksempel følge strenge regler for personvern og immaterielle rettigheter. I tillegg er det et forvaltningsorgan og må påse at det følger saksbehandlingsreglene som det er underlagt etter forvaltningsloven, også når det bruker KI.

Så er det viktig å vite hva som er greit og ikke når det er snakk om sensur og gjennomgang av eksamensbesvarelser.

– Lederen av KI-klyngen vår sitter i et utvalg som jobber med hvordan universitets- og høyskolesektoren skal bruke KI, forteller Smith.

Vurderingen deres er for eksempel at per i dag kan ikke kunstig intelligens være sensor, sier hun og viser til universitets- og høyskoleloven.

– Morsom jobb

I dag kommer KI-spørsmålene til en egen inngangsport, sendes videre og tas opp i klyngen. Så blir juristen koblet på når det trengs. Foreløpig går det ikke KI-spørsmål direkte til juristene.

– Men det kan hende at det vil skje etter hvert som vi ser mer og mer behov for det. Kanskje spesielt nå, når mange ønsker å kjøpe KI-systemer og lisenser, kan det være behov for å gjøre en større juridisk vurdering. Men foreløpig går spørsmålene inn til gruppen, KI-klyngen, så er jeg en del av den, sier hun.

Emma Bævre Smith legger ikke skjul på at KI-vurderingene er en morsom del av jobben som jurist på universitetet:

– Dette er et veldig spennende område som er både nytt og under utvikling. Det er mye å henge med på, og jeg synes at det er veldig artig, sier hun.

Stiller spørsmål ved KI-produserte varsler

Kunstig intelligens produserer lange, detaljerte og tilsynelatende profesjonelle anonyme varsler, men innholdet kan være vanskelig å etterprøve, sier Jan Erik Hogstad.

Ole-Martin Gangnes

I sommer spurte Jan Erik Hogstad (Frp), vara på Stortinget og varaordfører i Flekkefjord, kommunal- og distriktsminister Karianne Tung om retningslinjer for håndtering av varsler i lys av utviklingen innen KI.

I et skriftlig spørsmål på Stortinget spør han Tung om hun mener dagens regelverk og veiledning er godt nok tilpasset en situasjon der kunstig intelligens kan brukes til å produsere omfattende og tilsynelatende troverdige anonyme varsler mot kommunaldirektører og kommuneadministrasjoner.

«Vil statsråden ta initiativ til tydeligere nasjonale retningslinjer for hvordan kommuner skal håndtere slike varsler uten at hele administrasjonen settes ut av spill?», spør Hogstad.

Han understreker at kritikkverdige forhold må tas på største alvor – men ser samtidig en ny utfordring der KI kan produsere lange og detaljerte varsler der innholdet kan være vanskelig å etterprøve.

«Dersom anonyme varsler rettes mot kommunedirektør/rådmann eller sentrale deler av administrasjonen, kan store deler av kommunens ledelse bli satt ut av spill. Det binder ressurser, skaper usikkerhet, og kan i verste fall svekke både styringsevne, arbeidsmiljø og tjenestetilbud», skriver Hogstad.

Jan Erik Hogstad. (Foto: Stortinget)

Karianne Tung. (Foto: Trond A. Isaksen)

Han mener det er behov for å avklare om kommunene har gode nok verktøy til å «skille mellom varsler som krever full ekstern behandling, og varsler som mangler nødvendig konkretisering eller etterprøvbarhet».

Varsler handlingsplan

Kommunal- og distriktsminister Karianne Tung svarer at hun ikke er kjent med om bruk av KI til å generere anonyme varsler har et økende omfang og at anonyme varsler, reelle eller ikke, var mulig også før KI ble utbredt.

«Eventuelle nasjonale retningslinjer spesifikt for KI-genererte varsler vil ikke løse det underliggende problemet, og kan i verste fall skape en falsk trygghet der kommunene fokuserer på teknologien fremfor innholdet i varselet. KI endrer ikke hva som er et reelt varsel og hva som ikke er det», skriver hun.

Tung sier en styrket evne til å identifisere og analysere falske varsler som er produsert ved hjelp av KI kan hjelpe.

«Med bedre forståelse av hvordan KI fungerer, kan ansatte lettere gjenkjenne mønstre og språkbruk som tyder på innhold som er generert av KI», skriver hun og viser til at det finnes en generell veileder om KI i offentlig sektor og at det nylig etablerte KI Norge vil være en ressurs for råd og veiledning.

Hun varsler også en handlingsplan for bruk av KI i offentlig sektor og handlingsplan for kompetanse på digital omstilling, i samarbeid med KS.

Gjelder også klagesaker

Også Sivilombudet peker på at KI innvirker på arbeidet – i form av at det det ser ut til å påvirke antall klagesaker.

I Sivilombudets årsmelding for 2025 fremkommer det at ombudet opplever en stor økning i antall klager. Antallet nye saker hos Sivilombudet i 2025 var 6190. Det utgjør en økning på godt over 20 % fra 2024 og hele 42,6 % siden 2023.

I årsmeldingen sier ombudet at den store økningen i klager kan ha flere årsaker, men at et bidrag kan

være tilgang til kunstig intelligens (KI), som kan gjøre klagemulighetene lettere tilgjengelig for flere.

«Det ser ut til at en voksende andel klager blir utformet ved hjelp av KI-tjenester. I noen tilfeller kan dette ha vært til god hjelp for klagerne. Men vi erfarer også at det kan føre til svært lange henvendelser som viser til lovverk eller avgjørelser som ikke eksisterer. Dette skaper merarbeid», skriver Sivilombudet.

Ombudet får flest klager innenfor områdene trygd, sosialhjelp og barnebidrag, helse- og omsorgstjenester, arbeidsliv og plan og bygg

Det er kommuner, statsforvaltere, Nav, utlendingsmyndighetene samt politi- og påtalemyndighet som får flest klager til Sivilombudet.

Borettslag får KI-klager

Også OBOS opplever at styrene i borettslag mottar stadig flere omfattende klager skrevet med kunstig intelligens, melder boligselskapet på sine nettsider.

Juridisk direktør i OBOS, Terje Sjøvold, forteller at de begynner å se flere slike saker – og at det i mange tilfeller inneholder feil når det henvises til juss.

– Det er tydelig at ChatGPT brukes som advokat av noen beboere. Det hele kan se plausibelt ut, men du ser at det bare er tull når du graver i det, sier Sjøvold på OBOS nettsider.

Han forteller også at OBOS selv bruker KI som er trent på informasjon om juss og boligforvaltning i saksbehandlingen, men at alt må kvalitetssikres.

En styreleder i et borettslag sier at han ser både fordeler og utfordringer med den økende bruken av KI.

– Styret merker at enkelte krav og påstander fra beboere er bygd opp med KI-hjelp. I utgangspunktet kan KI være bra fordi det hjelper dem med å bli mer forståelig i sine henvendelser til styret. Men KI tenderer mot å være enig med den som skriver. KI kan hallusinere når den henviser til Lovdata eller andre kilder. Den er ikke etterrettelig, og det kan være ganske overveldende å motta slike henvendelser, sier styreleder Johan Hake på OBOS nettsider.

Debatt Arendalsuka

– Kjenner at jeg får helt kløe av at vi skal bruke KI mest mulig

Tekna-president Elisabet Haugsbø advarte mot en retningsløs og ukritisk fart ved digitalisering i debatt under Arendalsuka. Andre var mer bekymret for at KI-toget i Norge går for sakte.

Ole-Martin Gangnes

Under Arendalsuka inviterte Juristforbundets Tech Forum og Tekna til debatt om digitalisering i offentlig og privat sektor – der kunstig intelligens (KI) er sentral drivkraft. Målet er at arbeidsprosesser skal effektiviseres og at offentlige tjenester blir bedre, men samtidig skal rettssikkerhet og personvern ivaretas. Hva med folks tillit til bruk av KI når det offentlige saksbehandler og treffer avgjørelser? Er bekymringer rundt dette overdrevet eller er det på sin plass?

I Arendal var Tech Forums Frode Ettesvoll ordstyrer for et panel bestående av Tekna-president Elisabet Haugsbø (yrkesorganisasjonen for personer med mastergrad innen teknologi, realfag eller naturvitenskap), KI Norge-direktør Hans Christian Holte (nasjonal satsing under Digitaliseringsdirektoratet), TEK Norge-direktør Øyvind Husby (interesseorganisasjon for det digitale og teknologiske næringslivet) og fagdirektør Finn Myrstad i Forbrukerrådet.

Lavere tillit

I forkant av debatten presenterte Ettesvoll undersøkelser fra både Sivilombudet og Juristforbundet som et bakteppe: Sivilombudet opplever en stor økning i antall saker og ombudet sier KI spiller en rolle, ved at det senker terskelen for å klage. Men at klagene er lange og komplekse og at de ofte inneholder såkalte hallusinasjoner – det vil si at KI har «funnet på ting».

I en annen undersøkelse, utført av Respons Analyse på oppdrag fra Juristforbundet og tidligere omtalt i Juristen, svarer 70 prosent at de ikke ville stolt på et vedtak fra Nav basert på KI. Tilsvarende for domstoler er på hele 78 prosent.

– I 2022, når denne undersøkelsen ble utført sist, mente 37 prosent at KI vurderte ting mer objektivt enn mennesker. Det tallet er nå det 19 prosent. Så jo mer vi ser av teknologien, jo mindre vi stoler på den. I hvert fall når den skal ta for seg rettighetene våre, sa Ettesvoll og spurte KI Norge-direktør Hans Christian

Holte om hva han tenker om folks tillit til KI.

Holte har vært sjef for både Nav og Skatteetaten – etater som har vært viktige i utviklingen av automatisering av saksbehandling.

Han mente en fallende tillit er et problem, men viste også til andre «tillitstall» som er blitt presentert og som var bedre når det gjaldt tillit til KI.

– Men en synkende tillit knyttet til å bruke KI i offentlig saksbehandling er urovekkende. Undersøkelser har også vist at ungdommen går foran i mistillit. Samtidig vil det ikke være bra at altfor mange har ubegrunnet høy tillit. Men Norge har tillit som en kvalitet. Det å ta vare på den, når det offentlige virkelig ruller ut og transformerer seg selv med KI, er ekstremt viktig.

– Et push tilbake

Det er satt et mål fra Regjeringen om at 80 prosent av offentlige virksomheter skal ha tatt i bruk KI.

– Og det tallet skal jo opp til 100 prosent om ikke altfor lenge. Så må man definere hva det betyr, og hva som menes med bruk av KI. Det er mye bruk av KI i virksomheter i Norge i dag som rett og slett ikke er godt nok forankret i virksomheten, og ikke på det nivået vi trenger for å si at man bruker det på en god måte. Vi må jobbe for å beholde den tilliten vi tradisjonelt har hatt i Norge.

Holte mente der er naturlig at feil og tabber med KI får mye oppmerksomhet.

– Også tror jeg vi må tåle at det gjøres noen feil knyttet til KI. Ikke systematiske feil, men at det skjer enkeltfeil må vi kunne stå i.

Tekna-president Elisabet Haugsbø mente skepsis kan tolkes mer positivt.

– Det betyr at vi får et lite push tilbake fra en befolkning som ønsker rettferdighet og forklarbarhet i alle prosesser. Det er et ansvar å sørge for at KI er et støtteverktøy som hjelper på effektivitet, som forbedrer beslutninger og som er forklarbart.

– Også kjenner jeg at jeg får helt kløe av at vi skal bruke KI mest mulig. Nå sier vel digitaliseringsministeren «best mulig» og det er et

F.v. Øyvind Husby, Christian Holte og Elisabet Haugsbø (Foto: Anders Schrøder Amundsen)

skritt i riktig retning. Det handler om å finne ut hvor vi skal bruke KI og hvorfor skal vi bruke det. Og hvordan vi bygger prosesser rundt de ansatte, slik at de skjønner hvordan de fortsatt skal bruke sitt fagfelt og gi faglig begrunnede beslutninger også med et slikt verktøy.

– Må løfte blikket

TEK Norge-direktør Øyvind Husby tok for seg tall som viser at 66 prosent i staten bruker KI og at 83 prosent av dem som bruker det, sier de har fått god effekt av det.

Men også tall som viser at tilliten til KI er lav, spesielt blant unge. Han mente negativt fokus på KI får nesten all plass i debatten om digitalisering og var bekymret for hvilke følger det kan få.

– Det klart at det er alvorlig hvis ikke befolkningen har tillitt til de systemene som skal fatte beslutninger i samfunnet, så vi må se på hvordan vi kan få opp den tilliten.

– Men jeg synes vi lager debatten altfor liten. Det vi snakker om er hvordan vi skal løse de store utfordringene vi står i – miljø, helse, eldrebølge, cybersikkerhet – hvordan Norge som nasjon kan løse utfordringer ved å få den beste effekten ut av teknologien. Det er egentlig perspektivmeldingen vi må diskutere nå. Jeg synes vi må løfte blikket.

Husby reagerer på hvordan det fremstilles når mange bruker KI til for eksempel å sende klager.

– Det er bra at mange faktisk kan klage på et helt annet nivå enn tidligere, og får muligheten for det. Også diskuterer vi ofte gårsdagens KI-modeller, men hvis du bruker de nyeste modellene hadde de hallusinert svært lite og etter hvert mindre og mindre.

Advarer mot innlåsing

Forbrukerrådets Finn Myrstad skjønte at folk er skeptiske.

– Når vi ser hvilke selskaper som pusher teknologien, så er det jo store amerikanske selskaper med et synderegister så langt som et vondt år når det kommer til å respektere våre rettigheter.

– I tillegg blander selskapene alt i en stor suppe kalt KI, fremfor å nyansere debatten mer fra begynnelsen av. Men de har hatt en motivasjon om å selge mest mulig. Teknologien har hatt mye hallusinering, så hvorfor har vi da pushet KI på den måten vi har gjort de siste fem årene, uten at det fantes rammeverk for å vurdere sikkerhet, personvern, bærekraft, ansvarlighet og forklarbarhet? Også skal små kommunale og offentlige virksomheter vurdere dette uten noe som helst innsikt. Vi må ikke skylde på folk og deres skepsis, når vi har holdt på som vi har gjort.

> Alle er redde for Meta, men jeg er livredd for staten.

Myrstad advarte også mot at offentlig sektor blir fullstendig låst til teknologien.

– Vi ser jo avhengigheten vi har til tek-selskapene allerede og hvordan de har låst oss inne med tekniske sperrer. Vi risikerer å bli enda mer innlåst.

– Kommer enten vi vil eller ikke

Elisabet Haugsbø var enig i at det er et problem når folk tror at alle KI-modeller er like

– Det handler om å være tydelig på hvilke verktøy som brukes og hvordan. Poenget er at det må være et faglig kompetent menneske som bruker modellen for å gi gode beslutninger for befolkningen.

Hans Christian Holte støttet Husby i at det er behov for å løfte blikket.

– Det er noe med å ha perspektivet på hva vi står midt oppi. En utfordring i dag er at det er dårlig lederforankring av KI-bruken mange steder. KI kommer inn enten vi vil eller ikke. Det kommer til å være veldig mange endringer i ganske nær fremtid som vi må forholde oss til. Jeg tror ikke vi har veldig god tid på oss heller.

Finn Myrstad viste til at personvernkommisjonen, der han selv satt og som leverte en NOU i 2022, pekte på behov for mye mer nasjonal koordinering og samordning av innkjøpskrav.

– Kommuner må vite at de tjenestene de velger er relativt trygge. Det skjer ikke når det skal digitaliseres på hver eneste lille øy og med KI som er mer komplekst. Går vi for fort frem, kommer vi til å gjenta feil fra tidligere. Og konsekvensene kan være mye større, fordi det er så ekstremt mye politisk press nå på å digitalisere med kunstig intelligens, uten at problemet egentlig er definert. Vi må fokusere på hva problemet vi skal løse er og hva som skal brukes til hva.

– Livredd for staten

Tech Forums Frode Ettesvoll savnet ett perspektiv i digitaliseringsdebatten:

– Alle er redde for Meta, men jeg er livredd for staten. Hvis staten får for stor makt og for mye innsyn i mine data, som de ikke bør ha innsyn i.

Elisabet Haugsbøs frykt for staten dreier seg mest om kompetanse.

– Den staten jeg frykter, er en kunnskapsløs stat som ikke tar vare på innbyggerne sine. En som ikke forstår hva slags teknologier de tar innover seg, og hva slags konsekvenser det eventuelt har. Det er den staten jeg kommer til å frykte veldig, veldig mye. Vi er nødt til å arbeide kunnskapsbasert. Det koster så mye å gjøre feil, ikke minst for offentlig sektor.

Skeptiske til lovvedtak

Tror ikke politikerne forstår hva de vedtar

Politikerne forstår ikke konsekvensene av de lovene de vedtar, mener folk flest. – De vet ikke nøyaktig hva de gjør, men det er feil å tro at lovgivningen er på vidda, kommenterer professor Eivind Smith.

Georg Mathisen

Bare en av tre tror at stortingspolitikerne forstår konsekvensene av de lovene de vedtar. Under halvparten mener at loven er lik for alle. Det viser årets samfunnsundersøkelse som Respons Analyse har gjennomført for Juristforbundet.

Det er ikke nytt at folk flest har liten tro på at politikerne forstår hva de gjør. Det som er nytt etter siste valg, er hvor ofte Stortinget overkjører regjeringen.

– Når opposisjonen setter en tidsfrist, er det ofte kjappere enn det er mulig og forsvarlig å levere et lovforslag. Du har en del formelle ting som ikke Stortinget har tatt hensyn til, sier June Trengereid Grue.

Som Ap-representant i Stortingets justiskomité er hun en av dem som prøver å stoppe vedtak der Stortinget overkjører regjeringen.

– Jeg er ikke grunnleggende imot representantforslag, men jeg er veldig opptatt av at folk må vite hva forslagene betyr, sier Grue.

– Tar det på alvor

– Vi fremmer ikke forslag om endring av Norge uten at vi tar det på alvor, protesterer Bjørn-Kristian Svendsrud – Frp-representant på Stortinget og en del av den opposisjonen som noen ganger samler et flertall mot regjeringen.

Han mener det er viktig å skille mellom de vedtakene der Stortinget ber regjeringen om å gjennomføre noe og de vedtakene som er konkrete endringer av lovtekster.

– Også Stortinget har respekt for at det er regjeringen som er den utøvende myndigheten, og veldig mye kompetanse sitter i regjeringskvartalet. Men samtidig vil det være noen tilfeller hvor det er behov for at Stortinget setter hardt mot hardt fordi regjeringen ikke følger Stortingets vilje, sier Svendsrud.

– Vet ikke hva de gjør

Da Juristforbundet inviterte til debatt på Arendalsuka om politikerne vet hva de vedtar, møtte Grue og Svendsrud UiO-professor Eivind Smith og Juristforbundets leder Sverre Bromander til debatt.

– Det er klart at de fleste på Stortinget ikke vet nøyaktig hva de gjør hver gang. Men flertallet i undersøkelsen tar feil hvis de sier at lovgivningen er på vidda, for det er ikke sant, sier Smith.

Han mener likevel at det blir for mange slike forslag som går igjennom i Stortinget.

– Noen ganger er de ganske dårlig forberedt. Hvis det faktisk er et forslag som ikke bare ber om ett eller annet om et år eller to, men som skal gjennomføres i løpet av to måneder, da blir det veldig uklart hvem som egentlig har ansvaret for

De diskuterte Stortinget og lovvedtak – fra venstre Eivind Smith, June Trengereid Grue, Bjørn-Kristian Svendsrud og Sverre Bromander.

det som til slutt blir vedtaket, sier han.

Også Eivind Smith trekker frem forskjellen på vedtak som skal gjennomføres – for eksempel om å sette ned drivstoffavgiften – og vedtak som er en anmodning. Den forskjellen tror han er dårlig kjent, og det mener han at politikerne selv har skylden for. De gir inntrykk av at når de får et flertall, har de virkelig endret verden, og det er ofte ikke sant, ifølge Smith. Slike vedtak er ofte ikke tale om å endre noe som helst, men bare om å utrede noe nærmere.

– Altfor lite koordinering

Sverre Bromander oppfordrer til ikke å ta lett på ansvaret for lovgivningen i Norge. Han etterlyser koordinering.

– I Norge har vi et sektorprinsipp, som betyr at hvert departement har ansvaret for sitt område. Det gjenspeiler også komitéene på Stortinget. Min opplevelse er at der skjer det altfor lite koordinering, sier han.

– Det er veldig bra med et aktivt storting, og det er Stortinget som skal bestemme. Men så har det i all tid vært en verdi i seg selv at lovgivningen skal gå litt tregt. Det skal ikke gis nye lover for hver eneste strømning i opinionen og hver gang det kommer opp noe populistisk, sier Bromander.

– Lov lettere enn penger

Han kritiserer også Stortinget for det han opplever som en annen mangel på koordinering:

– Stortinget er lovgivende myndighet, men det er også bevilgende myndighet. For oss og våre medlemmer oppleves det ofte som dette er to helt ulike områder. Vi savner i veldig stor grad at bevilgende og lovgivende myndighet går hånd i hånd, sier han og etterlyser at lovgivningen gjenspeiler seg i budsjettene.

– Skal loven ha noen effekt der ute, må det også følge midler. Ofte kan det virke som et enkelt grep å vedta en lov for å vise handlekraft, og så er det ingen der ute til å følge opp, sier Sverre Bromander.

Erfaringen hans etter 15 år som lobbyist i ulike roller er at det er mye lettere å få med seg en stortingspolitiker på å få gjort noen endringer i lovteksten enn å få flyttet ti millioner fra det ene stedet til det andre.

Innspill til politirolleutvalget

– Straffesaksbehandling kan ikke outsources

Akademikerne i politiet ønsker mer spesialisering, tverrfaglighet og nye teknologiske verktøy – men sier bedre resultater for straffesaksbehandlingen er det første som må løses når man diskuterer hvilket politi Norge trenger i årene som kommer.

Ole-Martin Gangnes

Marianne Børseth Steensby. (Foto: Tore Letvik)

I fjor satte regjeringen ned politirolleutvalget. Utvalget skal se på ulike konkurrerende verdier som følger av politiets samfunnsoppdrag og spørsmålet er hva slags politi Norge trenger i årene som kommer. Utvalget ledes av professor Geir Sverre Braut. Det er nesten 40 år siden forrige tilsvarende utvalg. Den gang ble det stilt opp noen grunnprinsipper for politiets rolle og det nye utvalget skal vurdere relevansen av disse i dagens og morgendagens samfunn.

– Det nye politirolleutvalget skal ta i betraktning at vi står overfor et krevende kriminalitetsbilde i rask endring, sa justis- og beredskapsminister Astri Aas-Hansen da utvalget ble lansert.

Utvalget skal blant annet vurdere klarere avgrensninger mot andre samfunnsaktørers ansvarsområder, om det er behov for endringer i rekruttering og kompetanseutvikling og vurdere tiltak som «styrker politiets evne til å løse samfunnsoppdraget mer effektivt».

– Hvor er vi om ti år?

Politiakademikerne (PA) har levert innspill til utvalget. PA består av flere fagforeninger som hører inn under Akademikerne – inkludert Juristforbundet.

I innspillet heter det at det i dag er særlig grunn til bekymring for utviklingen innen straffesaksbehandlingen og at det ligger et stort antall ferdig etterforskede straffesaker og venter på kapasitet hos påtalemyndigheten.

«Politijuristene peker på at dette er et tegn på at kapasiteten i straffesakskjeden er for lav. Samtidig har oppklaringsprosenten hatt en negativ utvikling».

– Vi leverer for dårlig på straffesaksbehandlingen. Dersom vi ikke klarer å håndtere dagens kriminalitetsbilde, hvor er vi da om ti, femten år? Kriminelle kan få stor makt, advarer Marianne Børseth Steensby

til Juristen. Hun er leder av både Politiakademikerne og Politijuristene.

I innspillet til politirolleutvalget fremheves det at straffesaksbehandling er politiets kjernevirksomhet.

«Det ansvaret er politiet alene om å ha. Ansvaret kan ikke outsources til andre virksomheter eller etater. Dersom politiet hadde levert godt på kjerneoppgavene, kunne politiet også håndtert andre sideoppgaver. Men så lenge kjerneoppgaven straffesaksbehandling ikke har tilfredsstillende resultat, bør politiet konsentrere ressursene omkring disse», heter det i innspillet.

Mer spesialisering

Politiakademikerne sier også at politiet vil ha behov for å spesialisere seg mer og at generalistprinsippet utfordres.

«Vi har fortsatt bruk for generalisten, men kravet til spesialkompetanse er mye mer fremtredende. Cyberangrep, kryptovaluta og avansert hvitvasking er eksempler på områder som krever dyptgående fagkunnskap innen teknologi og økonomi».

Det etterlyses større fleksibilitet til å rekruttere og beholde kompetanse fra andre fagområder – og at det etableres en kultur hvor annen fagkompetanse enn politikompetanse verdsettes på lik linje når det er relevant for oppgaven, mener Politiakademikerne.

Det pekes også på et teknologisk etterslep i etaten – for eksempel ved bruk av etterretning bygget på politiets eget materiale.

«Materialet ligger i ulike registre og systemer, ofte distriktsvis, og lar seg i liten grad sammenstille på tvers. Konsekvensen er at sammenhenger mellom saker samt mellom distrikter ikke oppdages. Det kan få betydning for oppdragsløsningen. Informasjon som finnes i etaten, er i praksis utilgjengelig».

Samtidig vokser datamengden i den enkelte sak – og prosesseringen skjer hovedsakelig manuelt. Men det advares også mot konsekvenser av å investere i feil verktøy.

«Det må i ettertid kunne dokumenteres hvilke kilder som er brukt, hvilke søk og kriterier som er lagt til grunn, og hva verktøyet har gjort med informasjonen. Dette må kunne legges fram i retten og gjøres tilgjengelig for forsvarer. Et resultat som ikke lar seg forklare, har lav verdi som bevis i en straffesak», skriver Politiakademikerne.

Politirolleutvalget skal levere sin utredning innen 15. februar 2027.

Sivil rettspleie – advarer mot store forskjeller mellom politidistriktene

Borgernes rettssikkerhet kan i praksis avhenge av hvilket politidistrikt de bor i, sier Politiakademikerne om den sivile rettspleien i politiet.

Politiets sivile oppgaver er mange og kan innebære betydelige inngrep i den enkeltes private sfære, som for eksempel gjennom utleggstrekk, utkastelser og tvangssalg. Politiakademikerne sier i sitt innspill til politirolleutvalget at dagens organisering av den sivile rettspleien gir betydelige forskjeller mellom politidistriktene.

Politiakademikerne peker på at det mangler en felles faglig styringslinje for namsfogdene, og politidistriktene organiserer området ulikt.

«Det er også stor variasjon i hvilke kompetansekrav som stilles til stillinger i saksbehandlingen. Dette kan føre til at borgernes rettssikkerhet i praksis avhenger av hvilket politidistrikt de bor i», heter det.

Selvtekt og torpedoer

«Spesielt blant de saksøkte er det mange ressurssvake personer som ikke har forutsetninger for å prøve namsfogdens beslutninger og handlemåte i domstolene. Det stiller høye krav til kvalitet og juridisk kompetanse. En effektiv og faglig god forvaltning av sivil rettspleie er viktig for å unngå selvtekt og torpedovirksomhet», skriver de til politirolleutvalget.

I innspillet etterlyses det en tydelig nasjonal fagstyringslinje, et minimumskrav til juridisk kompetanse i saksbehandlende stillinger og en organisering som sikrer lik praksis i hele landet.

Oppsigelse i prøvetid – rettslige rammer

Prøvetid kjenner alle til, men de rettslige rammene har ikke alle aktører i arbeidslivet full kontroll over.

Av Andreas Holmsen-Ringstad, advokat i Juristforbundet

Selv om terskelen for oppsigelse i prøvetiden er lavere enn ellers, skal det fortsatt en del til før arbeidsgiver kan si opp en arbeidstaker. I denne artikkelen gjennomgår jeg hovedtrekkene ved oppsigelse i prøvetid med et særlig blikk på rettspraksis.

Hva er prøvetid?

«Formålet med prøvetiden er å etablere en tidsbegrenset tidsperiode hvor arbeidsgiveren skal kunne vurdere arbeidstakernes tilpasning til arbeidet, vedkommendes faglige dyktighet og pålitelighet.»

Slik formulerer Høyesterett formålet med prøvetiden i Rt. 2003 s. 1071 (premiss 29). Det ligger i dette at prøvetiden skal avklare om arbeidstaker faktisk fungerer i stillingen og svarer til de forventninger arbeidsgiver med rimelighet kan stille. Arbeidstaker på sin side har krav på oppfølging, veiledning og at det legges til rette for at arbeidstakeren skal få vist hva vedkommende er god for.

Den rettslige betydningen av prøvetid kan deles opp i tre hovedpunkter:

- Arbeidstaker har et svakere vern mot oppsigelse enn det som ellers følger av arbeidsmiljøloven eller statsansatteloven.
- Oppsigelsesfristen er kortere.
- Arbeidstaker har ikke krav på å fortsette i stillingen ved eventuell rettslig behandling av hvorvidt oppsigelsen er ugyldig eller ikke.

Hva er det rettslige grunnlaget?

I privat og kommunal sektor er det rettslige grunnlaget arbeidsmiljøloven § 15-6. I første ledd oppstilles grunnlagene en eventuell oppsigelse må være begrunnet i:

«Blir arbeidstaker som skriftlig er ansatt på en bestemt prøvetid, sagt opp, må oppsigelsen være begrunnet i arbeidstakers tilpasning til arbeidet, faglige dyktighet eller pålitelighet.»

I statlig sektor er det rettslige grunnlaget statsansatteloven § 15, fjerde ledd:

«I prøvetiden kan den ansatte sies opp på grunn av manglende tilpasning til arbeidet eller dersom vedkommende ikke tilfredsstiller rimelige krav til dyktighet eller pålitelighet.»

Som vi ser av ordlyden, er vilkårene de samme for arbeidsmiljøloven og statsansatteloven. Selv om det er fastsatt i statsansatteloven at kravene skal være «rimelige» følger det av forarbeidene at det ikke innebærer noen realitetsforskjell fra tilsvarende bestemmelse i arbeidsmiljøloven, jf. Prop. 94 L (2016-2017) punkt 14.4.5. Det er også felles for bestemmelsene at det vil være tilstrekkelig for oppsigelse at ett av de tre kriteriene er oppfylt.

Terskelen for oppsigelse i prøvetiden

Høyesterett uttalte i Rt. 2003 s. 1071 følgende om terskelen for oppsigelse i prøvetiden:

«Både det forhold at det er utformet særlige bestemmelser om oppsigelse i prøvetiden og formålet med prøvetiden, tilsier at terskelen for oppsigelse i slike tilfeller er noe – ikke helt ubetydelig – lavere enn det som ellers gjelder.»

Uttalelsen er retningsgivende for vurderingen i både privat, kommunal og statlig sektor.

Høyesterett fastholdt standpunktet i Rt. 2011 s. 74. Når det gjelder kravene til arbeidstaker, så skal det gjøres en konkret rimelighetsvurdering. Det er for eksempel av betydning om den ansatte er helt «fersk» eller om den ansatte har lang erfaring fra bransjen. Arbeidsgiver kan heller ikke forvente en idealytelse, men kreve at ytelsen ligger på gjennomsnittlig nivå, jf. Ot.prp.nr. 50 (1993-1994) s. 163.

Det stilles også krav til arbeidsgiver. Arbeidstaker skal få den opplæring og veiledning som er nødvendig, jf. Ot. prp.nr. 50 (1993-1994), og få relevante tilbakemeldinger slik at feil kan korrigeres, jf. Rt. 1983 s. 537. Arbeidstaker må gis tid og mulighet til å forsøke å endre adferd. Arbeidsgiver må kunne godtgjøre at de har oppfylt sine plikter ovenfor arbeidstakeren i prøvetiden, og det tillegges vesentlig vekt i vurderingen av om en oppsigelse er gyldig eller ikke.

Det følger av arbeidsmiljøloven § 15-6 andre ledd og statsansatteloven § 15 syvende ledd at arbeidsgiver har rett til å si opp den ansatte etter de alminnelige bestemmelsene om oppsigelse også under prøvetid. Da vil imidlertid ikke terskelen være lavere, slik det er redegjort for i dette avsnittet.

Hvor lang oppsigelsestid?

Det gjelder en gjensidig oppsigelsestid på 14 dager med mindre noe annet er skriftlig avtalt eller fastsatt i tariffavtale, jf. arbeidsmiljøloven § 15-3 syvende ledd. I statsansatteloven er oppsigelsestiden én måned, jf. statsansatteloven § 22.

Nærmere om oppsigelsesgrunnlagene

Vi tar utgangspunkt i arbeidsmiljøloven § 15-6 og de tre alternative grunnlagene.

Arbeidstakers tilpasning til arbeidet innebærer en vurdering av hvordan arbeidstakeren innordner seg både til sine arbeidsoppgaver og i arbeidsmiljøet. Typiske saker innunder dette grunnlaget er blant annet samarbeidsproblemer, manglende oppfyllelse av frister eller motvilje til å innrette seg til arbeidsgivers instruksjoner.

Når det gjelder faglig dyktighet, er det som tidligere omtalt en gjennomsnittlig ytelse som kan forventes. Det er med andre ord først når arbeidsinnsatsen ligger under dette nivået at en oppsigelse på dette grunnlaget kan være aktuelt. Typiske saker innunder dette grunnlaget er at det ikke er samsvar mellom det arbeidstakeren har «solgt seg inn» med og hvilket nivå vedkommende faktisk innehar eller at det kommer negative tilbakemeldinger fra kunder eller samarbeidspartnere.

Pålitelighet handler i bunn og grunn om tillit og hvorvidt arbeidstakeren er til å stole på. Typiske saker innunder dette grunnlaget er blant annet ulegitimert fravær, pliktbrudd og illojalitet.

Noen utvalgte dommer om oppsigelse i prøvetid

Rt. 1987 s. 562: En bestyrer på et kommunalt sykehjem ble sagt opp i prøvetiden. Begrunnelsen var at han ikke hadde tilpasset seg det ansvar som stillingen krevet. Selv om han kun hadde jobbet i litt over 3 måneder ble det ansett som lenge nok til at arbeidsgiver hadde skaffet seg et tilstrekkelig grunnlag for vurderingen av bestyrerens skikkethet til jobben. Arbeidsgiver fikk medhold og oppsigelsen ble opprettholdt.

Høyesterett uttaler blant annet følgende:

«Det er i saken klart dokumentert at det fra alle personalgrupper innen institusjonen er framført klager mot bestyreren. Det er opplyst at det fra så vel assistentene, hjelpepleierne som sykepleierne var framført misnøye med bestyrerens arbeid – hans manglende ledelse av institusjonen. Slike klagemål var også blitt framført i særskilte møter som det var innkalt til. I disse møter fikk man ingen avklaring av problemene, også som følge av at bestyreren i liten grad ga uttrykk for sine synspunkter og for sin innstilling om å søke forholdene bedret.»

Fra arbeidstakers side ble det anført at det ikke var gitt en formell advarsel til bestyreren, men det ble ikke tillagt vesentlig vekt i vurderingen. Om dette uttaler Høyesterett blant annet følgende:

«Selv om de reaksjoner som etter hvert kom fra de ansatte og styret på As arbeidsstil ikke kan sidestilles med formell advarsel, burde de likevel bidratt til å gi A en realistisk innsikt i hans lederansvar.»

LG-2010-183711: Arbeidstaker ble ansatt i offshore-bransjen og hadde gjennom CV og intervjuene gitt uttrykk for lang erfaring og at han var godt skolert gjennom en rekke kurs. Oppsigelsen i prøvetid ble ansett gyldig. Lagmannsretten legger vekt på at arbeidstakeren «*(…) gjennom sin CV ga inntrykk av å ha stor erfaring og var godt skolert gjennom en rekke kurs som dekket et vidt område*». I tillegg var det knyttet en del risikofaktorer til arbeidsoppgavene, som også tilsa at arbeidsgiver måtte kunne stille relativt strenge krav til arbeidstakers utførelse av arbeidsoppgavene.

HR-2021-605-A: En servitør fikk oppsigelse under prøvetiden begrunnet i manglende pålitelighet da han i ansettelsesprosessen ikke hadde opplyst om at han var blitt avskjediget i sin forrige stilling som følge av påstander om trusler og samarbeidsproblemer. Påstandene fra forrige arbeidsgiver ble ikke ansett som sannsynliggjort. Kjernen i saken var uansett om arbeidstaker måtte ha informert om situasjonen under ansettelsesprosessen.

Høyesterett uttaler blant annet følgende om kravet til pålitelighet:

«Kravene vil dermed variere etter hva slags arbeidsoppgaver og ansvar som hører til stillingen, og hva slags virksomhet det gjelder.»

Høyesterett konkluderer med at en arbeidssøker ikke kan gi direkte villedende informasjon om seg selv og tidligere arbeidsforhold, men at det ikke kan kreves at det opplyses om tidligere arbeidskonflikter med mindre det blir stilt spørsmål om dette fra arbeidsgiver. Ved den konkrete vurderingen kom Høyesterett til at han ikke hadde plikt til å opplyse om det tidligere arbeidsforholdet og konflikten der. At han hadde gitt villedende informasjon om hva han hadde gjort de siste to årene var ikke tilstrekkelig til å begrunne oppsigelsen. Det ble også vektlagt at det ikke var noe å si på arbeidsprestasjoner og pålitelighet i det nye arbeidsforholdet.

Avsluttende bemerkninger rundt saksbehandlingen

Saksbehandlingsreglene rundt oppsigelse er de samme for oppsigelser under prøvetid som for ordinære oppsigelser. Saksbehandlingen må være forsvarlig.

Før sommeren representerte jeg et medlem i privat sektor som fikk oppsigelse i prøvetiden. I den saken fikk arbeidsgiver hastverk med å overlevere oppsigelsen før prøvetidens utløp og det ble derfor ikke gjennomført et drøftelsesmøte. Manglende drøfting i forkant av en oppsigelse er ikke et gyldighetsvilkår, men «*ett av flere momenter ved vurderingen av om en oppsigelse er saklig begrunnet*», jf. Ot.prp.nr.50 (1993–1994) side 183.

Det ga en god forhandlingssituasjon, som resulterte i et bedre resultat for medlemmet enn hva tilfellet trolig ville vært dersom arbeidsgiver hadde sørget for en forsvarlig saksbehandling.

Nytt om navn

Ansettelser og nyutnevnelser

Afgan, Awes, Advokat, Rælingen Kommune – Kommuneadvokaten

Amundsen, Erik, doktorgradsstipendiat ved Universitetet i Tromsø – Norges Arktiske Universitet.

Andersen, Sveinung Andreas, Politiadvokat 2, Sør-Vest politidistrikt

Apenes, Hans Christian, Forhandlingssjef, Norges Juristforbund

Arctandver, Håkon Arnljot, Seksjonsleder, Arbeidstilsynet – Avd. tilsyn Nord, Seksjon Bodø

Aschehoug, Susanna, Advokat, Ål kommune

Bendiksen, Anneli, Seksjonssjef, Nav Arbeids- og velferdsdirektoratet – KA Nord

Berg, Kjell Sagen, Partner, Sands Advokatfirma AS, Trondheim

Berg, Nikolai Louis, Skadesjef/advokat, Kolibri forsikring AS

Bergh-Jacobsen, Sissel, Advokat, Advokatfirmaet NorJus AS

Bie-Klaening, Majken Elisabeth, Juridisk rådgiver, Marstrand AS

Biribakken-Damsleth, Eivor Opedal, Partner, Advokatfirmaet Bull AS

Bjerkås, Synne Andersen, Seniorrådgiver, Nav Arbeids- og velferdsdirektoratet – Seksjon Juridisk

Bodin-Wilhelmsen, Sondre, Førstekonsulent, Nav Familie- og pensjonsytelser Oslo 2

Bornø, Thomas Laurendz, Leder, Trygderetten

Brunvoll, Solveig, Advokatfullmektig, Advokatfirmaet Sulland AS

Bulling, Hilde, Senior advisor/jurist, Arbeidstilsynet – Avd. tilsyn Øst, Seksjon juridisk øst

Børresen, Anna Syverstad, Politifullmektig, Innlandet politidistrikt – Gjøvik

Carlsen, Lise Jørgen, Jurist/juridisk rådgiver, Forsvarsmateriell

Christiansen, Kari Elisabeth, Advokat, Cedra Advokatfirma AS, Oslo

Dahlberg, Hilde Anne, Seniorrådgiver, Utdanningsdirektoratet Avd Molde

Dalen, Siv Johanna, Stabsjurist, Nav Vestfold og Telemark

Demiri, Aisha Synnøve, Rådgiver, Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus – Oslo

Dyrland, Bjørn, Advokat, Advokatfirmaet Dyrland AS

Eggestad, Daniel, Jurist, Sedgwick Norway AS

Ertzeid, Aina Mee, Sekretariatsleder, Granskingskommisjon for å undersøke orhold som har blitt aktualisert gjennom offentliggjøringen av Epstein-dokumentene.

Fause, Ida Margrethe, Politifullmektig, Trøndelag Politidistrikt – Trondheim – Generell påtale

Fisher, Angela Maria Genabel, Juridisk rådgiver HR, Halden kommune

Fisher, Astrid Skorge, Doktorgradsstipendiat, Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet

Fremstad, Lars Petter, Legal Counsel, Visma Software International AS

Gabrielsen, Beate, Juridisk fagdirektør, Utenriksdepartementet

Gullhagen-Revling, Morten Andre, Advokat, NHO – Logistikk og Transport

Hansen-Just, Line, Slotkoordinator, Airport Coordination Norway AS

Hartveit Eriksrød, Christine, Politiadvokat 2, Utrykningspolitiet

Hoff, Kjersti Hillestad, Nemndleder, Barneverns- og helsenemnda i Østfold

Hofgaard, Harald, Kaptein/jurist, Forsvarets Fellestjenester FFT

Hollekve, Sunniva Lerum, Advokat, Sognekraft AS

Horntvedt, Øystein, Lagdommer, Borgarting lagmannsrett

Humlen, Nadin Askeland, Advokat, Humlen og Helle advokater AS

Hus, Øystein, Advokat, Ryfylkeadvokatene AS

Høgslett, Kristel Lee, Juridisk direktør, Politidirektoratet (POD)

Høvde, Marte, Tingrettsdommer, Trøndelag tingrett, rettssted Trondheim

Jenson, Christer Alexander, Advokat MNA, Advokatfirmaet Brækhus, Rødvik CO AS

Johannessen, Stine Nordgren, HR-direktør, Ecura AS

Johnsen, Maria Hauglund, Høgskolelektor, Politihøgskolen (PHS)

Juliussen, Lasse Nordmelan, Konstituert juridisk kyndig rettsmedlem, Trygderetten

Jynge, Simon Karim Hirschholm, Advokat, Virtus Advokat AS

Jørpeland, Marita, Senior Advisor Information Security and Privacy, Statnett SF

Karlsen, Marianne, Advokat, Frende forsikring AS

Krane, Målfrid Irene, Seniorrådgiver, Jernbanedirektoratet

Kristiansen, Therese Linnea, Advokat/ kontraktsleder, Veidekke Entreprenør AS

Krohg, Eivind, Advokat, Skanska Norge AS

Kvam, Marte Josefine, Forbundsurist, Norsk Skuespillerforbund

Kvelstad, Bjørg, Lagdommer, Gulating lagmannsrett

Landari, Arianna, Advokatfullmektig, Advokatfirmaet Staff AS

Landmark, Berit, Høgskolelektor, VID vitenskapelige Høgskole AS
Lisiecka, Maria Magdalena, Partner, Fend Advokatfirma da

Ludvigsen, Eivind, Førstelektor, Universitetet i Sørøst-Norge – Campus Vestfold
Lund, Asbjørn Gjerde, Tjenesteutvikler IT, Kartverket – Hønefoss
Lundstrøm, Johanna, Seniorrådgiver, Øst politidistrikt – Ski politistasjon – Felles enhet for utlending og forvaltning
Meilandstind, Kurt-Egil, Advokat, Cedra Advokatfirma AS, Tromsø
Moen, May Annette, Advokat, Moss kommune – Kommuneadvokaten
Munthe-Kaas, Kristin, Seniorrådgiver, Kripos
Myklebust, Marie Bjørk, Dommerfullmektig, Oslo tingrett
Nicolaissen, Sofie, Direktør, EBA TeVeBusk
Nilsen, Guro Haug, Konsernadvokat, GK Norge AS
Nummedal, Agnete, Specialist Counsel, Wikborg Rein Advokatfirma AS, Oslo
Nymoen, Hanne Signe, Nestleder, Oslo tingrett
Næsse, Daniel, Partner, Advokatfirmaet Kyrre ANS, Bergen
Naas-Bibow, Jens, Advokat, 1,5 Advokatfirma AS
Ohm, Elisabeth, Partner/Head of IP, Brækhus Advokatfirma AS, avd Oslo
Pedersen, Jens-Petter, Advokat/partner, Cedra Advokatfirma AS, Kristiansand
Ranum, Elisabeth, Politiadvokat, Troms politidistrikt
Ryland, Dag Hugo, Seniorrådgiver, Nav Hjelpemiddelsentral Vestland
Rønning, Siri Merethe, Internadvokat, Fremtidens Industri AS
Raastad, Carl Edvard Wildenvey, Jurist, Gjensidige Forsikring ASA, Hovedkontor Oslo
Samnøen, Audun, Tingrettsdommer, Vestfold tingrett, rettssted Tønsberg
Schumacher, Christian, Advokat/partner, Advokatfirmaet Buttingsrud DA

Sevre, Geir, Seniorskattejurist, Skatteetaten Næring Sandvika
Sjåmo, Henrik Rynning, Politiadvokat, Vest politidistrikt – Bergen
Skjold, Nicolai, Utvalgssekretær, Justis- og beredskapsdepartementet
Skjong, Karl-Erik, Jurist, Sunnmøre kontrollutvalgsekretariat IKS
Solevåg, Hallvard O., Seksjonsleder, Arbeidstilsynet – Avd. tilsyn Vest, Seksjon Kristiansund-Ålesund
Steinnes, Tone, Seksjonsleder juridisk seksjon, Oslo kommune – Plan- og bygningsetaten
Storli, Bjørn Kristian, Advokat, Advokat Bjørn Kristian Storli AS
Süslü, Zehra, Advokatfullmektig, Advokatfirmaet Berg AS

Syversen, Bent J., Daglig leder, BJ Syversen AS
Sævik, Mari Einen, Seniorrådgiver, Politiets IT-enhet (PIT)
Sørensen, Martine, Senioradvokat, Advokatfirmaet Ytterbøl & Co AS – Fredrikstad

Taule, Caroline Sandven, Advokatfullmektig, Ryger Advokatfirma AS, Avd Bergen

Tuntland, Sigurd Garmann, Advokat, Telenor ASA – Konserntjenester skatt og avgift
Viksmoen, Pål Nordengen, Employment Relations Specialist, If Skadeforsikring NUF – Oslo
Volent, Mona Iren, Juridisk personalrådgiver, Statsforvalteren i Trøndelag – Trondheim
Wahl, Randi Merete, Advokat, Cordina Norge AS
Wiberg-Bugge, Rebekka, Politiadvokat, Politiets utlendingsenhet
Østensvig, Jon, Lagdommer, Borgarting lagmannsrett

Østmoe, Jon Kvisli, Leder innleie, Coop Øst SA
Aansløkken, Trond Eirik, Advokat, Matrix Advokater AS
Aasmundsen, Jens Kristian Hagaseth, Jurist anskaffelser, Fremgang AS

Nye medlemmer

Bae, Ida Eleni, Statsforvalteren i Møre og Romsdal – Molde, Rådgiver
Dahl, Per Øivind, Tellus Eiendom AS, Administrerende direktør
Dale, Henriette Veronika Hallaråker, Sentrumsadvokaten DA, Advokat
Dang, Philip Mirzai, Buskerud tingrett, rettssted Drammen, Dommerfullmektig
Eide, Thomas Runde, Skatteetaten Person Ålesund, Skattejurist
Eriksson, Åse Kjustad, Oslo kommune – Næringsetaten, Etatsdirektør
Fastbø, Karla, Utleiemegleren Forvaltning AS, Boligforvalter/jurist
Finsrud, Terje Bjarne, Finsrud Lovforum ENK, Juridisk konsulent
Gismarvik, Helene Olsen, Karmøy kommune, Juridisk rådgiver
Henanger, Sivert, Finanstilsynet, Rådgiver
Lie-Nielsen, Mathilde, Lockton Norway AS, Claims Executive
Mikkelsen, Stian Johan, Bryggen Brokers, Managing Partner
Moe, Linda Sørfonn, Konkurransetilsynet, Seniorrådgiver
Olsen, Aksel Heitman, DNB Bank ASA, Senior Compliance Officer
Pourandi, Porya Caspar, Skatteetaten Person Gjøvik, Rådgiver
Sandvik, May-Linn, advokatfullmektig, Advokatfirmaet Tollefsen AS

Sharma, Amandeep Kaur, Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon (DSS), CISO /Fagdirektør informasjonssikkerhet
Syed, Bilal Haider, Advokatfirmaet DLA Piper Norway AS, Advokatfullmektig
Vigerust, Fridtjov Bjørgolfsson, Skatteetaten Person Lillestrøm, Kryptojurist
Waheed, Zunera Fatima, EKKO Advokatfirma AS, Advokat MNA
Waldenstrøm, Carl Victor, Søndre Østfold tingrett, rettssted Sarpsborg, Dommerfullmektig
Weiberg-Skorgevik, Victoria, Norsk Reiselivsforum, Juridisk rådgiver
Aamlid, Anne Kjersti Printz, Politihøgskolen (PHS), Seniorrådgiver

Nye studentmedlemmer

Agustsdottir, Karitas, Universitetet i Agder
Aimut, Deborah Abraham, Universitetet i Stavanger
Almaas, Aurora, Universitetet i Stavanger
Andersen, Marie Haugen, Universitetet i Sørøst-Norge – Campus Ringerike
Andersen, Martin, Universitetet i Stavanger
Anderssen, Lukas Bartnes, Universitetet i Bergen
Andresen, Thea Nybø, Universitetet i Agder
Anton Reginold, Akija, Universitetet i Innlandet – Lillehammer
Anzali, Dorna, Universitetet i Oslo
Arntsen, Maria, Handelshøyskolen BI – Campus Oslo
Asaad, Lilav, Universitetet i Innlandet – Lillehammer
Austlid, Eva, Universitetet i Agder

Nytt om navn

B. Isaksen, Lina Sofie, Handelshøyskolen BI – Campus Oslo
Bains, Noor Kaur, Universitetet i Agder
Belleteste, Andre Christopher, Universitetet i Oslo
Berentsen, Emma Olivia, Universitetet i Agder
Berg, Bendik André, Høgskolen i Molde
Berg, Kaja Sofie, Universitetet i Innlandet – Lillehammer
Berg, Sofie Nicoline, Handelshøyskolen BI – Campus Oslo
Berger, Tiril Marie Høistad, Universitetet i Agder
Bjercke, Caroline, Universitetet i Oslo
Blandford, Elisabeth, Universitetet i Agder
Blom, Sondre Mathias, Universitetet i Innlandet – Lillehammer
Braut, Kaisa, Universitetet i Bergen
Bredeveien, Mirabell, Universitetet i Agder
Buer, Karsten Leon Siljeholt, Universitetet i Agder
Bugge, Mathilde Haugdal, Universitetet i Innlandet – Lillehammer
Butenschøn, Therese Falkeid, Universitetet i Oslo
Butirska, Anastasija, Universitetet i Agder
Børseth, Daniel, Høgskolen i Molde
Cetnarowska, Sara Natalia, Universitetet i Bergen
Conradi, Hanna Maria, Handelshøyskolen BI – Campus Oslo
Dagsvik, Vilde, Universitetet i Bergen
Dahl-Bruheim, Veni Martha, Universitetet i Bergen
Danielsen, Mabel Eide, Universitetet i Stavanger
Desprez, Mathias René, Universitetet i Bergen
Emmelkamp, Elisabeth Svetlana, Universitetet i Bergen
Falck, Josefine, Universitetet i Bergen
Fengsrud, Simone, Universitetet i Innlandet – Lillehammer
Finstad, Katrine Garmann, Universitetet i Stavanger
Fjeld, Sofia, Handelshøyskolen BI – Campus Oslo
Fossum, Mikkel, Universitetet i Agder
Froland, Margrethe, Universitetet i Oslo
Furnes, Ida Worum, Universitetet i Tromsø – Norges Arktiske Universitet
Gabutan, Johira Baclayon, Universitetet i Stavanger
Gardarsdottir, Laura Maria, Universitetet i Oslo
Geisler, Jette Helene, Universitetet i Sørøst-Norge – Campus Ringerike
Ghaderi, Kian, Universitetet i Agder
Gillebo, Josefine, Universitetet i Oslo
Girma, Eliana Yidnekachew, Universitetet i Sørøst-Norge – Campus Ringerike
Glomm-White, Elsa Ursula, Universitetet i Oslo
Grindland, Amanda, Universitetet i Agder
Grothe, Alva Schavenius, Universitetet i Sørøst-Norge – Campus Ringerike
Gulli, Georg, Handelshøyskolen BI – Campus Oslo
Gaarder, Rebecca Marie Henrich, Universitetet i Oslo
Haga, Ingeborg Wik, Universitetet i Agder
Hanasand, Karianne Mathiesen, Universitetet i Stavanger
Hasaas Klavenes, Anders, Handelshøyskolen BI – Campus Oslo
Haugen, Aron, Universitetet i Bergen
Haugen Kasin, Nina, Universitetet i Agder
Hedberg, Anniken, Universitetet i Oslo
Hegland, Thea Myrvollen, Universitetet i Agder
Heieren, Maren Reggi With, Høyskolen Kristiania i Oslo – Ernst G. Mortensens stiftelse
Hjorthaug, Selma Valen, Universitetet i Oslo
Hole, Johanne Marie Gløersen, Universitetet i Oslo
Holm, Christina, Høgskolen i Molde
Hotvedt, Julie, Universitetet i Agder
Hovda Midje, Tobias, Universitetet i Oslo
Hvinden Alm, Agnes, Handelshøyskolen BI – Campus Oslo
Hyttedalen, Sarah Linea, Universitetet i Oslo
Hægeland, Vilde, Handelshøyskolen BI – Campus Oslo
Høvik, Mille Luteberget, Universitetet i Stavanger
Ibsen, Othilie, Universitetet i Agder
Imsland, Even Schjellerud, Høgskolen i Molde
Isachsen, Rolf Sebastian Knutssøn, Handelshøyskolen BI – Campus Oslo
Itzchaki-Fransson, Mia, Universitetet i Oslo
Jakobsen, Christian, Høgskolen i Molde
Jensen, Emil Wilfred, Universitetet i Tromsø – Norges Arktiske Universitet
Jervan-Solmunde, Andrea, Universitetet i Stavanger
Jetteng, Oda, Handelshøyskolen BI – Campus Oslo
Johansen, Eline Tholo, Høyskolen Kristiania – Ernst G Mortensens Stiftelse Avd. Bergen
Johansen, Vanja Tornes, Universitetet i Sørøst-Norge – Campus Ringerike
Jusnes, Endre, Universitetet i Tromsø – Norges Arktiske Universitet
Karlsen, Rosa Maria Perez, Universitetet i Oslo
Karlsen, Selma, Universitetet i Innlandet – Lillehammer
Khodabandehloo, Mona, Universitetet i Oslo
Kijewski, Sigrid Maria, Universitetet i Oslo
Knutsen, Ellen, Universitetet i Agder
Kristensen, Frøya, Handelshøyskolen BI – Campus Oslo
Kristensen, Leo Austrått, Universitetet i Bergen
Kvamme, Sara Gabriela Mella, Universitetet i Innlandet – Lillehammer
Larsen, Ada Heggø, Universitetet i Oslo
Lee, Yvon, Handelshøyskolen BI – Campus Oslo
Lie, Emil, Universitetet i Agder
Ligaard, Ingvild, Universitetet i Agder
Lilleås, Ina Solhjell, Universitetet i Bergen
Lindquist Klingberg, Luna, Universitetet i Agder
Lorck, Victoria, Handelshøyskolen BI – Campus Oslo
Lunde, Sandra Elisabeth, Universitetet i Agder
Lyngby, Dina, Universitetet i Agder
Løland, Karen Veland, Universitetet i Stavanger
Løvbrøtte, Camilla Hagen, Universitetet i Stavanger
Magnussen, Vilde, Universitetet i Agder
Mahmudov, Jamil, Universitetet i Stavanger
Mahnten, Luisa Alexandra, Universitetet i Innlandet – Lillehammer
Malik, Samin Aiman, Universitetet i Oslo
Martinsen, Robin Iversen, Universitetet i Tromsø – Norges Arktiske Universitet
Mejland, Ingeborg Linnéa, Universitetet i Oslo
Meland, Anna Mathea, Universitetet i Oslo
Melsnes, Margrethe Bratland, Universitetet i Stavanger
Membreve, Tanja Kaitlyn, Universitetet i Sørøst-Norge – Campus Ringerike
Michael, Michal, Universitetet i Oslo
Middelhuis, Johannes Øverby, Universitetet i Innlandet – Lillehammer
Mikkelsen, Celine Fløgstad, Universitetet i Oslo
Mobæk, Cathrine, Universitetet i Tromsø – Norges Arktiske Universitet
Mohamed, Sara, Universitetet i Oslo
Nguyen, Angela Jørstad, Universitetet i Agder
Næss, Synne Nalum, Universitetet i Oslo
Omar, Lillan, Høgskolen i Molde
Onyeka, Laura, Universitetet i Oslo
Palmås, Sofie Viktoria, Universitetet i Oslo
Pedersen, Mira Malde, Universitetet i Agder
Renaa, Minya Helene, Handelshøyskolen BI – Campus Oslo
Risøe, Julie Kanutte Oppegaard, Universitetet i Oslo
Rolsdorph, Ane, Universitetet i Oslo
Ruud Wiker, Thelma, Handelshøyskolen BI – Campus Oslo
Rygh-Berggraf, Josefine, Universitetet i Oslo
Sadik, Siham Farah, Universitetet i Oslo
Said, Jasmin Maryam, Universitetet i Oslo
Salahudeen, Lulua Helene Mopelola, Universitetet i Oslo
Salte, Tiril Eldøy, Universitetet i Oslo
Sandsdalen, Jenny Hoel, Universitetet i Bergen
Sandøy, Sondre Hagelund, Universitetet i Bergen
Sannes, Imre Øverland, Universitetet i Tromsø – Norges Arktiske Universitet
Sara, Lea-Christine, Universitetet i Oslo
Schiøll, Andrea, Handelshøyskolen BI – Campus Oslo
Schou, Maria Buer, Universitetet i Innlandet – Lillehammer
Schulstad, Eline, Universitetet i Oslo
Sem, Åsmund Torvik, Universitetet i Bergen
Simonsen, Camilla Gundersen, Universitetet i Bergen
Sjølivangen-Smerud, Maren, Handelshøyskolen BI – Campus Oslo
Skarsbø, Amalie Nordbø, Universitetet i Stavanger
Smedal, Julie, Universitetet i Oslo
Solberg, Øivind, Universitetet i Innlandet – Lillehammer
Sommerstad, Maria, Universitetet i Agder
Spakauskaite, Mila, Universitetet i Innlandet – Lillehammer
Stemsrud, Erle Berge, Universitetet i Bergen
Stormoen, Malin, Universitetet i Sørøst-Norge – Campus Ringerike
Styve, Aron Aleksander, Høgskolen i Molde
Suarez, Stian Miguel Abrahamsen, Universitetet i Oslo
Svendsen, Kelly Biagio, Handelshøyskolen BI – Campus Oslo
Sørhaug, Anna Karia, Universitetet i Innlandet – Lillehammer
Taha, Vanya, Universitetet i Oslo
Tangen, Mathea Villanger, Universitetet i Agder
Tangerås, Filippa Strømstad, Universitetet i Innlandet – Lillehammer
Tekin, Taner, Universitetet i Oslo
The, Dina, Høyskolen Kristiania i Oslo – Ernst G. Mortensens stiftelse
Ulshagen, Guttorm Sondresen, Universitetet i Oslo
Utne, Fiona, Universitetet i Innlandet – Lillehammer
Vainer, Maja, Universitetet i Innlandet – Lillehammer
Valseth, Evina, Høgskolen i Molde
Vassgård, Una Smeby, Universitetet i Agder
Vatn, Thomas, Universitetet i Stavanger
Veland, Karina, Universitetet i Bergen
Viken, Eirik, Universitetet i Agder
Viken, Mia Fossan, Universitetet i Stavanger
Vorland, Eva Helgevold, Universitetet i Agder
Vølstad, Victoria, Universitetet i Oslo
Waksvik, My, Universitetet i Sørøst-Norge – Campus Ringerike
Walker, Charlotte, Handelshøyskolen BI – Campus Oslo
Wangvsik, Tobine, Universitetet i Bergen
Wiborg, Aleksander, Universitetet i Innlandet – Lillehammer
Wikborg, Josefine, Universitetet i Innlandet – Lillehammer
Örmen, Martin, Universitetet i Oslo
Østergård, Kristian, Universitetet i Agder
Østli, Thea Brendskag, Høgskolen i Molde
Østrem, Sivert Mørkeberg, Universitetet i Bergen
Øverberg, Kristine Thøring, Universitetet i Tromsø – Norges Arktiske Universitet
Aamodt, Anna Hillesund, Universitetet i Agder
Årdalen Tveiti, Øyunn, Universitetet i Agder
Aas, Kristoffer, Handelshøyskolen BI – Campus Oslo,

Hovedstyret

President
Sverre Bromander
sverre.bromander@juristforbundet.no

Visepresident
Benedicte Gram-Knutsen
benedicte.gram-knutsen@juristforbundet.no

Styremedlemmer valgt av Landsmøtet
Ina Annett Grunnvåg
ina.a.grunnvaag@gmail.com
Jon Ole Bjørklund Whist
jon@farmaceutene.no
Tormod Anders Sletten (møtende varamedlem)
tormod.sletten@gmail.com

Styremedlemmer valgt av seksjonene
Rannveig Sørskaar (Juristforbundet – Stat)
rannveig.sorskaar@juristforbundet.no
Kay André Brudvik Haugen (Juristforbundet – Kommune)
kay.haugen@bergen.kommune.no
Torbjørn Saggau Holm (Juristforbundet – Dommerforeningen)
torbjørn.saggau.holm@domstol.no
Oda Christine Sverre (Juristforbundet – Student)
oda.christine.sverre@juristforbundet.no
Anders Schrøder Amundsen (Juristforbundet – Privat)
a.s.amundsen@outlook.com

Ansattes representant
Mona Sanden Olivier
mso@juristforbundet.no

Generalsekretær
Thea Wessel Jørgensen
twj@juristforbundet.no

Medlemsguide

Har du flyttet eller byttet jobb?
juristforbundet.no/minside
medlem@juristforbundet.no | 40 00 24 25

Forsikring – medlemstilbud
Juristforbundet Forsikring
juristforbundet.no/forsikring
forsikring@juristforbundetforsikring.no | 23 11 33 11

Bank – medlemstilbud
Handelsbanken
handelsbanken.no/juristforbundet
Finn ditt nærmeste bankkontor for kontaktinformasjon

Juristforbundets advokatkontor
juristforbundet.no/advokatkontoret
advokat@juristforbundet.no | 40 00 24 25

Lønnsstatistikk/lønnskalkulator
juristforbundet.no/lonnskalkulator

Juristen
juristen.no
Redaksjonen:
redaksjonen@juristen.no | 482 48 352
Annonser:
randi@storybold.no | 995 20 500

Jobbmarkedet
juristen.no/stilling

Juristenes Utdanningssenter
jus.no | 40 00 26 62

Juristforbundet | 40 00 24 25 | www.juristforbundet.no | post@juristforbundet.no
Kristian Augusts gate 9, 0164 Oslo

JURIST
FORBUNDET

NORGE P.P.
Avsender:
Juristforbundet
Kristian Augusts gt 9
0164 Oslo

Sjekk våre nettsider

www.juristen.no

Enten du foretrekker mobil, nettbrett eller desktop

- siste nytt
- debatt
- stillingsannonser
- fagstoff

Tips oss på **redaksjonen@juristen.no**